

T.C.

ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

SOS-YL-2012-0001

**AYDIN'IN ÇEŞTEPE VE TEPECİK YERLEŞİMLERİNDE
YAŞAYAN GÖÇMENLERİN UYUM SÜRECİ ÜZERİNE
BİR DEĞERLENDİRME**

HAZIRLAYAN

Hülya KARAKAŞ YALAP

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Gülsen DEMİR

AYDIN-2012

T.C.
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI
SOS-YL-2012-0001

AYDIN'IN ÇEŞTEPE VE TEPECİK YERLEŞİMLERİNDE
YAŞAYAN GÖÇMENLERİN UYUM SÜRECİ ÜZERİNE
BİR DEĞERLENDİRME

HAZIRLAYAN
Hülya KARAKAŞ YALAP

TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Gülsen DEMİR

AYDIN- 2012

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Adı Soyadı : Hülya KARAKAŞ YALAP

İmza :

YAZAR ADI-SOYADI: HÜLYA KARAKAŞ YALAP

BAŞLIK: AYDIN’IN ÇEŞTEPE VE TEPECİK YERLEŞİMLERİNDE YAŞAYAN GÖÇMENLERİN UYUM SÜRECİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

ÖZET

Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Toplumların hayatında her dönemde yer almış ve buna bağlı olarak toplumların kültürlerini de yakından etkilemektedir. Çünkü göç hareketleri, toplumların sosyal yapılarının önemli ölçüde değişmesine ve yeniden inşa edilmesine yol açmaktadır.

“Aydın’ın Çeştepe ve Tepecik yerleşimlerinde yaşayan göçmenlerin uyum süreci üzerine bir değerlendirme” konulu tez çalışmasında karma göçün oluşturduğu yerleşimler ele alınmıştır.

Göç etmeye karar veren göçmenler kendilerine uygun yeni yerler aramaya başlarlar. Göç eden insanların çoğunluğu, var olan kent merkezlerinin etrafında yeni yerleşim bölgeleri oluşturmuşlardır. Göç hareketlerinin toplumların yapılarını etkilemesi, sosyal bütünleşme sorununu ortaya çıkarmaktadır. Farklı kültürlere mensup topluluklar, göç sonucunda bir araya geldikleri zaman bütünleşerek yeni bir kültür ortaya çıkarırlar.

Kentleşme, uygarlığın gelişiminde en önemli süreçlerden biridir. Bu süreç sadece nüfus birikimi değil aynı zamanda, ekonomik, sosyal ve siyasal dönüşümleri de içeren bir olgudur. Kentleşme Türkiye gibi ülkelerde neden-sonuç ilişkisi içerisinde gerçekleşen bir değişimi de ifade eder. Kırsal kaynakların sosyo-ekonomik ve psikolojik açıdan yeterli olmaması, bu değişim sürecinin hızını artırmaktadır.

Bu araştırmada Aydın’ın Çeştepe ve Tepecik beldelerinde yer alan kır kökenli bireylerin kentlilik bilinci düzeyleri ve kentlilik bilincine etki eden demografik, sosyal ve ekonomik faktörlerin etkisinin öğrenilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada yaş, cinsiyet, medeni durum, meslek, eğitim ve gelir düzeyi, kentte kalış süresi ile ilgili değişkenlerin kentlilik bilinci üzerindeki etkileri incelenmiştir. Mevlana Mahallesi bireylerinden seçilen 200 kişilik örneklem grubu üzerinde 89 soruluk anket formu yüz yüze görüşme tekniği ile uygulanmıştır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: GÖÇ, SOSYAL BÜTÜNLEŞME, UYUM

NAME and SURNAME: HULYA KARAKAS YALAP

TITLE: AN EVALUATION ON THE ADAPTATION PROCESS OF THE IMMIGRATIONS LIVING AYDIN'S CESTEPE AND TEPECIK

ABSTRACT

Immigration is an event as old as human history. It had existed in the life of communities in every term. So it had affected and has been affecting cultures of societies. Because immigration movements have been importantly changing social structure of the societies and helping to be built again.

When the immigrants decided to migrate they have began to look for new suitable places for themselves. The majority of immigrant have been constituted new settlement areas around city centres. As immigration movements have affected structure of societies, social integration problem has appeared. When the communities belonging to different cultures come together as a result of immigration, they create a new culture by integrating. If the level of social integration is high, new created culture has been built very strongly.

Urbanization is one of the most important processes in the development of civilization. This process includes not only the population accumulation, but also the economic, social and political conversion. In countries such as Turkey, urbanization also expresses the change within the cause-effect relationship. The rural resources not being sufficient enough in the socio-economic and psychological aspects also increase the process of twis change.

In this research, it was aimed to find out the level of conscious of urban belonging on rural settlers, who reside at the avenue of Cestepe and Tepecik located in Aydın, and to learn impact of economic, demographic, and social factors on conscious of urban belonging. Variables such as age, gender, marriage status, profession, education, income level and duration of stay in urban areas and their influence on conscious of urban belonging were studied. Additionally, a survey which has eighty-nine questions was conducted face to face with the group of 250 people who resides at avenue Cestepe and Tepecik.

KEY WODRS: MIGRATION, SOCIAL INTEGRATION, COMPLIANCE

ÖNSÖZ

İlk insandan bu yana insanlık için değişmeyen olguların başında kuşkusuz göç yer almaktadır. Farklı nedenlerden dolayı insanlar sürekli bir yer değiştirme hareketi içerisinde bulunmuşlar ve göç neticesinde oluşan bazı sonuçlarla karşı karşıya kalmışlardır. Bu açıdan göçü sadece bir yer değiştirme hareketi olarak değil sosyal, kültürel, ekonomik, siyasi, coğrafi değişimleri de içine alarak değerlendirmek gerekmektedir.

Göç olgusunun Türk toplum yaşantısında önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Bu doğrultuda, Türkiye'nin göç süreci dış göçlerle sınırlı kalmamış bunun yanında iç göçler de yaşanmıştır ve yaşanmaya devam etmektedir. Tarımda makineleşme, toprakların miras yoluyla parçalanması, özellikle ülkenin Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde ekonomik sıkıntıların baş göstermesi nedeniyle bilhassa işsizlik, insanları göçe zorlamıştır. Ancak ekonomik nedenlerin baş gösterdiği nedenler arasında eğitim, sağlık koşullarının iyileştirilmesi yer alırken daha iyi bir hayat yaşama isteğini ve gelişmiş bir kentte yaşamayı da bu nedenler arasında sayabiliriz.

Bu noktada çalışmamızın oluşma nedeni de ortaya çıkmaktadır; çalışmamız farklı yerlerden gelen göçmenlerin oluşturdukları yeni yerleşim yerlerinde yaşamaları, bu yerlere ve bireylere alışma sürecini kapsamaktadır. Göç edilen kentlerde toplumun her tabakasından insan bir araya gelmektedir. Kent yaşamının dayattığı koşullar insanların karşılıklı bağımlılık ilişkileri içinde yaşamalarını gerektirmektedir. Göç ve kentleşme zorunlu birlikteliklerle beraber sorunlarında başlangıç noktasını oluşturmaktadır.

Tezimin konu belirlenmesinden, tamamlanmasına kadar geçen her aşamasında beni destekleyen ve yönlendiren tez danışmanım ve değerli hocam Prof. Dr. Sn. Gülşen DEMİR'e sonsuz teşekkür borçluyum.

Üniversite hayatımda bana verdikleri bilgiler doğrultusunda yolumu aydınlatan tüm hocalarıma şükranlarımı bir borç bilirim. Yardımlarından ve rehberliğinden dolayı Öğretim görevlisi Kadir ŞAHİN'e teşekkürlerimi sunuyorum.

Çalışmam boyunca anketlerde bana yardımcı olan arkadaşlarıma, beni yalnız bırakmayan tüm dostlarıma ve bana katkılarından dolayı Uğur Pelin OĞUŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Her zaman yanımda olan, onun emekleriyle bu noktaya geldiğim hayattaki en kıymetli varlığım babama, ailemin tüm fertlerine ve canımdan kıymetli eşime bu tez çalışmamı ithaf ediyorum. İyi ki varsınız.

HÜLYA KARAKAŞ YALAP

AYDIN

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL	
ÖZET	i
ABSTRACT	ii
ÖNSÖZ	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	vii
HARİTA LİSTESİ	xiii
FOTOĞRAF LİSTESİ	xiii
ŞEKİL LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1	
1.	G
ÖÇ VE KENTE DAİR TANIMLAR VE KAVRAMLAR	3
1.1. Göç Tanımları ve Göçe İlişkin Kavramlar	3
1.2.	G
öç Çeşitleri	6
1.3.	G
öç ve Kentleşme	8
1.4.	Ke
nt Kültürü	12
1.5. Kentlileşme ve Kente Uyum Süreci	13
1.6.	He
mşerilik ve Hemşeri Dernekleri	17
BÖLÜM 2	
2.	T
ÜRKiYE'DE GÖÇ GERÇEĞİ VE GÖÇ SÜRECİ	24
2.1. Balkanlara Yerleşme ve Geri Dönüş Süreci	28
2.1.1. Çerkezler Kimdir?	28
2.1.2. Çerkezlerin Büyük Sürgünü	29

2.2. Osmanlı Döneminde Balkanlar	32
2.2.1. Osmanlı'da İskân Politikası	34
2.2.1.1. Osmanlı'nın Kuruluş Döneminde İskân Politikası	34
2.2.1.2. Osmanlı'nın Duraklama ve Gerileme Döneminde İskân Politikası	37
2.2.1.3. Berlin Antlaşmasının Sonuçları Kayıp ve Kazançlar	39
2.3. Balkanlar'dan Anadolu'ya Göçler	41
2.3.1. Balkanlar'dan Anadolu'ya Göç Etmek İçin Yapılması Gerekenler	42
2.3.2. Bulgaristan'dan Gelen Göçler	43
2.3.3. Yugoslavya ve Makedonya'dan Gelen Göçler	44

BÖLÜM 3

3. ARAŞTIRMA VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ	46
3.1. Araştırmanın Yöntemi ve Evreni	46
3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları	47
3.2.1. Araştırma Bölgelerinin Tanıtılması	48
3.2.1.1. Çeştepe Bölgesinin Konumu	48
3.2.1.2. Çeştepe İsminin Anlamı	48
3.2.1.3. Çeştepe'nin Tarihçesi	49
3.2.1.4. Tepecik Beldesi ve Konumu	50
3.2.1.5. Çeştepe ve Tepecik Bölgelerinin Genel Karşılaştırılması	51
3.2.2. Kişisel Bilgiler	53
3.2.3. Göçmenlerin Ekonomik Durumlarının Değerlendirilmesi	61

3.2.4. Göç Süreci ve Sonrası	64
3.2.5. Göç Edilen Yerdeki Göçmenler Arası İlişkilerin Değerlendirilmesi	75
3.2.6. Gelenek Göreneklerin Devamı ve Korunması	86
3.2.7. Kente Uyum ve Kentle İlişkiler	96
3.2.8. Aile Düzeni ve Aile İçi İlişkiler	111
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	125
KAYNAKÇA	130
EKLER	139
ÖZGEÇMİŞ	152

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Kır İnsanı, Kentlileşen İnsan ve Kent İnsanı Ekonomik ve Ögelerindeki Değişmeler
Tablo 2: Türkiye’de Tarımsal Olanakların ve Karayolu Ulaşımının Büyümesi: 1947-1990
Tablo 3: Bulgar İstatistiklerine Göre Bulgaristan’dan Türkiye’ ye göçler
Tablo 4: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Doğum Yeri (Ülke)
Tablo 5: Çeştepe’deki Göçmenlerin Doğum Yeri (Şehir)
Tablo 6: Tepecik’teki Göçmenlerin Doğum Yeri (Şehir)
Tablo 7: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Medeni Durumu
Tablo 8: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Evlilik Kararını Alma Şekilleri
Tablo 9: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı
Tablo 10: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Eşlerinin Göçmen Olup Olmama Durumu
Tablo 11: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Evlerinde Kendilerinden Başka Yaşayanların Varlığı
Tablo 12: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Kaç Yıldır Burada Yaşadıkları
Tablo 13: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Eğitim Durumu
Tablo 14: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Mesleklere Göre Dağılımı
Tablo 15: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Sosyal Güvencelerine Göre Dağılımı
Tablo 16: Aylık Gelir Ve Göçmenlerin Oturdıkları Konutların Birlikte

Değerlendirilmesi

Tablo 17: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geliş Süreci

Tablo 18: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Kararını Almalarında Kimin Etkili Olduğu

Tablo 19: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Etmelerindeki Sebep

Tablo 20: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Sürecinden Sonra İlk Yerleştikleri Yer

Tablo 21: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'ı Tercih Etmelerindeki En Önemli Neden

Tablo 22: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde Barınma İhtiyaçlarını Nasıl Karşıladıkları

Tablo 23: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde İlk Olarak İlişki Kurdukları Kişilerin Dağılımı

Tablo 24: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde Yardım Gördükleri Kişilerin Dağılımı

Tablo 25: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde Karşılaştıkları En Büyük Sorun

Tablo 26: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Etmeden Önceki Yaşadığı Yerle İlişkileri

Tablo 27: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerini Ne Olarak Tanımladıkları

Tablo 28: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Ebeveynlerinin Göç Edip Etmedikleri

Tablo 29: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Etmeden Önceki Yaşadıkları Yere Geri Dönme Durumlarının Dağılımı

Tablo 30: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Komşularının Hangi Gruptan Olduğunun Dağılımı

Tablo 31: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Evlenmek İçin Tercih Edeceği Göçmen Grupları

Tablo 32: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Sadece Selamlaşmayı Tercih edeceği Gruplar

Tablo 33: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Selamlaşmaktan Dahi Kaçınacağı Göçmen Gruplarının Dağılımı

Tablo 34: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Arkadaşlık Ettiği Grupların Dağılımı

Tablo 35: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Diğer Göçmenlerle İlişkilerindeki Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi

Tablo 36: Aydınlıların Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenleri Kendilerinden Farklı Gördükleri Noktaların Dağılımı

Tablo 37: Diğer Göçmenlerin Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenleri Kendilerinden Ayrı Gördükleri Noktaların Dağılımı

Tablo 38: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Çevrelerindeki İnsanları Hangi Özelliklerinden Tanıyacağı

Tablo 39: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Hayat Tarzlarının (Aydınlılara ya da diğer göçmenler) Göre Farklı Olup Olmadığı Konusundaki Düşünceleri

Tablo 40: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Gruplarını Nasıl Tanımladıklarının Dağılımı

Tablo 41: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Taşıdıkları Özellikleri Diğer Göçmenlerin Taşıyıp Taşımadıkları Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 42: Tepecik'deki Göçmenlerin Kendilerinden Farklı Olan Göçmenlerin Kendilerine Bakışları Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

Tablo 43: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Geçmişe Göre Kendi Göçmen Grupları Dışındakilerle Şimdiki İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 44: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Ailece En Çok Ziyarete Gittikleri Grupların Dağılımı

Tablo 45: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Herhangi Bir İhtiyaç Durumunda İlk Yardım İsteyeceği Kişilerin Dağılımı

Tablo 46: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Maddi Konularda Herhangi Bir İhtiyaç Durumunda Yardım İsteyeceği Kişilerin Dağılımı

Tablo 47: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Türkçe Dilini Konuşma Düzeyleri

Tablo 48: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Balkan Dillerinden Herhangi Birini Konuşma Düzeyleri

Tablo 49: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kürtçe Dilini Konuşma Düzeyleri

Tablo 50: Çeştepe'deki Göçmenlerin Aile İçinde Kullandıkları Dillerin dağılımı

Tablo 51: Tepecik'deki Göçmenlerin Akraba ve Komşularla Konuştıkları Dillerin Dağılımı

- Tablo 52: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Türkçe Konuşurken Şivelerinin Anlaşılma Durumu
- Tablo 53: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Şivelerini Düzeltme Durumu
- Tablo 54: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göçmen Olduğunun Anlaşılmasının Kendilerini Rahatsız Etme Durumu
- Tablo 55: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göçmen Olduğunun Anlaşılmasının Kendilerini Rahatsız Etmeme Durumu
- Tablo 56: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Herhangi Bir Göçmen Derneğine Üyelik Durumu
- Tablo 57: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerden Derneğe Üye Olanların Üye Olmalarındaki En Önemli Etken
- Tablo 58: Çeştepe'deki Göçmenlerin Göçmen Derneği Hakkındaki Düşünceleri
- Tablo 59: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Geleneklerinin Kendileri İçin Önem Derecesi
- Tablo 60: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Geleneklerinin Gelecekteki Durumlarını Değerlendirmeleri
- Tablo 61: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Eski ve Yeni Nesilde Geleneklere Bağlılık Konusunda Aralarındaki Fark Durumu
- Tablo 62: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelenek-görenek, Örf ve Adetleri Konusunda Uyumsuzluk Yaşama Durumu
- Tablo 63: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelenek Göreneklerinin Gelecek Kuşaklara Aktarılmasının Gerekliliği Konusundaki Görüşleri
- Tablo 64: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelecek Kuşaklara Aktarılması Önemli Olan Unsur Konusundaki Görüşleri
- Tablo 65: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Buldukları Yerde Kendilerini Nasıl Gördükleri ile İlgili Görüşleri
- Tablo 66: Kendilerini Çeştepe ve Tepecik'teki Yabancı Hissedenler Göçmenler
- Tablo 67: Devletin Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlere Gösterdiği İlgi Konusu
- Tablo 68: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Buldukları Yerden Memnuniyetleri
- Tablo 69: Çeştepe ve Tepecik'te Buldukları Yerin Dışında Yaşamak İsteyen Göçmenler ve Nedeni

- Tablo 70: Çeştepe ve Tepecik'te Buldukları Yedin Dışında Yaşamak İstemeyen Göçmenler ve Nedeni
- Tablo 71: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerini Nereye Ait Hissettikleri Konusu
- Tablo 72: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aynı Şartlar Olması Durumunda Geriye Dönme Konusu
- Tablo 73: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendinden Olanlarla İşbirliği Yapma Durumu
- Tablo 74: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'da Kendini Yabancı Hissetme Durumu
- Tablo 75: Kültürel Devamlılık İçin Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Aralarında İlişkilerin Yoğunlaştırılması Konusu
- Tablo 76: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendileriyle Gurur Duyması Konusu
- Tablo 77: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Dürüst ve Çalışkan Olmaları Durumu
- Tablo 78: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Yapısının Farklı Olması Durumu
- Tablo 79: Aydın'da Doğan Kuşakların Göçmen Olarak Görülmemesi Konusu
- Tablo 80: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Hem Aydın'da Hem De Gelinek Yerde Yabancı Oldukları Konusundaki Düşünceleri
- Tablo 81: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin İkinci Sınıf Vatandaş Olma Konusundaki Düşünceleri
- Tablo 82: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerini Aydın'da Yabancı Hissetmesi
- Tablo 83: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Dışlanması Konusundaki Düşünceler
- Tablo 84: Kendisini Göçmenler Arasında yabancı Hissetme Durumu
- Tablo 85: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenler Arası İlişkilerin Bozulmaya Başlaması Durumu
- Tablo 86: Çeştepe ve Tepecik'teki Yeni Nesil Göçmenler Arası İlişkiler
- Tablo 87: Göçmenler Arasında Olmaktan Hissedilen Güven Konusu
- Tablo 88: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelenek Göreneklerinin Farklılığı Konusu
- Tablo 89: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Grubu Dışındaki Göçmenlerle Olan İlişkileri

- Tablo 90: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerine Özgü özellikleri olduğunu Düşünmeleri
- Tablo 91: Çeştepe ve Tepecik'te Otomobilin Bir İhtiyaç Olarak Görülme Durumu
- Tablo 92: Çeştepe ve Tepecik'te Bilgisayarın Bir İhtiyaç Olarak Görülme Durumu
- Tablo 93: Çeştepe ve Tepecik'te Cep Telefonunun İhtiyaç Olarak Görülme Durumu
- Tablo 94: Çeştepe ve Tepecik'te Kredi Kartının İhtiyaç Olarak Görülme Durumu
- Tablo 95: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Maddi Konularda Kimden Yardım İsteyecekleri Konusu
- Tablo 96: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin İş arayacakları Zaman Kime Başvuracakları Konusu
- Tablo 97: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Yiyecek, İçecek Alışverişini Nerelerden Yaptıkları
- Tablo 98: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın Merkeze Hangi Amaçla Gittikleri
- Tablo 99: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Ne Sıklıkla Gittikleri
- Tablo 100: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlere Göre Aydın'ın En Önemli Sorunu
- Tablo 101: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdikleri
- Tablo 102: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Tasarruflarını Nasıl Değerlendirdiği Konusu
- Tablo 103: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Çocuklarının Kiminle Evleneceği
- Tablo 104: Çeştepe ve Tepecik'teki Evde Alınan Kararlarda Kimin Sözü'nün Geçerli Olduğu?
- Tablo 105: Çeştepe ve Tepecik'te Erkeğin Ev İşleriyle İlişkisi Hakkındaki Düşünceler
- Tablo 106: Çocukların Karşı Cinsle İlişkileri Konusu
- Tablo 107: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Boşanma konusundaki Düşünceleri
- Tablo 108: Göçmenlerin Kadın Erkek Eşitliği Konusundaki Düşünceleri
- Tablo 109: Kadın ve Erkeğin Eşit Olmadığını Düşünenler Ve Nedenleri
- Tablo 110: Evin Geçimini Sağlamanın Kimin Görevi Olduğu Konusu
- Tablo 111: Cinsiyet * Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Çeştepe)

Tablo 112: Cinsiyet * Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Tepecik)

Tablo 113: Cinsiyet * erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Çeştepe)

Tablo 114: Cinsiyet * erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Tepecik)

Tablo 115: Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil) * yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Çeştepe)

Tablo 116: Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil) * yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Tepecik)

Tablo 117: Cinsiyet * tasarruflarınızı (biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (ÇEŞTEPE)

Tablo 118: Cinsiyet * tasarruflarınızı (biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz? Kıstaslarının Birlikte Değerlendirilmesi (TEPECİK)

HARİTA LİSTESİ

Harita1: Büyük Sürgün Sürecinden Sonra Osmanlı Tarafından Çerkezlerin Yerleştirildikleri Yerler

Harita 2: Berlin anlaşmasından Sonra Osmanlı Sınırları

Harita 3: Çeştepe İlçe Haritası

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1: Hemşeri derneklerinde büyük önem taşıyan kahvehanelerden bir görünüm(Çeştepe-Aydın)

Fotoğraf 2: Farklı bir hemşeri kahvehanesinden bir görünüm(Çeştepe-Aydın)

Fotoğraf 3: Göç Sonrası Durumu Anlatan Gazete Manşeti

Fotoğraf 4: Çeştepe'nin Kentsel Mekânla İç İç Geçme Yolunda “Yapılar”

Fotoğraf 5: Kent ve Kır'ın birleştiği nokta “Çeştepe”den Bir Görünüm

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Göç Süreci İçerisinde Kır Kent İlişkisi

Şekil 2: 2010 Adrese Dayalı Kayıt Sistemine Göre Çeştepe ve Tepecik Toplam Nüfusları

Şekil 3: Türkiye’de göç yönleri

Şekil 4: Yıllara Göre Gebeliği Önleyici Yöntemleri Kullananların ve Bilenlerin Oranı

GİRİŞ

Göç temelde sosyal bir hareket olmasına rağmen ekonomik yaşamdan kültüre yaşamın bütün yönlerini etkisi altına alan bir süreçtir. Toplum ise, değişik grupları ve kültür öğelerini içerisinde barındıran geniş bir toplumsal sistem ve ilişkiler ağıdır. Bu bağlamda göçü toplumun bu farklılığını bir çerçeve içerisine alarak, göç edilen yeri farklılıklarla yaşanılır hale getirmeye çalışan bir araç olarak ifade edebiliriz.

“Kişilerin gelecek yaşantılarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, sürekli ya da geçici bir süre için bir iskân ünitesinden bir başkasına yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayı” olarak tanımlanmıştır. Göçü kısaca yer değiştirme süreci olarak ifade etsek de bu haliyle hiç masum değildir. Beraberin de gerek ayrılan mekânda olumsuz değişiklikler getirirken, varılan yeri de hem olumlu hem de olumsuz sonuçlara gebe bırakmıştır.

Bir ucu göçebeliğe dayanan tarihiyle, göç olgusu Türk toplumu için hiç de bilinmeyen, yeni bir durum değildir. Gerek Balkanlardan gelen soydaşlarımızın göçü gerekse ilerleyen yıllarda yurtdışına çalışmak için giden Türk işçilerin göçü ve kentleşme sürecinin gelişmesiyle birlikte kırsal alanlardan kentsel alanlara göçler ülkemizin yaşadığı göç sürecinin dönemleridir. İşte bu nokta tezimizin şekillenmesinde en önemli etken farklı dönemde aynı yere gerçekleşen göçler olmuştur.

Araştırma Aydın’ın Tepecik ve Çeştepe Bölgelerinde gerçekleşmiştir. Bu beldeler Kafkasya’dan, Yugoslavya’dan, Makedonya’dan, Yunanistan’dan ve özellikle kentlerin gelişmesinin yanında kırsal kesimlerdeki işsizlik, sağlık, eğitim ve iyi bir yaşam isteği nedeniyle ülkemizin doğu kısımlarından gelen göçlerle şekillenmiştir. Farklı etnik kökenlere ve farklı kültürel özelliklere sahip bireyler Aydın’ın Çeştepe ve Tepecik Bölgelerine yerleştirilmişler ve birlikte yaşamaya başlamışlardır.

Bu çalışmada, göç ile kentlere gelen bireylerin veya grupların kentleşme süreci ile birlikte değer yargıları ve davranışlarında ne gibi değişmelerin meydana geldiği, kentleşmenin bireylerin kente uyum sürecinde etkilerinin hangi yönde olduğu teorik olarak incelenmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda tez üç bölümde ele alınmıştır;

İlk bölümde, göç kavramına ilişkin farklı bakış açılarıyla meydana gelen literatürdeki tanımlar, farklı ele alış şekilleriyle oluşan, farklı yorumlar ışığında şekillenen göç çeşitleri, göçe ilişkin kuramlar ve Türkiye’de göç süreci üzerinde

durulmuştur. Göçün kentle ilişkisi bağlamında göç ve kentleşme, kent kültürü, kentleşme, hemşerilik ve hemşeri dernekleri üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde ise, Türkiye’de göç gerçeği ve göç süreci kapsamında, balkanlardan gelen göçlerin Balkanlara nasıl yerleştirildikleri, Osmanlı Dönemi’ndeki iskân politikaları, balkanlara yerleştirilen Türklerin balkanlarda yaşadıkları süreç ve bunun beraberinde anavatandan uzakta yaşamının avantajları ve dezavantajları üzerinde durulmuştur. Sonunda ise anavatana dönüş süreci, bu süreç kapsamında göçmenlerin yaşadıkları sıkıntılar ve anavatana yerleştirilme süreçleri ele alınmıştır.

Üçüncü ve son bölümde ise araştırma kapsamında elde edilen verilerin değerlendirilmesi, analizi, yorumlanmasının yanında karşılaştırmalı bir çalışma olması itibariyle farklı yerlerden gelen, farklı kültürel özelliklere sahip bireylerin kentsel mekânda ne gibi uyum problemi yaşadıkları, bu süreçte birbirleri ile uyum süreçleri karşılaştırılmıştır. Sonuç ve değerlendirme bölümünde elde edilen bilgiler doğrultusunda, dışarıdan göçmenler arası ilişkilerin çok iyi olduğu, herhangi bir sorun yaşanmadığı görülse de yapılan görüşmeler ve gözlemlere dayanarak tam olarak durumun böyle olmadığı, kültürler arası çatışmaların yaşandığı bilgisine ulaşılmıştır. Bunun nedenleri ve neler yapılacağı konularına da değinilerek çalışma sonuçlanmıştır.

BÖLÜM 1

1. GÖÇ VE KENTE DAİR TANIMLAR VE KAVRAMLAR

1.1. Göç Tanımları ve Göçe İlişkin Kavramlar

İnsanların yer değiştirme hareketi neredeyse insanlığın ortaya çıkmasıyla aynı tarihe tekabül etmektedir. Tarihsel süreçte göçler genel olarak; açlık, savaş, kıtlık, iklim koşulları, siyasi ve dini sebepler, eğitim, makineleşme, sanayileşme, ekonomik gereksinim v.b. nedenlerden kaynaklanmıştır. Köyden kasabaya, kasabadan şehre, şehirden büyük şehirlere, hatta ülkeler arası yer değiştirme, göç söz konusudur. İnsanoğlu ihtiyaçlarını karşılamak, yaşam koşullarını değiştirmek, bazen de ellerinde olmayan nedenlerden dolayı, afetler iklim koşulları vb., bu yolu tercih etmişlerdir. Bu sayede göç olgusu, insanın bu değişim serüvenini takip etmek isteyen araştırmacıların ilgisini üzerine çekmiştir. Araştırmalar, akademisyenler farklı göç tanımlarına değinerek göç sürecini açıklamayı amaçlamışlardır;

- Göç olgusu, temelinde sosyal bir hareket olmasına karşın, ekonomik yaşamdan kültüre kadar hayatın her yönünü etkileyen temel bir değişim aracıdır (Gönülal,2007).
- Toros'un tanımıyla bu kavram, kişilerin yaşamakta oldukları topraklardan, sahip oldukları ekonomik imkânlardan, yerleşmiş sosyal yapılarından, kültürlerinden ve toplumsal yaşamın daha nice unsurlarından koparak ya da kopartılarak yeni ortamlara yerleşmesi, bu ortamlarda yeni bir yaşam kurması demektir (Toros, 2008).
- Özer'e göre göç coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir (Özer 2004: II).
- Demir ve Mutluer ise göçü "kişilerin gelecek yaşantılarının tamamını veya bir kısmını geçirmek üzere, sürekli ya da geçici bir süre için bir iskân ünitesinden bir başkasına yerleşmek amacıyla yaptıkları coğrafi yer değiştirme olayı" olarak tanımlamışlardır (Demir:1997,Mutluer: 2003).

- Gün bu doğrultuda göç için, insanın içine doğduğu çevreyi bırakıp yeni bir çevreye gitmesi ifadesini kullanmaktadır (Gün, 2002).
- İçduygu ve Sirkeci (1999)'ye göre göç; göç kararı almış kişilerin belli bir zaman dilimi içerisinde buldukları yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine geçişidir.
- En genel anlamıyla göç, kişilerin oturdukları yerleri nispeten sürekli olarak ve kayda değer uzaklıklar içinde değiştirmeleridir” (Gökdere,1978:10).
- Göç, ekonomik, siyasi, ekolojik veya bireysel nedenlerle, bir yerden başka bir yere yapılan ve kısa, orta veya uzun vadeli geriye dönüş veya sürekli yerleşim hedefi güden coğrafik, toplumsal ve kültürel bir yer değiştirme hareketidir” (Yalçın,2004:13).
- Uguz göçü, toplumu sosyal, kültürel, ekonomik, politik, sağlık gibi tüm bileşenleriyle etkileyen, ... kişileri yeni bir topluluğa götüren, dolayısıyla yeniden uyum sağlama sorunlarıyla karşı karşıya bırakan bir yer değiştirme” hareketi olarak algılamaktadır (Uguz vd., 2004:387).
- Topçu ve Beşer ise göçü, sosyal yapı içindeki birey ve grupların ekonomik, kültürel nedenlerden dolayı bir yerden başka bir yere gitmeleri olarak ifade ederler (Topçu, Beşer, 2006).
- Balcıoğlu göçe, ekonomik sosyal ve siyasal sebepler sonucu fertlerin yer değiştirmesi olarak yaklaşır (Balcıoğlu,2007).
- Göç, bir idari sınırı geçerek oturma yerini devamlı ya da uzun süreli olarak değiştirme olayını ifade eder (Hayır, 2004).
- Durugönül şu sözleriyle göç tanımına kendi penceresinden bir açıklık getirmiştir; dinamik bir süreç olarak göçü tanımlayacak olursak; bir yerleşmede yaşayan nüfusun belli bir kesiminin çeşitli nedenlerle, bulunduğu yerden kalkıp başka bir yere yerleşmek üzere ya da nispeten sürekli olarak gitmesidir (Durugönül,1997:85,86).
- Koca, bir topluluğun kendi yerini, yurdunu terk ederek, başka bir yere gitmesini göç olarak değerlendirirken, sosyal bir olay olan göçün, hayati ve ciddi sebeplere dayandığının da altını çizmektedir. Aksi takdirde hiçbir topluluğun önemli bir sebep olmaksızın yerini yurdunu terk edip sonunun nasıl biteceği belli olmayan bir maceraya kalkışmayacağını ileri sürer (Koca,2006:651).

19. ve 20. Yüzyılda başlayan sanayileşme ve endüstrileşme süreci kentte yaşamayı cazip kılan nedenlerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Dünya nüfusunun seyri dikkate alındığında, ülkelerin nüfuslarının kent merkezlerine yoğunlaştığı dikkat çekmektedir. Bunun nedenini kırsal kesimlerden kent merkezlerine doğru bir göç hareketi olduğunu söylemek olasıdır. Çünkü kentlerin artan ihtiyaçları, kırsaldaki bireylerin yetersiz kaynaklarını gidermek için yer değiştirmeyi tetikleyen bir etken olmuştur.

Literatürde göç sonucu ortaya çıkan değişimlerin çoğu zaman göç alan bölgelerde bir sorun olarak algılandığı belirtilir. Ancak araştırma alanımız içinde yer alan özellikle Çeştepe Beldesi'nde bireylerin direkt olarak kent merkezine yerleşmediklerinden dolayı böyle bir sorun söz konusu olmamaktadır. Söz konusu sorunun devamında ortaya çıkacağı düşünülen sosyal kapanma-itme ilişkisi araştırma alanımızda kent merkezi ile ilişkiler göz önüne alındığında yaşanmadığı, buna benzer herhangi bir sorunla karşılaşılmadığı görülmüştür.

Göç, zamana, mekâna ve topluma göre değişen bir olgudur. Göçün bir süreç olması, onun tanımlanmasını, ölçülmesini ve belli bir kuramsal çerçevede açıklanmasını zorlaştırmaktadır (İçduygu ve Sirkeci, 1998:249–250). Bundan dolayı göçe ilişkin birden fazla kuramsal çerçeve bulunmaktadır.

5543 no'lu İskân kanunu doğrultusunda belirtilen göçebe, göçmen vb. tanımlar şu şekilde açıklanmıştır (bayindirlik.gov.);

- a) Göçebe: Yerleşik tarımsal faaliyetler dışında kalmış, sabit ve daimi bir konuta bağlı olmadan geçimlerini göçer hayvancılıkla sağlayan, tabiat ve iklim şartlarına göre yurt içinde yaylak ve kışlaklar arasında göçen, bu hayat tarzını kadimden beri sürdüren, aralarında hısımlık ilişkileri bulunan ve hayvancılık faaliyetlerini bir grup halinde yürüten Türk vatandaşlarıdır.
- b) Göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır.
- c) Serbest göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelip, Devlet eliyle iskân edilmelerini istememek şartıyla yurda kabul edilenlerdir.

- d) İskânlı göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, özel kanunlarla yurt dışından getirilen ve bu Kanun hükümlerine göre taşınmaz mal verilerek iskânları sağlananlardır.
- e) Münferit göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yurdumuza yerleşmek amacıyla bir aile olarak gelenlerdir.
- f) Toplu göçmen: Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, iki ülke arasında yapılan anlaşmaya göre yurdumuza yerleşmek amacıyla toplu olarak gelen ailelerdir.

Varyemez ise göçmen kavramını yaşadığı yeri veya ülkeyi terk ederek sahip olduğu kültürden farklı bir kültüre sahip egemen bir topluma katılan kişiler olarak ifade etmektedir (Varyemez,2006:25).

1.2. Göç Çeşitleri

Göçün araştırmacılar tarafından farklı tanımlarının yapıldığının, farklı yorumlar getirildiğinin altını çizmiştik. Fakat bu göç sürecini bütünüyle en ince noktasını da dikkate alarak değerlendirmek adına farklı teoriler oluşturulmuştur. Ancak yine de bir teoriye bağlı kalarak göçü açıklamak mümkün olmamıştır. Çünkü farklı farklı yorumlar sonucu farklı göç çeşitlerinin olduğu dile getirilmiştir.

Hüseyin Bal'ın aktarımıyla Yusuf Ziya Özcan, sık rastlanan göç türlerini şu şekilde açıklamıştır (Bal,2006:84);

1. Geçici Göçler
 - Mevsimlik
 - Günlük ve Kısa Dönem
2. Transferler
 - Tayin ve Görev Nedeniyle Göç Edenler
3. Uzun Dönem Göçleri
 - İş ve Çalışma Nedeniyle Göç Edenler
 - Hayat Boyu Göçmenler
 - İskân ve Çeşitli Nedenlerle Ettirilenler
4. Göçmen Olmayanlar
 - Hiçbir Zaman Göç Etmeyenler
 - Potansiyel Göçmenler

Yalçın'ın Petersen'in bir makalesinden özetlediği doğrultuda göçün oluşumuna göre dört değişik şekli bulunduğunu ifade etmiştir: Bunlar;

1. İlkel Göç: Buradaki ilkellik, insanlığın ilkel dönemleri ile ilişkilendirilmemektedir. Daha çok insanlığın doğal afetler karşısındaki çaresizliğinden kaynaklanan göçler konu edilmektedir.

2. Zorlama ile Yapılan Göçler: ilkel göçlerde itici faktör doğal yapı iken, zorlama göçlerde daha çok sosyal yapıdır. Bu göç tipi iki gruba ayrılabilir: Birincisinde, göçe tabii topluluk göç etme konusunda az çok kontrolü elinde tutabilirken, ikinci grupta bu kontrol tamamen topluluğun elinden alınmıştır.

3. Serbest Göç: Bu göç tipinde bireyler, göç etme kararını kendileri vermektedirler. 19. Yüzyıl Avrupa'sından dışa göç hareketleri, bu göç türüne verilecek örneklerden sadece bir tanesidir. Burada söz konusu olan şey, daha çok bireysel arayışlardan kaynaklanan göçlerdir.

4. Kitlesele Göçler: Kitlesele göçler, serbest göçlerin sonucudur. Serbest göçte az sayıda öncü bireyin başka bir yere göçerek ülkeleriyle bir çeşit bağ kurmaları sonucunda o ülkeden göç edenlerin sayısı hızla artar ve kısa sürede çekici etmenler nedeniyle göç kitlesele bir görünüme bürünür (Yalçın 2004: 14 -16).

Oluşumuna göre göçler bu şekilde gerçekleşirken, ülke sınırları esasına göçler de iç ve dış göç olmak üzere iki şekildedir:

1. İç göç: “İç göç mülksüzleştirilmenin getirdiği kırsal alanın iticiliği ve istihdam olanakları çerçevesinde kentsel alanın çekiciliğine bağlı olarak kendini göstermektedir” (Sürüel, 2008: 67). Ülke sınırları içerisinde meydana gelen göçtür. Ülke içerisinde köy, kasaba, il ve bölgeler arasında birbirlerine doğru yapılan nüfus hareketidir. Yeryüzünde ve ülkemizde en yaygın olan göç tipidir. İç göçler içerisinde kırsal alanlardan şehirlere doğru olan göçler en önemli bir yer tutar.

Türkiye açısından şehirlerin çekici, kırsalın itici ve ikisi arasında etkileşimi sağlayan iletici nedenlerle şekillenen iç göç, en yoğun olarak gerçekleşen göç şeklidir. Kırsaldan şehre doğru olan iç göç sebebiyle şehirlerin etrafı hızla dolmakta, üretim ve bölüşüm yapısı değişmektedir. İçgöçler kentsel hizmetlerin kalitesini düşürmektedir (Tüfekçi, 2002:7).

2. Dış göç: İç göçe nazaran daha uzun bir zaman dilimini kapsayan yerleşme veya çalışma amacıyla ülke sınırları dışında başka bir ülkeye gerçekleştirilen nüfus hareketidir. Bu göçte en bariz örnek, Türkiye tarihi için büyük önem

arz eden 1960'lı yıllarda gerçekleşen işçi göçleridir, özellikle Almanya'ya yönünde gerçekleşen göçlerdir. Dış göçün etki alanını ise Sallan Gül şu sözleriyle ifade eder; “İnsanların yer değiştirme hareketi, neredeyse insanlık tarihinin başlangıcından bu yana sosyal hayatın en önemli öğelerinden birisi haline gelmiştir. Ulus devletlerinin oluşumu ve uluslararası siyasi sistemin temel aktörü olmasını takiben ise, bu hareketlilik sınır ötesi dolaşım şeklini alarak farklı siyasi, ekonomik ve sosyal anlamlar da kazanmıştır” (Sallan Gül, 2002: 80).

Gönüllü, Akkayan'ın bir Göç ve Değişme isimli yazısından aktardığı üzere; Akkayan, göçün oluşmasında rol oynayan faktörlere göre, göç türlerini şöyle iki grupta belirtmektedir.

- a) Serbest irade ile gerçekleşen göç
- b) Güdümlü (otoriter bir baskıyla) gerçekleşen göç.

Göç, bireylerin kendi inisiyatifleriyle gerçekleştirdiği, serbestçe oluşan bir hareketlilik olabileceği gibi, bireylerin arzulan dışında çeşitli kuvvetlerin etkisiyle de gerçekleşebilir.

Yine Akkayan'a göre göç olgusu incelenirken bir başka özellik de:

- a) Mevsimlik göç
- b) Daimi göçtür.

Ülkemizde bazı bölgelerde mevsimlik göç görülmektedir. Mevsimlik göçte, göç edilen yörenin ekonomik faaliyetinin yoğun olduğu süre dışındaki zamanlarda kişilerin yerlerini gelecek döneme kadar terk edip, diğer bölgelerde çalışmaya gitmeleri söz konusu olup, önemli olan göçe katılanların gittikleri yerlerde ne kadar süre kalacaklarını önceden bilmeleridir. İkinci tür olan daimi göçte ise, belirli bir süre söz konusu olmayıp, daimi yerleşme arzusu ile eylem gerçekleştirilmektedir (Gönüllü, 1996:97).

1.3. Göç ve Kentleşme

“Göç ve kentleşme, dünya tarihinde “modern dönem” içinde at başı giden, ayrılmaz iki sosyal gerçekliktir. Bugün için modern dönemdeki “kentleşmeyi” açıklamaya çalışan hiç bir sosyal araştırma, göç olgusunu göz ardı edemez; aynı şekilde “göçü” araştıran her sosyal araştırma da mutlaka kentleşmeyi göz ardı edemeyecektir” (Şahin,2008:112).

“Göç insanlık tarihi kadar eski bir olgudur ve tarih boyunca ortaya çıkan toplumların nüfus yapısını, kültürünü, sosyo ekonomik yapısını ve gelişimini biçimlendirmiştir” (Ünal,2008:35). Erkan’a göre “kentleşme, kent ortaya çıktıktan sonra kentlerdeki büyümeyi, yoğunlaşmayı, farklılaşmayı, bütünleşmeyi, değişmeyi anlatabilmek için kullanılmaktadır” (Erkan,2002:19).

Diğer bir kentleşme tanımı ise; “İtici, iletici ve çekici güçlerin etkisi altında oluşan ve değişen bir nüfus hareketidir. İtici nedenler; nüfusu kırsal alan ve tarım dışına yönlendiren etmenleri, iletici nedenler ulaşım araçları ve olanaklarındaki gelişmeyi, çekici nedenler ise, kente doğru çeken ekonomik ve toplumsal etmenlerdir” (Keleş,1996:47). Keleş bunları ifade ederken Bayhan’a göre kentleşme; “Demografik, ekonomik, sosyal ve kültürel bir yapısal dönüşümü içermektedir. Bu anlamda, demografik açıdan “kentleşme” özellikle köyden kente göçle beslenen nüfus yoğunluğunun fazlalığı olarak ifade edilmektedir. Ekonomik açıdan “kentleşme”,iş gücünün tarım sektöründen, sanayi ve hizmetler gibi tarım dışı sektörlerle aktarılmasıdır. Sosyal ve kültürel açıdan kentleşme ise, sosyal örgütlenme, iş bölümü ve uzmanlaşma yaratan insan davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi süreci olarak tanımlanmaktadır”(Bayhan,1997:178). Kentleşmenin tam olarak gerçekleşmesi sosyo-kültürel ve ekonomik dönüşümle mümkündür. Kentleşmeden söz etmek için bu üç unsurun bir arada asgari düzeyde gerçekleşmiş olması gerekir. Bu koşullardan birinin (veya ikisinin) gerçekleşmiş olup, diğerlerinin gerçekleşmemesi durumunda, tam ve doğru anlamıyla bir kentleşmeden bahsetmek söz konusu değildir (Kaya,2003:93).

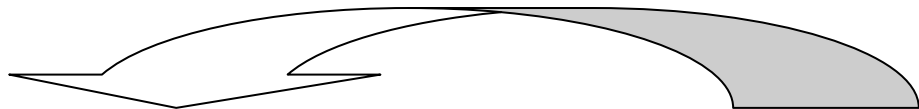
“Kentleşme süreci, mekânda yerleşmenin özgül bir biçimi, yerel örgütlenme, toplumsal tabakalaşma, kurumsallaşma, uzmanlaşma, yeni bir yerleşme biçimlenmesi, sosyo-ekonomik ve kültürel değişime yol açan bir nüfus yoğunluğu gibi öğeleri bir arada toplayan bir dönüşümün içerildiği” kavramlaştırmadır (Genç, 1997;308).

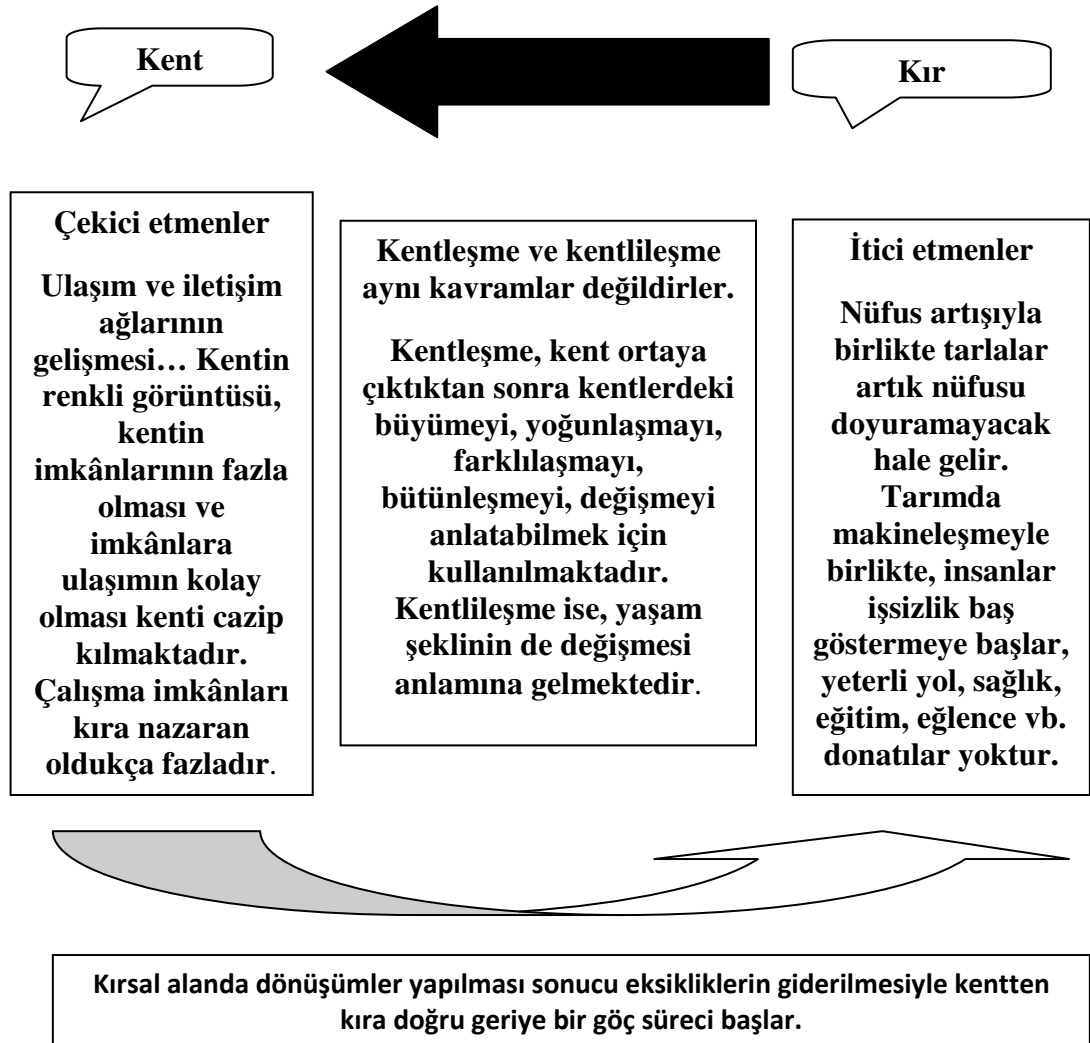
“Kentleşme, en yalın olarak söyle tanımlanabilir: Bir ülkede, tarımsal olmayan üretimin görece ağırlık kazanmasına koşut biçimde, kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran nüfus birikimi olayı. Buna bağlı olarak “kentleşme” de kısaca söyle tanımlanabilir: “Kırda çözülme” ve “kentte yoğunlaşma” nedeniyle kırdan kente göçen nüfusun ekonomik ve sosyal bakımlardan kırsal özelliklerinden arınarak kentin özelliklerini kazanması süreci” (Kartal,1992:23).

Kentsel genişlemenin bugün somut adı “göç” ise; göçlerin varlığının kentlerin sürekliliğini sağladığını ve kentlerin varlığının da göçleri devamlı kıldığını söylemek mümkün olmaktadır. Bu iki sosyal gerçeklik kaynağını, birbirinden almaktadır. Tıpkı bir bedende karşılıklı (dual) ilişkiyle varlığını devam ettiren iki farklı organizma gibi... Hem iki farklı gerçeklik hem de tek bütünlük. “kentleşme olmadan göç” “göç olmadan da kentleşme”, “modern dönem” için mümkün değildir. Bugün kentleşmenin de en büyük itici gücü hiç şüphesiz ki göçlerdir. Yani kentlerin devamlılığı bugün, kentleşmenin sürekliliği üzerine kuruluysa, bir anlamda “göçlerin” de üzerinde devamlılığını mümkün kıldığı “bir sosyal yapı, bir fiziksel inşa, bir ekonomik süreç, bir kültürel atmosfer” olarak karsımıza çıkmaktadır. Kısacası bugün birbirinden ayrılması son derece zor olan, tıpkı talaş yığının pamuk yumağına karışması gibi, iki sosyal gerçeklik haline gelmişlerdir (Şahin,2008:113).

Bu yönüyle kentleşme de içine, kentsel mekânın büyümesini (hem sayısal hem de fiziksel anlamda), ekonominin büyümesini, bireylerin yaşadığı soysal-kültürel değişimi, “resmi/kurumsal yaşamın” sınırlarının genişlemesi gibi çok geniş yelpazedeki değişimi sığdıran, “büyük bir sosyal kavram”dır. Keleş’in ifadeleriyle “kentleşme, dar anlamda, kent sayısının ve kentlerde yaşayan nüfusun artmasını anlatır.

Kentleşme ve kentlileşme çoğu zaman karıştırılmaktadır. Bireylerin kentte tutunma süreçlerine geçmeden önce kentleşme ve kentlileşmeyi açıklayarak devam edelim. Kentleşme, araştırmacılar tarafından farklı birçok tanımla açıklanmaya çalışılmıştır ve hala da farklı yorumlar devam etmektedir. Farklı tanımların ortaya çıkmasının nedeni araştırmacıların kentleşmenin farklı yönlerini vurgulamalarından kaynaklanmaktadır.

Şekil 1: Göç Süreci İçerisinde Kır Kent İlişkisi

Kentleşme demografik bir olgunun yanında toplumsal değişimin hem nedeni hem de sonucudur. Kentleşme, kentlerdeki değişimin, farklılaşmanın, büyümenin tasviridir, zaman içindeki değişim sürecini işaret etmektedir. Yine Keleş diğer bir kentleşme tanımında şunları dile getirmiştir; “Sanayileşme ve ekonomik gelişmeye koşut olarak, kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplum yapısında artan oranda örgütlenme işbölümü ve uzmanlaşma ortaya koyan, insanların davranış ve ilişkilerinde kentlere özgü değişikliklere yol açan bir nüfus birikimi sürecidir” (Keleş,1996:5). Kentleşme kırsal toplumun kentsel topluma dönüşme sürecini ifade ederken diğer yandan kentsel toplumun da değişim, gelişim sürecinde ivme kazanmasının adıdır. Ancak kente ve göçe dair yapılan araştırmalarda ilk göçen kuşağın

hemen kentsel mekâna uyum sağlayamayıp, kentlileşemediği bilinmektedir. İkinci ya da üçüncü kuşağın kentli özellikleri benimsedikleri, kentli davranışları sergiledikleri görülmektedir.

Türkiye'deki kentleşme sürecinin 1950'li yıllar sonrası itibariyle uygulamaya konan ekonomik-sosyal politikaların etkisiyle hızlanmaya başladığı bilinmektedir. Fakat bu kentleşmedeki hızlanmanın nedenini sadece tarımdaki makineleşmeye bağlamak yetersiz olacaktır. Bunun yanında toplumsal değişme sürecinin de büyük bir etken olduğu unutulmamalıdır. Yapılan nüfus sayımlarında zamanla kentlerde yaşayan bireylerin sayısının arttığı, bu bağlamda Türkiye'deki kentleşmenin hızlandığı görülmektedir. Kentler genellikle kendi iç dinamikleri doğrultusunda gelişmedikleri için göçle gelen bireyler kentleri ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel açıdan zorlamışlardır.

1.4. Kent Kültürü

Kültür, din, ahlak, sanat, hukuk, dil, örf ve adetler, semboller gibi unsurlar içermektedir. Bu unsurlarıyla kültür maddi değil, daha çok manevi bir bütündür. Kültürün manevi yapısı pratikte maddi formlara bürünmektedir. Kültürün bu maddi ve manevi unsurları incelenirken kültür değişmesi sırasında bunlardan hangilerinin bir kültürden öbürüne daha kolay intikal ettiği her zaman tartışıla gelmiştir. Genellikle maddi kültür unsurlarının yani inançlardan daha çok, bunların somut görüntülerinin bir başka kültür tarafından daha kolay ve çabuk benimsendiği kabul edilmektedir (Güngör,1999:147).

Güvenç'in ifadesiyle kültür; "oldukça geniş kapsamlı, tanımsal açıdan zengin bir içeriğe sahip aynı zamanda belli özel ve özgün durumlara işaret ederek sınırlandırılabilen bir kavram olarak kültür, toplumları, aynı toplum içindeki farklı coğrafyaları, şehirleri ve aynı şehir içindeki insanları birbirinden ayıran aynı zamanda birbirlerine yakınlaştıran, ortak unsurlarda birleştiren maddi ve manevi öğelerin toplamıdır. Bir topluma, topluluğa ve insana ait olan, sosyalleşme süreci içinde oluşan, öğrenilen-öğretilen, yaşanılan-yaşatılan ve nesillere aktarılan birikimdir. Başka bir deyişle "kültür bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir" (Güvenç, 2005: 95). Bu doğrultuda kent kültürü Tatlıdil'in de ifadesiyle "kentlerin bünyesinde barındırdığı insanların birbiriyle ilişki ve etkileşimlerini bir ilişki örüntüsü içinde düzenleyen sistemin tutkalı olarak görülmektedir" (Tatlıdil, 2009: 326). Kent kültürü kırsal kültürden oldukça farklı bir özellik göstermektedir, birlikteliğin değil bireyselliğin ön

planda olması itibariyle ilişkiler de bu doğrultuda şekillenmektedir. Genel anlamda her kentin ortak özellikleri olduğu gibi özel anlamda her kent kendine has özellikleri bünyesinde barındırır.

Kent kültürü kavramı da genel ve özel olarak ikili bir anlam taşır. Birincisi, genel olarak bir kent kültürüne; ikincisi ise belli bir kentin kültürüne gönderme yapar. Genel olarak bir kent kültüründen söz etmek demek, kent niteliğine sahip sosyal varlık alanları ve yerleşim birimlerinin ve orda yaşayan bireylerin sahip oldukları ortak nitelikler, kısaca kent adlı birimlere özgü yaşam biçimleridir. Özgürlük, çoğulculuk, yeniliklere açık olma ve farklılık kent kültürünün genel özelliklerindedir (Demirkan,1996: 17). Kendilerine has özellikler denildiğinde, her kentin bulunduğu bölge, bölgenin özellikleri, kentin tarihi, ekonomik, coğrafi özellikleri anlaşılmaktadır. Kentlerde günlük hayat belli bir düzen dâhilinde şekillenmiştir, kırsaldan farklı olarak bireylerin ihtiyaçlarını gidermeye yönelik çeşitli yapılar da söz konusudur: sanayi merkezleri, kültür merkezleri, eğitim, spor dinlenme tesisleri gibi yapılar, gelişmiş ulaşım ve iletişim imkânları insan hayatını kolaylaştıran temel etmenlerdir.

Kentleşme, kentlileşme, kent kültürü birbirinden ayrı düşünülemeyen kavramlardır. Bu doğrultuda bu şekillenen üçgenin bir kent oluşturmadaki bağlantısını Güçlü şu sözleriyle açıklığa kavuşturur; Kentteki yapılardan, otomobillere, fikirlerden yönetim anlayışına, değerlerden bilgisayar sistemlerine kadar her şey kent kültürünü ifade eder. Kentlileşme, kent kültürünün edinilmesi olarak tanımlanabilir. Kentlileşme kent kültürünün üretilmesi, davranışa dönüştürülmesi ve geliştirilmesi sürecidir.

1.5. Kentlileşme ve Kente Uyum Süreci

Latince kökenli dillerde uygarlık anlamına gelen “civilization”, kent anlamına gelen “civitas”tan türemiştir (Demirkan,1996:22). Keleş, “belli bir yönetim biriminin sınırları içinde kalan yerlerin kent, bu yönetim sınırlarının dışındaki alanların ise köy olduğunu ifade etmiştir ve devamında kentin nüfusuna bakılmaksızın il ve ilçe konumuna sahip olan her yerleşim yerinin genel isimlendirmesi olduğunu belirtir” (Keleş,1998). Bu doğrultuda Keleş belli bir yönetim birimi doğrultusunda kentlerin isimlendirildiğini dile getirirken kent özelliği taşımayan birimlerin de kent statüsünde bulunduğunu eleştirmektedir. Bu doğrultuda kentleşme ve kentlileşmenin iç içe olgular olduklarını belirtebiliriz. Çünkü kentleşme beraberinde bireylerin yaşamlarında değişimler, farklılıklar yaratacaktır. Şahin’e göre “kentlileşme, kentleşmenin sağladığı

ekonomik ve toplumsal gelişmenin insan davranışlarında ve ilişkilerinde, manevi değer yargılarında ve yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratma sürecidir” (Şahin,2002:86). Güçlü ise kentleşme konusunda şunları ifade eder; “kent toplumunun ürettiği her şey kentin kültürüdür. Kentteki yapılardan, otomobillere, fikirlerden yönetim anlayışına, değerlerden bilgisayar sistemlerine kadar her şey kent kültürünü ifade eder. Kentleşme, kent kültürünün edinilmesi olarak tanımlanabilir” (Güçlü,2002:15).

Kentleşme bireylerin göç tercihi neticesinde kırdan kente yerleşmesiyle başlar. Kırdan kente yerleşen göçmenler artık yeni bir yolun başındadırlar ve bunun neticesinde fiziki ve sosyal ortamdan, kültürüne, yaşayışına daha birçok alanın değişim sürecine girmektedirler. Tüm bunlardan anlaşıldığı üzere kentleşme kentle bütünleşmeyi ifade etmektedir. Kente göçle birlikte gelen bireylerin kentsel yaşam tarzına uyum sağlama, adaptasyon sürecinde kent kültürünü benimseme kentleşmeyi açıklamaktadır. Yani kentleşmenin toplumsal değişim boyutu olarak da ifade edebiliriz. Kentlerde oluşan yapısal değişim beraberinde bireylerin davranış ve düşüncelerinde, yaşam koşullarında kaçınılmaz bir değişimin öncüsüdür. Göçle gelen bireyler sosyo-kültürel bir değişim içerisine girmektedirler. Turhan sosyo-kültürel değişimi şu sözleriyle açıklamaktadır; “ Bir toplumun siyasi, idari ve hukuki yapısında, bilgi ve eğitim sisteminde, maddi alet ve vasıtalar ile bunların kullanılması ve tüketilmesinde az veya çok meydana gelen değişimleri içerir. Bir başka ifadeyle kültür değişmesi, bir toplumun kültürünün maddi ve manevi yapısında meydana gelen bir farklılaşmadır” (Turhan, 1994: 58). Sosyo-kültürel değişimlere uyum sağlayarak kentleşme, sonucu itibariyle sosyal bütünleşmenin tesisi anlamını ifade etmektedir. Erkal sosyal bütünleşmeyi, “dar anlamdaki ‘biz’ duygusunun (parti, cemaat, grup vb.) toplum seviyesindeki ‘biz’ duygusuna taşınması, bir başka ifadeyle, sosyal bütünleşme, toplumdaki sosyal grupların kendi birliği hakkındaki varlık şuurunun toplumdaki bütünleşmeyi bozmayacak düzeyde olması olarak dile getirir. Ancak etnosantrizm ve bunun yanında kültür birliğinin gözlerden uzak tutulması sosyal bütünleşmenin önünde bir engel teşkil edecektir. Göçle birlikte gelen bireylerin gerek yöresel gerekse yaşantı olarak farklı olmaları onların kentsel ortamda bütünleşmeyi tesis etmelerinde sorun yaşamalarına neden olurken, bu durumun aşılmasında gerek göçmenlere gerekse kentin yerlilerine görev sorumluluğu düşmektedir. Bu doğrultuda kentleşmenin daha sağlıklı ve hızlı olması için bireylerin sorumluluklarını üstlenmeleri gerekmektedir ki bu da beraberinde

kentlileşme sürecini hızlandıracaktır. Bu anlamda göçmenlerin yaşantılarında dengeyi sağlamaları gerekmektedir”(Erkal, 2004: 269).

Mekana göre insan	Ekonomik mekan	Sosyal mekan
Kır insanı	Kır ekonomik değerleri	Kır sosyal değerleri
Geçiş insanı (Kentlileşen insan)	Kır ekonomik değerleri Kent ekonomik değerleri	Kır sosyal değerleri Kent sosyal değerleri
Kent insanı (Kentleşmiş insan)	Kent ekonomik değerleri	Kent sosyal değerleri

Tablo 1: Kır İnsanı, Kentlileşen İnsan ve Kent İnsanı Ekonomik ve Öğelerindeki Değişmeler (Kartal,1983:94).

Kentleşme toplumsal yapının niceliksel boyutuna, kentlileşme ise niteliksel boyutuna etki etmektedir. Geyik’in aktarımıyla “Kartal ülkenin kentleşeceğini, nüfusun ise kentlileşeceğini vurgulamıştır” (Geyik,2010:15). “Kentlileşme, ya da kentli olmak birey ölçeğindeki bir değişim sürecidir. Bu süreç toplum ölçeğindeki kentleşme sürecinin birey ölçeğindeki yansımasıdır ve sosyal psikolojik yönü ağırlıklı olan bir süreci içerir” (Erkut,1991). Bu durumdan hareketle, kente gelen göçmenlerden kentlileşmeleri yönünde davranış göstermeleri beklenir. Ancak kente gelen göçmenin kentte kalma konusunda kararlı olması gerekirken, kentin de bireye kalması konusunda gelecek vaat etmesi gerekmektedir. Kentte kendisinin yaşayabileceğine, burada yeni bir hayat kurabileceğine inanan birey kente bütünleşme ihtiyacı hissedecektir. Kente uyum süreci ne denli hızlı olursa kentlileşme de o denli hızlı olacaktır. Göçle birlikte gelen bireylerin geldikleri yerle bağlarını kolay kolay koparamamaları, geliş gidişlerin ilk zamanda sık olması kente bağlanma, kenti benimseme konusunda oldukça zorlayıcı etkenler olacaktır. Çünkü geldikleri yerde alıştıkları düzeni görmek isteyen bireyler, hep bir karşılaştırma durumuyla karşı karşıya kalacaklar ve bu da uyum sürecini zorlaştıracaktır. Ancak göçmenler bu durum için de bir çözüm yolu üretmişler, göç edilen yer, önceden akraba, eş dostun tanıdığı bildiği yerdir. Kentlileşme davranışlarını sergileyebilmesi için bireylerin kentsel hayat tarzını benimsemeleri gerektiğini daha önceden de belirtmiştik bunun yanı sıra bireylerin hem ekonomik bakımdan hem de sosyal bakımdan kentlileşmeleri beraberinde kentlileşme davranışlarını getirecektir. Ekonomik olarak kentlileşme; göçmenlerin geçimlerini kente özgü işlerle sağlıyor

olmalarıyla, sosyal açıdan kentleşme ise bu bağlamda bireylerin kent kültürü doğrultusunda davranış sergilemelerini ifade etmektedir. Kente göçün başında özellikle kentin iş imkânlarından faydalanmak yatmaktadır. Bu doğrultuda kente göçle gelen bireyler kentte kendilerine uygun daimi, ailesini geçindirebilecek bir iş bulamadığı takdirde farklı yollara başvuracak ve bugünkü anlamda kentin sorunları olarak gördüğümüz, kentteki suçlu oranını arttıran işleri tercih edeceklerdir. Ya da kente tutunabilmek için ailenin bütün fertleri çocuklar da dâhil olmak üzere çalışmak zorunda kalacaklardır ki bu durumda zihinlerdeki “kent” algısını değiştirecek, yanlış bir kent algısı oluşmasına neden olacaktır söz konusu bu durum uyumu da olumsuz etkileyecektir.

Kentleşme, özellikle kırsaldan gelen nüfus açısından uzun bir süreci ve hatta birkaç nesil geçmesini gerektirdiğine göre, kentleşmeden önce kentlilik bilincinin kazanılmasına önem verilmesi gerekmektedir. “Kentlilik bilinci, kişinin kendini kente karşı sorumlu ve kenti de kendisine ait hissetme durumudur. Bu bilinç, kentleşme sürecini hızlandıran bir olgudur” (Kaya,2003:142). Uzun bir zaman dilimi sonucunda, belli başlı koşulların giderilmesiyle birlikte kentleşme özelliklerine rastlanılır aksi takdirde gerekli koşul ve ortam sağlanmadığı durumda kentleşmeden bahsetmek oldukça zordur. Bu durumu en iyi Helle şu sözüyle ifade eder; “kentleşmiş insan yapılamaz, kentleşmiş insan geliştirilir” (Helle,2009:79). Uzun bir süreç sonrasında kentleşme ibarelerine rastlayacağımızı belirttik, ilk göçmenlerde bu durumu görmek genellikle zordur ancak kentlilik bilincinin hâkim olduğu ve kentleşme eğilimini gösteren ikinci ve üçüncü kuşaklardır.

Kentle bütünleşmede öncelikle kendisine benzeyeni arayan göçmenin yardımcı kültürel kodlardır. Bu kodlar aracı unsur olan hemşeri dernekleri üzerinden uyum sürecini hızlandırmaya hizmet etmektedir. İşte bu noktada bir toplumda farklı özellikleri bünyelerinde barındıran bireylerin yaşayabilmeleri için her şeyden önce ortak bir payda etrafında toplanılması gerekmektedir. Bu noktada gerek kentin yerlileri gerekse kente göçle gelen bireylerin büyük çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Kentleşmedeki diğer bir etkenin akrabalık ilişkilerinin devamlılığı konusu olduğu üzerinde durmuştuk. Bu konu üzerine Karaman’ın Kayseri’de yapmış olduğu araştırma sonuçları değerlendirildiğinde, şehirleşme sürecinde deneklerin, geleneksel dayanışma biçimlerinden biri olan akrabalık ilişkilerini sürdürme eğilimleri ile ilgili tutumları,

“İşveren/patron olsaydım daima önce akrabalarımı işe alırdım.” İfadesi bireylerin oturdukları mahallenin sosyal yapısı ile akrabalık ilişkilerinin, sosyo-ekonomik alanda etkin bir değer unsur olarak kabul edilmesi arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak Karaman’ın aktarımıyla Tatlıdil’in yine Kayseri’de yapmış olduğu bir araştırma doğrultusunda şehirde kalma süresi arttıkça sosyal ilişkilerde seçiciliğin arttığı, kan bağına dayalı ilişkilerin, akrabalık ilişkilerinin ise zayıfladığını; buna karşılık komşuluk ve iş arkadaşlığına dayalı ilişkilerde artış olduğunu ortaya koymaktadır (Karaman,2003). Bu doğrultuda anlaşılan; kentleşme süreci doğrultusunda bireylerin farklı sosyal ortamlara girmesi, yeni ilişkiler edinerek kente uyumu kolay kılması anlamını taşıdığıdır. Kentleşmenin zaman içerisinde gerek kente ait değerleri gerekse kentlileri tanıyarak gerçekleştiği söylenebilir.

1.6. Hemşerilik ve Hemşeri Dernekleri

Yaşanılan göçlerle birlikte hemşeri derneklerine rastlamak neredeyse olağan bir durum haline gelmiştir. Göç eden bireyler kente tutunabilmek, kente alışma süreçlerinin kolay olması, iş ve barınacak ev bulabilme ve aynı kültürü paylaşan kişilerle bir araya gelmek adına hemşeri dernekleri kurmaya başlamışlardır. Geline yere adapte olma yolunda ilerleyen göçmenler kentli olmak, kentteki yaşamda zorlanmamak adına kentsel mekânları kullanmaya başlarlar. Hemşeri dernekleri, kendilerini kentsel ortamda yabancı hisseden bireyler için yabancılaşmanın önüne geçilmesinde etkili olan aracı bir kurumdur. Göçle birlikte kente gelen göçmen öncelikli olarak akrabalık ilişkilerinin kentte devamını sağlamıştır. Çünkü kent kendileri için yabancıyı, bilinmeyeni ifade etmektedir. Bu doğrultuda harekete geçen bireyler yerleşme konusunda tanıdıklarının, akrabalarının buldukları yerleri tercih ederken, evlenme konusunda ise aile içi evlenmelere başvurmuşlardır. Göçmenlerin bu davranışları ne tamamen kentli davranışını ne de tamamen kırsal kökenli davranışı sergilememektedir.

Bireylerin göçle birlikte kente gelmeleri kırsal alan kültürü ile kent kültürünün çatışması bireyleri farklı arayışlara yönlendirmiştir. Özellikle hemşerilik bağları bu konuda başat unsurdur. Bal’a göre “Hemşerilik genellikle aynı yerleşim yerinden (aynı köy, aynı ilçe, aynı il, aynı bölge vb.) gelmiş olanların birbirlerine atfettikleri sosyal bir statüdür. Hemşerilik ilişkilerinin ‘akrabalık’ ile ‘arkadaşlık’ , birincil ilişkiler ile ikincil ilişkiler arasında bir yerde olduğu kabul edilmektedir. Bu ilişki niteliği gereği birincil ilişkilere (aile üyeleri, akrabalarla olan ilişkilere) daha yakındır. Bu ilişki türü tam

anlamıyla akraba ilişkisi değil fakat bir bakıma ‘akrabamsı’ ilişkilerdir” (Bal,2006:106). Göç süreciyle birlikte hemşerilik anlam kazanmaktadır. Çünkü hemşerinin değeri ancak ve ancak yer değiştirme söz konusu olduğunda anlaşılır, gerçek anlamına kavuşur. Hemşerilik, göçmenler için bir güvence, kentteki yaşamı kolaylaştırmada kullanılacak bir dayanışma aracıdır. Bu durumu itibari dolayısıyla kentsel bir terim olarak literatürde yerini alır.

Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması 2010 verileri doğrultusunda, hemşerilik kavramı “kentleşmeyle birlikte ortaya çıkan ve kentlerde anlamını bulan bir kavramdır. Kente tutunma, kentlileşme, kente alışma ve kendini koruma ihtiyacı hemşeriliği yapılaştırmıştır. Ancak hemşerilik aile ve akrabalıktan farklı olarak kente uyum sağlayanlar açısından önemini kaybetmektedir” şeklinde açıklanmaktadır (Turgut,2010:152). Ancak bu edinilen bilgiye farklı açıdan baktığımızda, hemşeriliğin anlamını yitirdiğini değil de, daha farklı görev üstlendiğini belirtebiliriz. Çünkü ilk aşamada kente uyum sürecinde yararlanan hemşerilerden artık, geline yerdeki kültürün devamlılığının sağlanmasında yararlanılma yoluna gidilmektedir.

Toplum yapısı farklı görüşler dâhilinde sınıflandırılmaktadır. Bu doğrultuda Göç ve Sosyal Değişme derslerinde Demir şunları ifade etmiştir; (Demir,2010) Durkheim toplumu “mekanik dayanışma” ve “organik dayanışma” olarak sınıflarken Cooley “birincil ilişkilere dayalı toplum” ve “ikincil ilişkilere dayalı toplum” olarak sınıflamıştır. Bayhan ise temelde benzerlik göstermesi nedeniyle Tönnies’in “gemeinschafft’ cemaat ve “gesellschafft” cemiyet ayrımını dikkate almıştır (Bayhan,2002:7). Cemaat kırsal hayat tarzını nitelemektedir ve biz duygusu hâkim olan homojen nüfus yapısına hâkim bir yapıdır. Bunun yanında cemiyette ise bireysellik ön plana çıkarken iş bölümü ve heterojen bir nüfus yapısı bulunmaktadır. Kırsal yaşamda yardımlaşma kendi içinde barınmakta olduğu için bunun kentsel yaşam tarzında iş bölümüne dönüştüğü görülmektedir. İnsanlar ihtiyaçları doğrultusunda çıkarlarını da korumak adına dernek ve sivil toplum örgütlerini oluşturmaya başlamışlardır. Tek başına cemaat özelliklerini sergileyemeyen göçmenler için bir çıkış noktası olan hemşeri dernekleri bu sayede ortaya çıkmış ve kırsal özellikler dernek sayesinde kentsel mekâna taşınmıştır.

Hemşerilik ilişkilerinin yoğun olarak yaşandığı ortamlar arasında ilk sırada kahvehaneler yer almaktadır. Kırsal kesimde erkeklerin daha çok boş zamanlarını geçirdikleri, yaşadıkları yerde olan bitenden haberdar oldukları yer iken kentsel mekânda kahvehaneler kente adaptasyon için kullanılan ara bir kurum görevindedir. Kahvehaneler kente göç eden erkek nüfusun sürekli gittikleri, yeni ilişkilerin kurulduğu, gerek kente dair gerekse gelinen yere dair bilgilerin alındığı mekânlardır. Kahvehaneler kamuya açık alanlar olduğu için, farklı ilişkiler kurmak daha kolay olmaktadır. Çoğu zaman hemşeri dernekleri adı altında ayrı bir yapı oluşturulmayıp kahvehanelerin bu işlevler için kullanıldığı da göze çarpmaktadır.

Fotoğraf 1: Hemşeri derneklerinde büyük önem taşıyan kahvehanelerden bir görünüm(Çeştepe-Aydın)

Fotoğraf 2: Farklı bir hemşeri kahvehanesinden bir görünüm(Çeştepe-Aydın)

Hemşeri derneklerine dönüşmüş kahvehaneler, kente göç eden bireylerin kentin değişik mekânlarında bulunan hemşerileriyle ortak bir yerde buluşmalarını sağlayarak dayanışma ağlarının temellerinin atıldığı mekânlardır. Aytaç da bu konuda şunları dile getirmiştir: “...Bu kahveler, aynı zamanda, yeni bir sosyal çevrede kent göçmenlerini yalnızlık ve yabancılık yüklü psikolojiden uzaklaştırmakta; kent değerleriyle tanışmalarına, kente dair adab-ı muâşeretle yüzleşmelerine, kentlilerin konuşma, yeme içme, tutum ve tavırlarına tanıklık etmelerine, kozmopolit ortamda farklı tipler ve yaşam biçimlerine sahip insanlarla tanışıklık kurmalarına imkân sağlar” (Aytaç,2005:184).

Teksen ise, “Kentleşme Sürecinde Hemşerilik” konulu araştırmasında Ankara’daki Malatyalılar örneğinden hareketle, kahvehaneye en sık giden kitlenin kente yeni gelenler olduğunu belirtmiştir. Bu durumla kahvehanelerin haberleşme ve yardımlaşmadaki önemini gösterirken, kente ilk gelenler açısından da daha yoğun bir işlevsellik taşıdığına vurgu yapılmıştır (Teksen,2003:145). Aynı zamanda Aytaç’ın da belirttiği üzere “kentsel yaşamı anlamlı kılmaya yardımcı olan kahvehaneler, gelinen

yerin dilinin, örf adetlerinin güncel kalmasını sağlarlar. Bu sayede göçmenler kente geldiklerinde karşılaşacakları sorunları kolay aşarken, bocalama dönemini kolay geçmektedirler ve haliyle bu durum da yaşanacak psikolojik sorunların azalmasında etkili rol oynamaktadır (Aytaç,2005:185).

Özellikle iş bulma konusu göçmenler için başat sorun olduğundan ötürü, kahvehaneler bu durum için tabiri caizse biçilmiş kaftan gibidir. İlk olarak göç edenler marjinal işlerde tutunmaya çalışırlar, aynı göçmen grubundan olan kişilerin yardımıyla iş bağlantılarını kahvehanelerde sağlarken kendilerine iş sahaları belirlemeye çalışırlar.

Ayata, hemşerilik ilişkilerini şu şekilde açıklar; hemşerilik ilişkileri kente gelenlerin bir iş ve barınak bulmalarına destek olduğu gibi, aynı zamanda göç etmiş nüfusun kendisini şehirliden ve göç ettiği köyden ayırmasına yarayan bir kimlik, şehre uyum için bir araç ve güven sağlayıcı bir mekanizma olarak da görülür (Ayata, 1991: 99). Hemşerilik ilişkilerinin kahvehaneler yardımıyla gelişmesi, gelenekselliğin devamını sağlarken modernliğe de aynı zamanda kapı aralanmasında büyük rol oynar.

“Hemşerilik ilişkilerinin kentte formel ve enformel mekanları vardır. Hemşericiliğin formel mekanları derneklerdir. Buralarda, bir ya da birkaç hemşeri grubunun temsil edildiği görülür. Bu dernekler, çoğu zaman yeni kentli göçmen gruplar için bir tür dayanımsa örgütleridir. Hemşerilik dayanışmasının kentteki enformel mekanları ise kahvelerdir. Hemşeri sayısının belli bir ağırlığa ulaştığı mahallelerin hemen hepsinde mutlaka hemşeri kahveleri bulunur. Bu kahveler, enformel haberleşme ve dayanışma iliksilerinin önemli erkek mekanlarıdır. Aynı zamanda hemşeri nüfusun is dışı zamanları için de bir araya gelmenin aracı kurumları arasındadırlar” (Teksen, 2003:132). Teksen dernek ve kahvehaneleri bu şekilde anlatmaktadır, ancak değişen koşullarla birlikte artık dernekler kahvehanelere dönüştürülmüştür. Çünkü göçmenlerin aradıkları kişileri en kolay bulacakları mekân elbette kahvehanelerdir. Tüm bunların yanında farklı kökenden olan, farklı yerden gelen göçmenler farklı birliktelik oluşturup farklı kahvehanelere gitmektedirler. Kahvehanelerin isimleri ise genellikle ya gelinen şehir olurken “ Çorumlunun Kahvehanesi, Elazığ Kıraathanesi” gibi ya da etrafça tanınan, bilinen kişinin ismi, lakabı “ Çavuş’un Mekânı, Dayı’nın Yeri” olabilmektedir.

Hemşeri dernekleri, göçmenlerin kente adaptasyonunu kolaylaştıran Mübeccel kıray’ın da ifadesiyle tampon bir kurum görevini üstlenmektedirler. Derneklerde göçmenler kentte yaşadıkları zorlukları, sıkıntıları birbirleriyle paylaşırlar. Daha

önceden gelen göçmenler bu konuda tecrübelerini anlatarak kendilerine yardımcı olurlar. Bunun yanında göçmenlerin kendilerine özgü kimliklerini oluşturan örf ve adetleri vardır ki bunları korumak adına bir araya gelmektedirler ve hemşeri dernekleri bu işlevi de üstlenmektedir. Bu doğrultuda göçmenler festivaller, memleket geceleri, eğlenceler düzenlerler, kendilerine belirledikleri bir lider ya da dernek başkanı hemşeri gruplarını takip ederek, yardıma ihtiyacı olan kişilere yardım ulaşmasını da sağlarlar. Daha da önemlisi hemşeri dernekleri göçmenlerin kentte geldikleri süre içinde yaşayacakları yalnızlık duygusundan arınmalarına, kendilerini dışlanmış bireyler olmadıklarının bilgisine ulaşturmada büyük bir görev üstlenmektedir. Hemşeri dernekleri örgütlenmelerini büyük çapta yaptıkları takdirde dergi, gazete gibi yayınlar çıkartmaktadırlar. Ve bu da diğer dernekler için örnek bir durum teşkil etmektedir.

Kente göç edenlerin bir “kimlik” arayışı içinde olduğu, kendilerini tanımlamak isteği içinde oldukları görülmektedir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki kentin yerlileri kente göçenleri farklı adlandırmakta iken göç edenler kendilerini hem kente göre hem de geldikleri yere göre adlandırmakta bu doğrultuda farklı kimliklere bürünmektedirler. Çünkü kırsal kesimdeki göçmenin geçmişini bilmeyen kentli, göçmeni kentte kazandığı özelliklerinden tanımaktadır. Örneğin; kırsal kesimde çiftçi olan göçmen kente gelince inşaat işçisi, boyacı, sıvacı konumundadır. Bu kimlikler arasında göçmen bocalamaktadır. Memlekete gittiğinde memleketteki tanıdıkları “ siz çok değiştiniz, şehirli gibi olmuşsunuz” derken kentin yerlileri ise göçmenlerin şehre alışamadıklarını, uyumsuzluk yarattıklarını dile getirmektedirler, bu bağlamda göçmen ne şehirli ne de kentli olarak kendini görmemektedir. Kırsal özelliklerinden tamamen kopamadıkları için, daha kolay kente alışmak adına bu özellikleri kente taşımışlar, kentliler için ise kenti köylüleştirilen unsurlar olarak görülmüşlerdir.

Kurtoğlu, hemşerilik ilişkilerinin işlerliğini şu sözleriyle ifade etmektedir; “hemşerilik ilişkileri, hastanede doktor bulmak, bürokratik örgütlerde çalışanların istedikleri yere tayin edilmelerini sağlamak, kiracı bulmak, kariyer yapmak gibi kamusal alanı ilgilendiren pek çok konuda işlevsel bir araç gibi çalışır. İlişki ağları içinde formel kurallar ya işe yaramaz veya birbirleriyle bağlantı kuran kişiler formel kuralların sınırlarında iş yapmaları gerekiyor ise formel kurallar aşılır, çünkü kişilerin birbirleriyle kurdukları ilişkinin çerçevesini formel kurallar değil, karşılıklı güvене dayalı dayanışma belirler” (Kurtoğlu,2005).

Hemşeri derneklerine bireylerin yoğun ilgi göstermelerinin altında yatan asıl sebep, ekonomik anlamda yardımın yanı sıra kente göçle gelen bireylerin kentte herhangi bir problemle karşılaştıklarında ilk başvuracakları yer olmasıdır.

Hemşeri dernekleri toplumsal yapı içerisinde bireyleri bir araya getiren bir unsurdur. Ancak, dernekler görevleri doğrultusunda kentin sosyal ve kültürel değişimini dikkate alarak kendi kültürel özelliklerini koruyabilmelidirler. Dernekler, ne kentin değişiminden uzak kalmalı ne de kendi değerlerinden kopmalıdırlar.

BÖLÜM 2

2. TÜRKİYE’DE GÖÇ GERÇEĞİ VE GÖÇ SÜRECİ

İlk çağlardan başlayarak insanların çeşitli nedenlerle sürekli yer değiştirdikleri bilinmektedir. İnsanoğlu, günümüze kadar üç kültürel evreden geçmiş ve iki önemli devrim gerçekleştirmiştir. Bunlar (Güvenç,2005:161):

Paleolitik: Eski taş, yontma taş ya da üretim öncesi evre,

Neolitik: Cilalı taş ya da üretim evresi,

Endüstri: Makine, enerji ya da yoğun üretim evresidir.

Tarihsel süreçte sonraki devirler dikkate alındığında ise 17. yy’dan günümüze kadar olan göçler Durugönül (1997:96) nezdinde 5 dalga şeklinde incelenebilir. Türkiye özelinde değerlendirildiğinde bu dalgalardan 3. ve 5. dalgaların etkili olduğu görülmüştür:

Üçüncü göç dalgası I. Dünya Savaşı sonunda imparatorlukların dağılmasıyla olmuştur. Orta, Doğu ve Güney Avrupa’da sınırları etnik yerleşimlerle uyumlu olmayan yeni devletler oluşmuş ve bu devletlerin homojen nüfuslar yaratma çabası içine girmesiyle zorunlu göçler başlamıştır.

Beşinci göç dalgası ise 1950 ve 1960’larda Batı Avrupa, ABD ve petrol üreten Orta Doğu ülkelerindeki iş gücü açığını kapatmak amacıyla işçi ithal edilmesi olarak gerçekleşmiştir. Türkiye’den de bu dönemde göçlerin gerçekleştiği bilinmektedir.

“Son yirmi yılda dünya genelinde uluslararası göç hacminin artışı, neoliberal küreselleşmeciliğin yaygınlaşmasının, Sovyetler Birliği’nin çözülüşünün ve etnik çatışmaların etkilerine dair önemli ipuçları sunuyor. Günümüzde sığınmacılık ve yasadışı göç iç içe geçmiş kavramlar. Başta Avrupa ülkeleri olmak üzere zengin ülkelerin sınırlarını daha iyi bir yaşam arayışındaki yoksullara kapamak için uyguladıkları yeni düzenlemeler, Üçüncü Dünya’nın siyasi ve ekonomik olarak istikrarsızlaşmış ülkelerinden gelenler için sığınmacılığı ya da yasadışı ve transit göçü zorunlu kılıyor. Özellikle 1990’larda sayıları artan ve İtalya kıyılarına yanaşan göçmen dolu teknelerle medyaya yansıyan yasadışı göç konusunda Türkiye hem kaynak hem de geçiş ülkesi olarak gündeme geldi. Batılı ülkelerin uyguladığı giriş kısıtlamalarından dolayı kademeli ve usulsüz göçe yönelen göçmenler, Türkiye’yi bir geçiş koridoru olarak kullanıyorlar”(Danış,2004:218).

Bu doğrultuda göç olgusu Türk toplumu için yeni bir kavram değildir. Tarihsel süreç göz önünde bulundurulduğunda, Türk toplumu Orta Asya'dan Anadolu'ya ulaşıncaya dek sürekli bir göç halinde olan, bu yolları atlı göçebeler olarak kat eden bir topluluk olmuştur.

Türkiye 1950'lerden itibaren özellikle toplumun hızlı kapitalistleşme sürecine girmesi, sanayileşme ve tarımdaki hızlı makineleşme sonucu kırsal kesimlerdeki toprak-nüfus dengesinin bozulması vb. nedenler, üretim dışı kalan işgücünün yeni geçim kaynakları elde etmek için büyük kentlere göç etmesine yol açmıştır. Ülkenin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel koşullarıyla sıkı bir ilişki içerisinde olan iç göç hareketleri, daha çok ülkenin geri kalmış bölge ve kentlerinden gelişmiş ve görece iyi yaşam koşullarının olduğu bölge ve kentlere yönelmektedir (Durugönül,1997:97).

Türkiye'de iç göçlerin ortaya çıkmasının altında yatan etkenleri Şenyapılı şu ifadeleriyle açıklığa kavuşturmuştur: "...1945 sonrasında savaştan büyük çöküşle çıkan Batı Avrupa Bloğu'nun hem yeniden imarı hem de artan Sovyet tehlikesi karşısında güçlendirilebilmesi için Amerika, büyük Thuruman Desteğini devreye sokmuştu. Bu düşüncenin ikinci ayağını ise Güneydoğu Avrupa Bloğu'na yapılacak "Marshall Yardımı" oluşturuyordu... Bu yardımın %22'si tarımsal mallar ve makineler için harcanacaktır. 1936 yılında sayısı ancak 961 olan traktörler, 1940 yılında 1066'ya, 1948 yılında 1756'ya, 1955 yılında ise birdenbire 40.282'ye yükselmişti. Aynı biçimde 1936 yılında 104 olan biçerdöver sayısı 1952'de 3.222'ye çıkmıştı. 1970 yılında ise Türkiye'de 106.000 traktör, 8.568 biçerdöver ve 14.044 harman makinesi vardı..." (Şenyapılı,2004:118).

Bu yoğun yardımlar sonrasında, Türkiye'de kırdaki itici güçler (tarımdaki makineleşme), kentteki çekici güçler (sanayi atılımları ve yeni iş sahaları) ve iletici güçler (iletişim ve ulaşım olanakları) oldukça belirginleşmişti. Kısacası göçlerin oluşması için tüm "ortamlar" müsait hale geliyordu. İşte Türkiye 1950'li yılların başında bu akımı çok yoğun olarak yaşamaya başlamıştı (Şahin,2008:134).

Yalçın'ın aktarımıyla Tekeli ve Erder'e göre 1948-1970 yılları arası tarımdaki modernleşme hareketi üç ayrı dönemde incelenmelidir (Yalçın,2004:110-111):

1. 1948-56 dönemi: Bu dönem Türkiye'de modernleşmenin başladığı ilk dönemdir.

Marshall programının uygulanmasıyla ülkedeki traktör sayısı 1.800'den 44.000'e

çıkmıştır. Bu noktada özellikle vurgulanması gereken nokta ekim alanının artmış olmasıdır.(13.768 bin hektardan 19.173 bin hektara çıkmıştır.)

2. **1957-63 dönemi:** Dış ödemeler konusunda problemler yaşanmasıyla birlikte traktör ithalatına son verilmiştir. Traktör sayısı bu dönemde 44.000 civarında sabit kalmıştır.
3. **1963-70 dönemi:** Montaj olmakla birlikte bu dönemde traktör üretimine başlanmıştır. 1970lere gelindiğinde traktör sayısı 100.000'e ulaşmıştır.

Tüm bu belirtilenler doğrultusunda dönemin gelişme yolunda ivme kazanılan bir dönem olması dikkate alındığında, hızlı nüfus artışı, traktörün tarıma girmesi, radyonun yaygınlaşması, ulaşım olanaklarının iyileşmesi, karayolu yapımının hızlanması iç göçlerin nedenleri arasında sayılabilir. Bayhan bu noktada şunları ifade eder; “köyde artan nüfus baskısı, yetersiz ve kötü dağıtılmış toprak, düşük verimlilik, doğal afetler, kan davaları, toprağın mirasla parçalanması, tarımda makineleşme ile atıl kalan iş gücü, terör ve güvenlik sorunları köyün itici kuvvetleri olurken; köy-kent gelir farklılıkları, daha iyi ve ileri eğitim, kentin cazibesi, iş bulma ümidi, daha yüksek hayat standardı ve ulaşım imkânları gibi özellikler de kentin çekici kuvvetleridir” (Bayhan,1997:179).

Yıl	Traktör (1000)	Ekilebilir Alan (1000 ha)	Otoyol (1000 km)
1947	1	13.000	12
1950	10	16.008	17
1955	40	22.763	29
1960	42	25.167	40
1965	55	25.456	42
1970	175	24.296	59
1980	510	24.560	60
1990	689	24.258	60

**Tablo 2: Türkiye’de Tarımsal Olanakların ve Karayolu Ulaşımının Büyümesi:
1947-1990 (İçduygu vd,1998:222).**

Keleş’e göre “ülkemizde, tarım kesimine egemen bulunan koşullarda özellikle son elli yılda büyük değişimler olmuş, bu değişimler köylüyü tarımdan dışarı itmiştir... Tarımda verim düşüklüğü, tarım topraklarının çok parçalanmış olması ve tarımsal

makineleşme kırın itici faktörleri olmuş ve kırdan-kente göçü ortaya çıkarmıştır” (Keleş, 1996: 68).

“Türkiye 'de iç göç veya kentleşme dolayısıyla 1927'den günümüze kadar köy ve şehir nüfuslarının yüzdeler halinde şu şekilde bir değişim geçirdiğini görüyoruz; 1927 yılında Türkiye'nin nüfusu 13.648.270 kişidir. Bunun 3.305.879 kişisi şehirlerde yaşarken, köy nüfusu 10.342.391'dir ve köy nüfusu toplam nüfusun % 75.78'ini oluştururken şehirlerin oranı % 24.22'ye tekabül etmektedir. Bu durum dönem itibariyle Türk toplumunun büyük bir kısmının köylerde yaşamakta olduğunu göstermektedir (Sağlam,2006:37). 2000 yılında şehir kapsamına giren yerleşim yerlerinin toplam nüfusa oranı daha da artarak % 64.90'a ulaşmıştır. Kırların oranı ise % 35.10'dur (die.gov.)

Türkiye'nin gerçek anlamda göç serüveni 1960'lı yıllardan sonra ortaya çıkmıştır. Göç serüveninin başlamasında ise 1950'li yıllarda gerçekleşen toplumsal dönüşüm önem arz etmektedir. 2. Dünya Savaşı sırasında gerçekleştirilen sermaye birikimi ve özellikle ticaret sermayesinin varlığı, çok partili siyasal yaşama geçilmesi, ekonominin dış yardım ve yabancı sermayeye açılması gibi sebeplerle ekonomik ve toplumsal gelişme boyut değiştirmiştir. Bu dönemler itibari ile tarım kesiminde traktör kullanımının artması ve kısmen makineli tarıma geçilmesi, özellikle karayolları olmak üzere ulaşım sektöründeki iyileşmeler sebebi ile kırsal kesimlerden şehirlere akmaya başlayan nüfus ile göç başlamıştır (Kepenek,Yentürk, 2000:69).

1980'li yıllardan itibaren ise göçün nedenlerine bir de terör eklenmiştir. Ülkenin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde son yıllarda yoğun bir şekilde yaşanan ve büyük ölçüde zorunlu olarak nitelendirilebilecek bu göçler, bölgedeki kent merkezlerinin sosyo-kültürel yapısında önemli değişikliklere neden olmaktadır (Durugönül,1997:97).

Ülkemizde son kırk yıldaki hızlı göç hareketleri sonucunda ortaya pek çok sorunları beraberinde taşıyan bir kentleşme kavramı ortaya çıkmıştır. Kentleşme kavramı bu göçün ortaya çıkardığı içsel gereksinimlerin etkileri ile oluşmuştur. Yalnız

Fotoğraf 3: Göç Sonrası Durumu Anlatan Gazete Manşeti (radikal.com, 2010)

Türkiye'deki kentleşme, Batıda ki kentleşme kavramından sıyrılarak her gün büyüyen bir sorun yumağı haline gelen kent dokusu ile kente gelenlerin kendi başlarının çaresine baktıkları gecekonduların artması ile eş anlamı hale gelmiştir (Kongar,2001:27).

2.1. Balkanlara Yerleşme ve Geri Dönüş Süreci

Balkanlardan gelen göçlerle Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen göçler bir arada yaşamaya başlamışlardır ve farklı kültürlerin bir arada yaşaması toplumda çeşitliliği de beraberinde getirmiştir. Araştırma alanı içerisindeki Çeştepe ve Tepecik'de bu göçlerle şekillenen bölgeler arasında yer almaktadır. Şimdi bu göçlerin şekillenmesinin ilk aşamasına değinelim.

2.1.1. Çerkezler Kimdir?

“M.Ö. 5. yüzyıldan itibaren Kafkasya'yı gezip gören ve eserlerinde buradan bahseden Herodot, Hellenikus, F.Arrian, Strabon, Romalı Pliny gibi antik dönem seyyah ve tarihçileri ile Ruslar, Gürcüler, Tatarlar ve Araplar; Kuzey Kafkasya'nın otokhton (yerli) halkları için Kas, Kask, Kasog, Kasogi, Sirkas, Kerkes, Kerakes gibi isimler kullanmışlardır. Bu tanımlamalar, zamanla batı söylemi ile Cirkas, Cirkassi, Cirkasıyen ve nihayet Arapların kullandığı Serakise, Çerakise gibi ifadelerinden hareketle “ÇERKES” sözcüğüne dönüşmüş ve edebiyata geçmiştir”(Aslan,2005).

Çerkezler ise, Kuzey Kafkasya dağlarının otokton (var olduğundan beri orada yerleşik olan) halklarıdır (Aslan,2006). 19.yüzyılın başlarında bir zamanlar geniş araziye yayılmakta olan Çerkezler, Kuzeybatı Kafkasya'nın çoğunluktaki halkı idiler.

Çerkez sözcüğü sadece aynı etnik kökeni ifade etmek için kullanılmamaktadır. Türkdoğan'ın da belirttiği üzere Kuzey Kafkasya'dan, hatta Kafkasya'dan göçen ve dil dışında ortak bir kültürü paylaşan halkların hepsi için "Çerkez" kavramı kullanılmaktadır" (Türkdoğan,1996). Avagyan'ın belirttiğine göre; Çerkez kelimesinin kaynağı olarak üç ana görüş vardır. Birincisinde bu kelimenin Grekçe'de Kerket kelimesinden türediğidir. Başka bir nazariye göre Çerkez kelimesi Türkçedeki Çerkes(savaşçı)'in karşılığı olduğudur. Çerkezlere, coğrafik olarak en yakın Dağıstanlılar ise kafa kesen kelle koparan Serkes demişlerdir. Kafkasya'dan Anadolu'ya göçler başladığında Anadolu insanı göçle gelen bütün göçmenlere Çerkez demiştir. Avagyan Çerkez teriminin Türkçe çeri-kes terimiyle yani cengâver ile örtüştüğünü düşünmektedir (Avagyan,2004:15).

Çerkezler Kuzey Kafkasya'nın halkı olmalarına rağmen, günümüzde Kuzey Kafkasya'daki sayıları oldukça azdır. Rus yöneticilerin uygulamış olduğu baskı politikaları neticesinde Çerkezler sürgüne zorlanmışlardır. Günümüzde Türkiye, Suriye, Ürdün, Filistin, Mısır, Yugoslavya, bazı Avrupa ülkeleri ve Amerika, Kanada gibi çok farklı ülkelerde yaşamlarını devam ettirmektedirler.

2.1.2. Çerkezlerin Büyük Sürgünü

Ruslar 18. asır başlarından başlayarak Kafkasya'nın işgalini tamamladıkları tarih olan 1860 yılına kadar Kırım ve Kafkasya'da büyük bir katliam, sürgün, yok etme ve tehcir hareketine girişmişlerdir. Bu süre zarfında yüz binlerce Kırım ve Kafkasyalı yerli Müslüman ahali katledilirken, milyonları aşan rakamlarda insanlar da Osmanlı devletine göç etmek zorunda kalmışlardır. (Köse,2010).

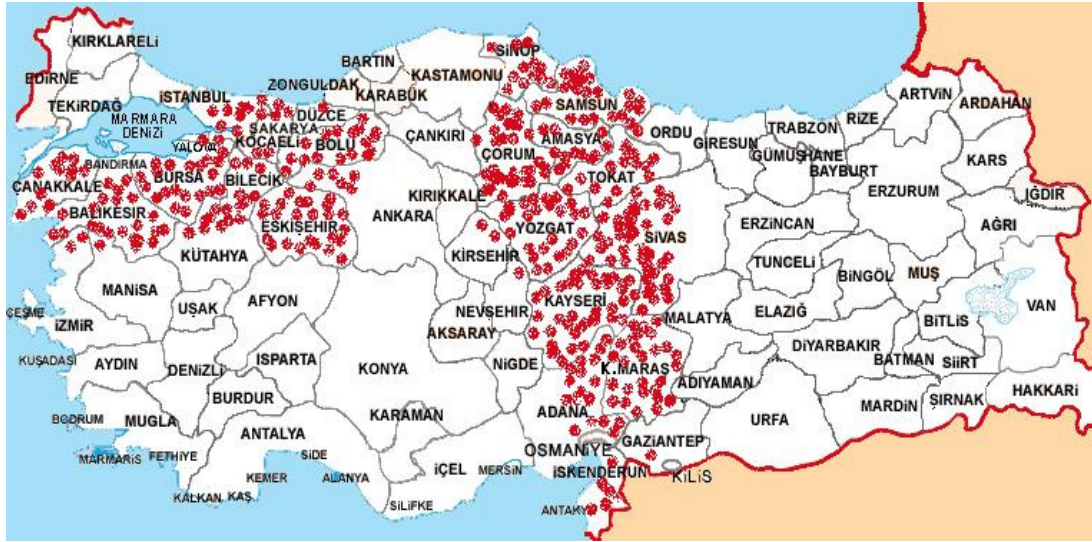
Kumuk'un ifadesiyle, Çerkezlerin göçünü hızlandırmak için 10 Mayıs 1862'de bir komisyon kuruldu. Komisyon, göç edenlere aile başına 10 ruble para veriyor, Rus gemicilik ve ticaret çevreleriyle, nakliye gemisi sahipleriyle göçmenlerin taşınması için görüşmeler yapıyordu. Önlerine iki seçenek konmuştu: Ya bataklık Kuban kıyılarına yerleşecekler ya da Osmanlı'ya göç edeceklerdi (Kumuk,1992:92).

Erkan'ın da belirttiği üzere Osmanlının Kırım Savaşını kaybetmesinin ardından, Rusya, Kafkasya üzerindeki baskısını olağan üstü düzeye çıkarırken, bu baskı karşısında daha fazla direnemeyen Kafkas ulusları, özellikle Şeyh Şamil'in hareketinin düşmesinden sonra tarihin en büyük sürgünleri ile karşı karşıya kalmıştır (Erkan,2005). Berzeg'den aktaran Güngör, Çerkez sürgününün güzergâhını şu şekilde belirtmiştir; 1859-1864 yıllarında yurtlarından sürülen Çerkezler deniz yoluyla, Kafkasya'da, Taman, Tuapse, Anapa, Tsemez, Soçi, Adler, Sohum, Poti, Batum vd. limanlardan bindirilip Osmanlı Devleti'nin Trabzon, Samsun, Sinop, İstanbul, Varna, Burgaz ve Köstence limanlarında indiriliyordu. 1865-1866 tehciri ile Osmanlı-Rus harbinden sonraki 1878 tehciri kara yoluyla gerçekleştirildi. (Güngör,1999).

Osmanlı Devletinin bu denli büyük kitleler halinde göçlere hazırlıklı olmaması göç yolundaki Kafkasları zor durumda bırakırken, daha serin yerlerden gelen iklim koşullarına ayak uyduramayan Kafkasların Çukurova'nın sıcak bölgelerine yerleştirilmeleri yaşamlarını oldukça güçleştirmiş ve birçok ölüme de neden olmuştur”(Erdem,2010).

Kafkas sürgünleri, Osmanlı İskân Politikaları doğrultusunda iki ana hat üzerinde yerleştirilmişlerdir:

1. Sinop, Samsun, Çorum, Amasya, Tokat, Sivas, Yozgat, Kayseri, Kahramanmaraş çizgisini izleyen ilk yerleşim bölgesi Hatay'da Türkiye Cumhuriyeti topraklarından çıkarak bugünkü, Suriye ve Ürdün topraklarında devam etmektedir. Bu hattın çevresindeki Muş, Kars, Adana vb. illerde de Kafkas kökenlilere ait yerleşim yerleri bulunmaktadır.
2. İkinci bir hat ise yine kabaca, Güney Marmara yöresindeki Çanakkale, Balıkesir, Bursa, Eskişehir, Bilecik, Kocaeli, Düzce illeri boyunca uzanmaktadır. Ayrıca Kütahya, Afyon, Konya, Aydın vb. illerde de yer yer küçük kafkas köylerine rastlanmaktadır (kafkasevi.com).

Harita 1: Büyük Sürgün Sürecinden Sonra Osmanlı Tarafından Çerkezlerin Yerleştirildikleri Yerler (Jane,2006)

“19. yüzyıldaki bu nüfus hareketi, Osmanlı Devleti’nin yapısını değiştirmiş ve modern Türkiye’nin de dâhil olduğu bir dizi ulus devletinin ortaya çıkmasında dolaylı olarak rol oynamıştı. Müslümanların Osmanlı topraklarına göçü ve ardından Osmanlı nüfusundaki Müslüman nüfus oranının yavaş, fakat devamlı olarak yükselişi II. Abdülhamit’in bir İslam politikası benimseme kararlılığında etkili olmuştur. 1878 yılından itibaren hükümet, baskın bir çoğunluk elde etmiş olan Müslüman nüfusun ideolojik ve kültürel hedeflerine hizmet etmeyi amaçlamıştı. Ayrıca hükümet, göçmenlerden insan gücü açığını gidermeyi, yol yapımında çalıştırmayı, pamuk ekiminde ve özellikle orduda yararlanmayı umuyordu. Mesela; askerlik alanında 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşında Trabzon kentinden 3.000 Çerkez kendi isteğiyle Rusya’ya karşı savaşmak üzere Osmanlı ordusuna katılmıştı” (Akyüz, 2008:39).

“Balkanlar’ı terk ederek akın akın İstanbul’a doğru yola çıkan Çerkezleri, Osmanlı, bugünkü Çerkezköy’de durdurdu. Çerkezköy’ün ismi buradan gelmektedir. Anadolu’nun neredeyse her tarafına Çerkezler gönderilmişlerdir. Saray ile akrabalık ilişkileri olan boylar genellikle İstanbul’a yakın bölgelere konuşlandırılmıştır” (Ağanoğlu,2001). Anadolu’ya yönelik kitleler halinde yaşanan bu göç hareketleri toplumun sosyal ve ekonomik yapısını derinden etkilemiştir. Göç eden bu insanların başta Anadolu olmak üzere Osmanlı topraklarını tercih etmelerine neden olan hâkim

düşünce ise kendilerini Türk veya Müslüman, Türkiye’yi Anavatan veya Müslüman ülke olarak görmeleri olmuştur (Saylan,2010).

“Neredeyse bütün Anadolu’da rastlayabileceğimiz Çerkezler, Aydın’ın da birçok ilçelerine, köyelerine yerleştirilmişler, yerleşmişlerdir. Çerkezlerden Şapsuglar Aydın ve çevresine yerleştirilmişlerdir” (Düzenli,2006:79). Çeştepe’nin ilk sakinleri olmaları itibariyle Çerkezlere yer verilmiştir. Bir anlamda Çeştepe’nin tarihsel geçmişinin başlangıç noktası diyebiliriz. Ancak Çerkezlere Çeştepe’de şimdilerde rastlamak oldukça zordur.

Edinilen bilgiler doğrultusunda, göçmenlerin yerleştirilme sürecinde devlet tarafından bir kısmı kurulu düzene, köylere, kasabalara yerleştirilirken bir kısmı ise kendilerinin bulunacağı ayrı köyler kurmuşlardır. Türkiye’nin birçok ilinde küçük Çerkez köyelerine rastlamak mümkündür. Ancak o dönemin tanıklarına rastlamak neredeyse günümüzde zordur. “Gelenek göreneklerin yaşatılması konusunda ise bireylerin farklı ihtiyaçlar için farklı yerleri tercih etmeleri olumsuz etken oluşturmaktadır. Araştırma alanı içerisinde yer alan Çeştepe Beldesi ilk olarak Çerkezler tarafından oluşturulmuş bir yerleşim alanıdır”.

2.2. Osmanlı Döneminde Balkanlar

Balkanlara Osmanlıların geçmesi farklı yollarla olmuştur. Gerek Bizanslı hükümdarların Osmanlılardan yardım istemesi gerekse Osmanlıların yayılma politikaları bu süreçte etkili olmuştur. Kaya’nın aktarımıyla, Uzunçarşılı bu durumu verdiği şu örnekle açıklığa kavuşturur; “1341’de V.Ioannes ve Kantakuzenos, Bizans tahtı için mücadeleye başlayınca Kantakuzenos, önce Aydın oğlu Umur Bey, daha sonra da Osman oğlu Orhan Bey ile ittifak yapmıştır” (Kaya,2006:13). “Bilinen tarih içerisindeki gelişmeler ve savaşlar sonucunda 542 yıl süren Rumeli Türk Hükümlerliği 1912 de Balkan Savaşının ardından sona ermiştir” (Vatan,1995).

“Balkanların Osmanlı İmparatorluğu tarafından fethi, bölgede yeni ve parlak dönemin başlangıcı olmuştur. Yaklaşık 500 yıl süren bu iktidar döneminde bölgenin sosyal, ekonomik ve kültürel yapısı büyük bir gelişme göstermiştir. Günümüze kadar ulaşan kültür mirasının büyük bir kısmı bu dönemde inşa edilmiştir. Yine bu dönemde Türkler, Balkan topraklarında yaşayan çeşitli topluluklarla köklü bağlar kurarak bölgedeki Müslüman-Türk varlığını kalıcı hale getirmişlerdir. Her dönemde büyük bir

stratejik öneme sahip olan Balkanlar, Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra da bu önemini korumuş ve Türk dış siyasetinde önemli bir yer tutmuştur. Ancak bu tarihten itibaren bölgede yaşayan Müslüman-Türk toplulukları açısından yeni ve zorlu bir dönem başlamıştır. Etnik kökenlerinden veya dinlerinden dolayı uygulanan baskılar ve göçlere rağmen varlıklarını muhafaza etmeyi başarmışlardır” (Rukancı,2009: 895).

Osmanlılardan önce Türklerin pek çok kez Rumeli'ye geçtikleri bilinmektedir. Sezgin'in de belirttiği gibi “Daha M.S. IV. yüzyılda Karadeniz'in kuzeyinden batıya göç eden Hunlar, Trakya'ya inmişlerdi. Bundan sonra da Türkler, Karadeniz'in kuzeyinden Rumeli'ye göç etmeye devam etmişlerdir. VI. yüzyılda Avarlar, VII. yüzyılda Bulgarlar, IX. yüzyılda Macarlar, X.yüzyıldan itibaren Peçenek, Oğuz ve Kumanlar kuzey yoluyla Tuna'dan geçmiş ve Bizans İmparatorluğu'nca çeşitli yerlere yerleştirilmişlerdir. Türklerin güneyden gelip Kuzeydoğu Bulgaristan'da yerleşmesi Anadolu Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus'un (1238-1278) Dobruca'daki sürgün hayatıyla yakından bağlantılıdır. Sultana bağlılığı devam eden çok sayıda Türkmen Anadolu'dan gelip Dobruca'ya yerleşmiştir. Türkmenlerin bölgeye gelişi ile ilgili çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Bunların odak noktasında daima Sarı Saltuk yer almaktadır. Sarı Saltuk, manevi olarak kendisine bağlı olan kalabalık sayıdaki Türkmen nüfusla birlikte Rumeli'ye gelmiş ve burasını yurt edinmiştir” (Sezgin,1999:213).

“Osmanlı ordusu 1321 yılında Mudanya'yı alarak Rumeli topraklarına ayakbastı. 1345 yılında Karesi Beyliği'nin Fethiyle Rumeli'ye geçiş kolaylaştı. Bu tarihten itibaren Türkmenler, başta Trakya olmak üzere Balkan topraklarına yerleştirilmeye başlandı. (bilimaraştirmavakfi.org:2011)”. İşte bu süreçle birlikte, Osmanlı yüzünü Balkanlara çevirmiş, fetihleri balkanlar üzerine hızlandırmıştır. Kalıcı olmak adına Osmanlı fethettikleri yerlere Anadolu'dan insanları yerleştirmeye başlamıştır ve Rumeli'de Osmanlı iskânı ivme kazanmıştır.

“Osmanlı devletinin gerçekleştirdiği bu büyük çaplı fetihlerin ardından, Balkanlar'da büyük bir Müslüman-Türk nüfusu olmuştur. Sadece Müslüman ve Türk gruplar değil, hâkimiyet altında olan bütün Balkan ulusları, Osmanlı yönetimi altında parlak bir dönem geçirmişlerdir. Osmanlı'nın adil bir yönetim uygulaması, halkın dinini, malını, canını, namusunu güvence altına alması, hâkim olduğu bölgelerde imar

çalışmalarına önem vermesi farklı halkların barış içinde bir arada yaşamasını sağlamıştır” (Öcalan,2002).

2.2.1. Osmanlı’da İskân Politikası

“Tarih boyunca devletlerin iskân politikalarını belirleyen temel kıstaslar arasında en önemlileri sınırların güvenliği, nüfusun artırılması, etnik düzenin veya dengenin sağlanması, stratejik hedefler ve toprağın işlenebilir hale getirilmesidir. Buna bağlı olarak iskân çeşitli şekillerde olabileceği gibi aynı zamanda metot bakımından da farklı uygulamaları içinde barındırır”(Halaçoğlu,1994).

Osmanlı’nın iskân siyasetinin temel amacı Rumeli’yi bir Türk yurdu haline getirmek ve devletin nüfuzunu buralarda tesis etmektir. Osmanlı Devleti’nin ilk dönem iskân politikası genişlemeye bağlı olarak dışa dönük iskân şeklinde gerçekleşmiştir. Yeni fethedilen yerlere yapılan iskânlar sayesinde kısa zamanda Türk nüfusunun artış gösterdiği görülürken, bu yerleştirmeler Osmanlı ordusuna batıdaki fetihlerinde lojistik destek sağlamışlardır.

2.2.1.1. Osmanlı’nın Kuruluş Döneminde İskân Politikası

“İskân, genel olarak insanların belirli bir coğrafyaya yerleştirilmesi olarak tanımlanabilir. İskân Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren devletin temel politikalarından birisi olmuştur. Osmanlılar son dönemlerine kadar bu politikanın en iyi uygulayıcıları olmuşlardır. Özellikle kuruluş ve yükselme dönemlerinde yeni fethedilen topraklara Türk ve Müslüman nüfusun yerleştirilmesinin yanında ülke içinde de aşiretler uygun alanlara yerleştirilmiştir. XIX. Yüzyılın ikinci yarısından sonra ise ülkeye gelen göçmenlerin iskânı ön plana çıkmıştır” (Erkan,2005:85).

“Osmanlı Devleti’nin ilk dönemlerinde izlenen iskân hareketleri, siyasi hadiselerden büyük ölçüde etkilenmiştir. Bu anlamda Osmanlı tarihi incelendiğinde iskân hareketlerinin iki aşamalı olarak geliştiği görülmektedir. Birincisi Anadolu’dan başta Balkanlar olmak üzere yeni fethedilen yerlere yapılan iskânlardır. Buna dışa dönük iskân siyaseti adı verilmektedir. İkincisi özellikle XVII. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti’nin toprak kayıplarına bağlı olarak ana toprak kabul edilen Anadolu’ya doğru gerçekleşen göç ve iskân hareketleridir. Buna içe dönük iskân siyaseti denilmektedir. Diğer yandan bu iki aşama arasına Anadolu’daki aşiret ve cemaatlerin bir iç iskân unsuru olarak kullanılmasını da koyabiliriz” (Halaçoğlu,1994).

“Osmanlı Devleti’nin kuruluşundan itibaren uyguladığı iskân siyasetinin bazı teknik yönleri de vardır. Öncelikle belirtmek gerekir ki iskân reayaya rastgele yapılmış bir uygulama değildir. Belli kaideler çerçevesinde ele alınmıştır. İskân ahalinin bir yerden başka bir yere nakli değil, aynı zamanda yeni yurtlar edinme, şenlendirme, güvenlik, imar vb. gibi unsurları da içinde barındıran bir olaydır”(Arslan,2001:284). “Osmanlı bir uç beyliği olarak Söğüt’e yerleşirken, savaş hariç yerli halka dokunmamış ancak kendi dindaş ve ırkdaşlarını da iskân etmekten kaçınmamıştır. Bölgeye yerleşen Türkmen ve Yörükler, Anadolu’dan dillerini ve kültürlerini de getirmişlerdir. İskân politikasıyla hareketlenen Balkanlardaki topraklar işlenmeye başlanırken, Türkmenler zamanla han, hamam, köprü, medrese, cami gibi eserlerle bölgedeki etkinliklerini arttırmışlardır” (Cevizci,2007:23).

Osmanlı Devleti iskân politikası sürecinde fethettikleri yerleri hiçbir zaman sadece işgal etmekle ve askeri kuvvetleri yerleştirmekle kalmamışlardır. Gittikleri yerlere köprüler, camiler, kaleler, vakıflar, okullar yaparken kentlerin yeniden imarı konusunda çalışmalar yapmışlardır. Bu kurumların iskân sürecini kolaylaştırdığı bilinmektedir. Günümüzde de halen birçok Balkan kentlerinde bu özelliklerin korunduğunu ve Osmanlı mimari yapılarının Osmanlı dönemindeki izleri taşıdığını görmek mümkündür.

“Devlet iskân faaliyetlerinde başarı elde edebilmek için başka tedbirler de almıştır. Uygulanan muafiyetler ve cezai unsurların yanında kefalet sisteminin de uygulanması önemlidir. Devlet iskân politikasının hedefine ulaşmasını sağlayacak tedbir olarak kefalet sistemini her alanda uygulamıştır. Bireylerin her birinin kefil olduğu gibi, iskân sahalarında toplu kefileme yöntemi dikkat çekmektedir. Bu şekilde herkes birbirinden sorumlu olmakta idi. Dolayısıyla hem işlerin aksamaması hem de suç oranlarının azaltılması amaçlanıyordu” (Saydam,1997:4-6).

Doğru’nun ifadesiyle “Osmanlı Devleti’nin Rumeli’deki fetih ve iskân hareketlerinde yerli halkla iyi geçinme politikası takip etmiş “istimalet” uygulayarak yerli halkın Osmanlı’ya yakınlaşmasını sağlamıştır. Bu uygulama da resmi iskân politikası içinde önemli yer tutmaktadır” (Doğru,2002). Eröz, “Türkmen aşiretlerinin Anadolu ve Rumeli’ye doğru olan akınları, buralara kendi istekleriyle yerleşip mal-mülk sahibi olmalarının yanında, devlet de yoğun bir iskân politikası takip etmiştir ve Osmanlı Devleti’nin ilk devirlerinde fethedilen yerleri Türkleştirmek için Yörüklerden

faydalandığı, bu Anadolu'dan Rumeli'ye doğru akan kitlelerin devlet eliyle iskân hareketlerini içermekte olduğunu vurgulamıştır” (Eröz,1998:245). “Fetih hareketleri sırasında Rumeli'ye halk topluluklar halinde yerleştirilmişlerdir. Fakat bu tür uç bölgelere iskân riskli olduğundan devlet buralara yerleşmeyi özendirici tedbirler (vergi muafiyeti, toprak verme vb.) almıştır. Anadolu'daki konar-göçer Türk aşiretleri, fethedilen bölgelere bu şekilde nakledilmişlerdir. Böylece fethedilen topraklardan kaçan halkın yerine, Anadolu'dan getirilen Türk aşiretleri iskân edilmiştir” (Dündar,2001). Çünkü Sarıcaoğlu'nun da ifadesiyle “Anadolu'nun en aktif unsurunu meydana getiren, ancak devlet kavramına yabancı olan, aşiret düzeni dışında hiçbir toplumsal düzen tanımayan, köylüye ve şehirliye karşı disiplinsiz hareketlerde bulunan bu unsurlar, idarî otorite boşluğu olduğu zamanlarda bir kargaşa ve anarşi unsuru oluyor; korumasız köylere ve şehirlere, tüccar kabilelerine hücum, yağma ve tahripde bulunuyorlardı” (Sarıcaoğlu,1999:172).

İncalcık'ın belirttiği üzere “Rumeli'de iskân edilecek nüfusta da bazı özellikler aranmaktaydı. Buna göre iskân edilecek aileler köylü, sanatkâr gibi toplumun her kesiminden seçilecekti. Ayrıca yeni fethedilen bölgeye gönderilecek olanlar içerisinde yetersiz miktarda veya verimsiz toprağı olan köylüler, fakir fukara, işsiz güçsüz ve başıbozuk serserilere öncelik verilecekti” (İncalcık,2000:466). Selçuk, “bu sürgün politikasının en önemli özelliğinin Rumeli bölgesinde iskâna tâbi tutulan kimselerin geldikleri yerlerde ayrı ayrı yerleşim birimleri oluşturmaları olduğunu altını çizmiştir. Müslüman Türkler, Hıristiyan köylere yerleştirilmedikleri gibi şehirlerde dahi ayrı mahalleler kurmuşlardır. Bunun neticesinde de Hıristiyan nüfus ile Müslüman nüfusun bir arada olması engellenmiştir. Örneğin; Filibe, Sofya, Eski Zağra ve Tatar Pazarı'nda Türk ve gayrimüslim mahalleler ayrı ayrıydı. Yani Türk mahallelerin hiçbirinde gayrimüslim nüfus bulunmamaktaydı. Buna karşın gayrimüslim mahallelerinde de hiçbir Türk nüfusa tesadüf edilmemekteydi. Bu husus Rumeli'de, Osmanlı idaresinde bulunan gayrimüslim unsurun hiçbir surette İslamlaştırma gibi bir politikaya tabi tutulmadıklarına bir delil teşkil etmektedir” (Selçuk,2002:96).

“Rumeli'ye Anadolu'dan Türkmenlerin getirildiği bilinmektedir ve bununla ilgili kaynaklarda pek çok kayıt bulunmaktadır. Bu kaynaklardan ilki olan Aşıkpaşazade'de;

“Gazilergeçti kafir mülküne hoş

Nice kâfir sarayı etdiler boş

Çün Rumiline geçdi Müsülman...”(İnbaşı,2002:157)

“Osmanlı Devleti'nin Rumeli'yi, Anadolu'dan getirdiği Türk aşiretleri ile belli bir sistem dâhilinde iskân ettiği anlaşılmaktadır. Rumeli topraklarına gelen aşiretlerin de yeni yerlerini vatanları olarak benimsediği görülmektedir. Devletin iskân politikası sayesinde Balkanlarda güven ve huzur sağlanmıştır. Siyasi bakımdan ise Osmanlı Devleti'ne bağlı kalması temin edilmiştir. Yine bu dönemde uygulanan iskân politikasının özelliği Müslim ve Gayrimüslim toplulukların birbirlerine karıştırılarak yerel idarecilere bağlılığı azaltıcı ama padişaha bağlılığı artırıcı bir şekilde gelişmesidir. Kısaca Osmanlı Devleti buraya sadece nüfus göndermemiş aynı zamanda Rumeli'yi imar edip kalkındırmış ve kendisini baki kılacak müesseseler bırakmıştır” (Dündar,2001:43).

“Osmanlı Devleti'nin gerçekleştirdiği bu büyük çaplı fetihlerin ardından, Balkanlar'da büyük bir Müslüman-Türk nüfusu oluşmuştur. Sadece Müslüman ve Türk gruplar değil, hâkimiyet altında olan bütün Balkan ulusları, Osmanlı yönetimi altında parlak bir dönem geçirmişlerdir” (Rukancı, 2005: 895-902). “Osmanlı Devleti, hâkimiyet kurduğu tüm bölgelerdeki halklara iyi davranmış, onların haklarını yaşadıkları yerlerde korumuştur. Bu bölgelerin yerel askeri güçleri, Osmanlı egemenliği altına girmeye teşvik edilmiş ve daha sonra sancaklarda Hıristiyan tımar erleri olarak görevlendirilmişlerdir. "İstimalet" adı verilen bu uzlaştırıcı politikaya göre, bölge halkının gönlü kazanılmış, adalet ve hoşgörüyeye dayanan yönetimin bir parçası olarak bu halklara din ve vicdan hürriyeti tanınmıştır. Yine aynı politikaya uygun olarak yerel halka karşı şefkatli bir üslup kullanılmış, asla baskıcı ve zorlayıcı bir politika izlenmemiştir. Özellikle dini Ortodoks olan Rumeli halklarını, dönemin Katolik Kilisesi'nin baskısından kurtarmaları, Türklerin kurtarıcı olarak tanınmalarını sağlamıştır” (Gibsons,1916:112).

2.2.1.2. Osmanlı'nın Duraklama ve Gerileme Döneminde İskân Politikası

Osmanlı'nın gerileme dönemi 26 Ocak 1699 tarihinde ilk toprak kaybıyla başlamıştır. Bu tarih itibariyle Osmanlı zor bir döneme girmiştir.

Balkanlardan Osmanlı'ya göçler dönemler itibariyle gerçekleşmiştir. Toğrol'un ifadelerini Çavuşoğlu, Osmanlı toprakları üzerindeki ilk (bir anlamda iç) göç hareketi, 1771'de Kırım toprakları üzerinde meydana geldiğini vurgularken, Anadolu topraklarına yönelik *ilk* göç hareketinin ise 1785-1800 döneminde Balkanlar, Kafkasya ve Kırım'dan, *son* göç hareketi de 1989'da Bulgaristan'dan gerçekleşmiş olduğunu aktarmıştır” (Çavuşoğlu,2007:123).

“Göçler sadece, Çerkeslerden ya da Bulgarlardan ibaret olmamakla birlikte bunu yanı sıra Yugoslavya ve Makedonya toprakları üzerinden gerçekleşen göçler de yer almaktadır. Bu topraklar içinde ve bu topraklarla diğer Balkan toprakları arasında, kısmen de Anadolu toprakları yönünde ilk göç hareketi 1877-78 Osmanlı-Rus savaşıyla (“93 Harbi”) başlamış, 1912-13 Balkan Savaşı'yla ağırlıklı olarak Anadolu toprakları yönünde devam etmiş, 1923-51 döneminde fert ve aile düzeyinde, 1952-67 döneminde kitlesel düzeyde, 1968-96 döneminde de yine fert ve aile düzeyinde tamamen Anadolu toprakları yönünde gerçekleşmiştir” (Çavuşoğlu, 2007:125).

İnbaşı tarafından, iskân kuruluş ve genişleme döneminde gayet sistemli bir şekilde yapıldığı, Rumeli'deki nüfus artışının XVI. Yüzyılda da devam ettiği ve yüzyılın başında 37.435 nefer daha bölgeye nakledilmiş olduğu, 1520-30 yılları arasında Balkanlar'daki 77.268 olan göçebe sayısının, 1570-80 yıllarında %51 artarak 116.219'a yükselmiş olduğu belirtilmiştir” (İnbaşı,2002:160). “XVI. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı Devleti'nin duraklama dönemine girmesiyle birlikte gerek konar-göçerlerin başka yerlere nakil ve iskânları gerekse bu alanlarda ziraatla meşgul olmaları da aksamıştır. Neticede dışa dönük iskân siyaseti, içe dönük bir iskân siyasetinin uygulamasını zorunlu kılmıştır (Sansar,2002:907-923). Halaçoğlu'nun belirttiği üzere, “alınan başarısızlıklar sonucunda devletin topraklarının gerilemesi sebebiyle anavatana doğru bir göç hareketi de başlamıştır. İçe dönük iskân siyasetinin ikinci aşaması bu göçmenlerin uygun yerlere yerleştirilmeleri şeklinde olmuştur. Osmanlı gittikçe daralan topraklarına Balkanlardan gelen göçmen kabilelerini yerleştirmek zorunda kalmıştır” (Halaçoğlu,1994).

“ Fransız ihtilalinin etkileri ve Avrupalı devletlerin dışında özellikle Rusya'nın Balkan coğrafyasına yönelik politikaları sonucu Balkanlar siyasi, sosyal ve demografik bir parçalanmışlığa sürüklenmiştir. Bağımsızlık mücadelelerinin başlamasıyla Türkler düne kadar kendi vatanları olan topraklarda azınlık durumuna düşürülmüşlerdir.

Karadağ'ın da ifadesi doğrultusunda “Balkanların çeşitli bölgelerinde gerek Hıristiyanlarla yan yana yaşayan gerekse onlardan ayrı olarak yerleşim yerleri kuran Türkler'in, 489 yıl sonra vahim neticeler doğuran “93 Harbi” sırasında (1877-1878) içinde ve sonrasında Anadolu'ya doğru önu alınamaz bir göçe başlamış oldukları anlaşılmaktadır ve artık Balkanlarda ve Osmanlı İmparatorluğu'nun her tarafında bir cinayetler silsilesi ve cinneti baş göstermiş, Sırp'ı, Ulah'ı, Pomak'ı, Arap'ı, Makedon'u, Arnavut'u... velhasıl Osmanlı İmparatorluğu içinde ne kadar gayr-i Türk unsur varsa hepsi, Türk'ü imha etmek için ayaklandırılmışlardır” (Karadağ,2003).

“93 Harbi'nin ardından Osmanlı ile Rusya arasında, 3 Mart 1878 tarihinde Ayastefanos Antlaşması imzalanmıştı. Bu antlaşmanın şartları Osmanlı Devleti açısından son derece ağır olmaktadır ve Rusya'yı da Balkanlar'da tek güç haline getiriyordu. Nitekim bu durum Avrupa'nın diğer büyük devletlerini rahatsız etmekteydi. 13 Haziran 1878'de Almanya İmparatorluk Şansölyesi Prens Bismark'ın başkanlığında Berlin'de, Osmanlı, Rusya, İngiltere, Almanya, Fransa, Avusturya-Macaristan ve İtalya'nın katılımıyla bir kongre toplandı. Osmanlı Devleti'ni temsilen Nafia Nazırı Karatodori Paşa, Müşir Mehmet Ali Paşa ve Berlin büyük elçisi Sadullah Bey (Paşa) gönderilmiş, diğer devletleri de başbakanlar ve dış işleri bakanları temsil etmekteydi” (Karadağ,2006:36).

2.2.1.3. Berlin Antlaşmasının Sonuçları Kayıp ve Kazançlar

“Osmanlı Devleti kendisine tabi olan Sırbistan, Bulgaristan, Romanya ve Karadağ'ın kendi başlarına birer prenslik olmalarını kabul etmiştir. Doğu Rumeli vilayeti kurulmuş ve Osmanlı Devleti'ne bağlı ancak çeşitli imtiyazlara sahip olmuşlardır. Toprak paylaşımı ise aşağıdaki gibidir;

- Bosna-Hersek imtiyazlı vilayet haline gelmiştir.
- Kıbrıs Sancağı İngiltere'ye kiralandı.
- Niş Sancağı Sırbistan'a bırakıldı.
- Teselya Sancağı Yunanistan'a (1881) bırakıldı.
- Kars, Batum, Artvin ve Ardahan sancakları Rusya'ya bırakıldı.
- Dobruca Sancağı Romanya'ya bırakıldı.
- Bunların dışında birkaç kaza Karadağ'a bırakıldı.
- Van'ın doğusundaki Kotur yöresi İran'a verildi.

- Girit, Doğu Beyazıt, Eleşkirt Osmanlı'ya bırakılmıştır.

Ayrıca kongre döneminde Fransa'nın yaptığı kulis çalışmaları sonucunda, antlaşma maddelerinde olmadığı halde 3 yıl sonra Tunus Prensiği Fransızlarca işgal edilmiş ve gerekçe olarak **Berlin Antlaşması** gösterilmiştir. Antlaşması'ndan sonra İngiltere, Fransa ve Rusya Osmanlıları baskı altına alma politikasına devam etti" (wikipedia.org).

Harita 2: Berlin antlaşmasından Sonra Osmanlı Sınırları (wikipedia.org)

“Berlin antlaşmasının 5. ve 12. maddelerinde Türklere birçok azınlık hakkı tanınmıştır. Hayatları, mülkiyet hakları, yasam özgürlüğü, dini inançları güvence altına alınmıştır. Fakat bu haklar sadece kâğıt üzerinde kalmıştır. 19 Nisan 1909’da iki ülke İstanbul’da toplanarak bir protokol imzalamışlardır ve Osmanlı Devleti Bulgaristan’ı resmen tanımıştır. İstanbul Protokolü ile Bulgaristan, Osmanlı Devleti’nden tam manası ile kopmuş ve Türk-Bulgar ilişkileri farklı bir boyuta taşınmıştır. Bulgaristan’ın bağımsızlığının tanınması ile Osmanlı Devleti’nin Avrupa topraklarındaki son muhtar eyaleti de elden çıkmış bulunmaktadır” (Karal,1999:231).

Özgür’ün Erim’den aktarımıyla Antlaşmanın on ikinci maddesi Bulgaristan Türklerinin taşınmaz mallarıyla ilgiliydi. Bu maddeye göre Türkler Bulgaristan’dan göç etmiş olsalar dahi Bulgaristan’daki mülklerini koruyabilirler ve üçüncü kişiler aracılığıyla işletebilirlerdi (Özgür,2007:8).

Arslan'ın Aġaoġlu'ndan aktarımıyla, "Balkanlardan gücün en büyük sebebi Rusya ve onun Panislavist akımın Őemsiyesi altındaki Hıristiyan Balkan devletlerindeki Türk dŐmanlıġı taassubu olduġunu dile getirirken, Türklerin Balkanları terk etmesinin sebepleri Büyük nder Mustafa Kemal Atatürk'n 23 Eylül 1923'de Hkimiyet-i Milliye gazetesine verdiġi demeġte Şöyle ifade edilmektedir:

"Asırlardan beri düŐmanlarımız Avrupa kavimleri arasında Türklere karşı kin ve husumet fikirleri telkin etmişlerdir. Batı zihniyetine yerleşmiş bu fikirler hususi bir zihniyet meydana getirmiştir. ...Avrupa'da Türk'ün her türlü terakkiye hasım bir adam olduġu, manen ve fikren gelişime gayri müsait bir adam olduġu zannedilmektedir." demiştir (Arslan,2008).

"Osmanlı Devleti'ne doġru gücün en büyük sebebi de XVIII. yüzyıldan itibaren ortaya çıkan Rus ilerlemesidir. Devlet bu dönem de hem dışarıdan gelen gcmenleri hem de Anadolu'daki aşiretlerin isknıyla meşgul olmak zorunda kalmıştır. Bu durum devleti oldukça yıpratmıŐ ve yıkılıŐı hızlandırmıştır" (Dündar,2001:45). Orhonoġlu "XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren Güney-Doġu Anadolu ve Halep eyaletinde bulunan aşiretlerin, güneyden gelen Arap aşiretlerinin baskısı ile Anadolu ilerine doġru gücü etmeye başlamış olduġunu ve devletin öncelikle bu aşiretleri iskân etmeye çalıŐmıŐ olduġunun altını çizmiştir" (Orhonoġlu,1967:45).

"Bu dönemde Osmanlı Devleti'nin iskân sahaları: Kütahya, Aydın yöresi, Konya-Karaman Bölgesi, İ-İl ve Teke Havalisi, Ankara- NevŐehir bölgesi, Sivas-Erzurum bölgesi, Çukurova, Diyarbakır-Malatya, Rakka-Halep Eyaletleri, Kıbrıs ve Rumeli bölgesidir. Bu bölgelere iskân yapılırken derbentler de bir iskân unsuru olarak kullanılmıştır. Yol ve bölge gvenliġinde bir emniyet zinciri olarak tesis edilmiş olan derbentler, i iskân meselesinin hallinde önemli rol oynamıŐlardır. Derbentler sayesinde baŐıboŐ, yurtsuz kimseler toprak sahibi yapılmış ve boş araziler ziraata açılmıŐtır. Böylece derbentler de devletin kullandıġı iskân ve yerleŐtirme yöntemlerinden birisi olmuştur" (Orhonlu,1987).

2.3. Balkanlar'dan Anadolu'ya Gcler

"Balkanlardan Anadolu yönünde gerçekleşen gcler Osmanlı'nın uygulamış olduġu iskân politikası doġrultusunda Balkanlara yerleŐtirdikleri Türklerin, geriye dönüş sürecini içermektedir. Bu gcler Türkiye'nin neredeyse bütün bölgelerine ynlendirilmiŐler ve yerleştirilmişlerdir. Bu durumu Şimşir Şu ifadesiyle açıklar;

“Balkanlar’dan Türkiye’ye dalga dalga göç akınları olmuştur. Bu göçler sonucu Türk nüfusu Balkanlar’da azalırken Türkiye’de artmıştır” (Şimşir,2003:333).

2.3.1. Balkanlar’dan Anadolu’ya Göç Etmek İçin Yapılması Gerekenler

“Özellikle II. Dünya Savaşı’ndan sonra Yugoslavya Federal Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla Türkiye’ye göçler artarken, bu doğu Makedonya’nın boşalmasına neden olmuştur. Türkiye’ye göç etmek isteyenlerden Yugoslavya aşağıda belirtilen şartları yerine getirmelerini istedi (Işık;2003:8) :

- Bakımlarının Türkiye’de bir aile (garantör) tarafından üstleneceğine dair vesika,
- Yugoslavya’dan ayrılacakların asgari bir gelire sahip olmaları,
- Türkçe konuşma zorunluluğu getirmiştir.

Ancak, bu uygulamaya dair bir anlaşma mevcut değildir. “Mallarını satma imkânı bulamayanların çıkışına izin verilmediğinden, Yugoslav hükümetine hibe ettikleri bilinmektedir. Bir adayın başvurusuna bölgedeki Türk konsoloslukları tarafından “serbest göçmen vizesi” verilebilmesi için izlenen izlek ise şöyledir (Çavuşoğlu, 1999:146) :

a) Aday yerel makamlardan milli-etnik kökeninin Türk olduğunu gösteren belge alacaktır.

b) Adayın konsolosluklara bizzat yapacağı müracaat sırasında memurlar tarafından Türk soyundan olup olmadığı, “Türkçe” bilip bilmediği, Türk kültürüne bağlı olup olmadığı tespit edilecektir.

c) Adaydan müracaatı sırasında, yukarıdaki bilgilerin tespiti bakımından Türkiye’deki akrabaları ile ilgili (yakınlık derecesi, nerede ikamet ettikleri) bilgiler istenecektir.

d) Bölgedeki Türk diplomasi temsilcilikleri ile Türkiye’deki resmi makamlar arasında yapılacak bilgi alışverişine istinaden, tahkikatın sonucuna göre, başvurunun uygun bulunması halinde adaya “serbest göçmen vizesi” verilecek, uygun bulunmaması halinde verilmeyecektir. Anadil ve Türkiye’deki akrabalar konusunda, başlangıçta öngörülen kuralların zamanla yumuşatılması yoluna gidilmiştir”.

Yücel'in, "Yugoslavya Türkleri" isimli makalesinden aktaran Cevizci "Makedonya Türklerinin Türkiye'ye 3 farklı şekilde geldiklerini ortaya koymuştur (Cevizci,2007:35):

- Akraba garantörlüğünde toplu gelenler
- Akraba garantörlüğünde tek aile olarak gelenler
- Akraba garantörü olmadan aile olarak gelenler.”

Ağanoğlu, "1950-1958 yılları arasında gelen 104.372 göçmenin ülkemizin Ege, Marmara ve Trakya bölgelerine yerleştirildiklerini dile getirirken, göçle birlikte gelen göçmenlerin ilk bölümünün zanaatkâr ve ticaretle uğraştıkları için İstanbul, Bursa ve İzmir'e kalıcı olarak yerleştiklerini vurgulamıştır" (Ağanoğlu,2001:325). Çünkü İstanbul gibi büyük şehirlerde iş bulma olanakları oldukça yüksektir. Sonraki gelenler ise tanıdık, akraba, garantörlerinin yanlarında kalmışlar, daha sonraları, yeni düzenlerini kurmaya başlayınca kendi evlerine çıkmışlardır. Balkanlardan Anadolu'ya göç etmek için gelenlerin yapması gerekenler hususu ileriki bölümlerde "garantörler yardımcılığı sayesinde geldik" diye belirtenler konusuna açıklık getirmek amacıyla ele alınmıştır.

2.3.2. Bulgaristan'dan Gelen Göçler

"Bulgaristan'dan ilk büyük Türk göçü 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası gerçekleşmiştir. Türklerin silah taşımaları, kendi aralarında toplanmaları, geceleri sokağa çıkmaları yasaktı. Buna karşılık Bulgarlar toptan silahlandırılmıştı ve irili ufaklı silahlı çeteler halinde Türk köylerine saldırıyordu. Her gece bir Türk köyü vuruluyor, hali vakti yerinde olan Türklerin evleri basılıyor, işkencelerle paraları alınıyor, hayvanları ahırlardan götürülüyordu" (Özgür,2007:10). "1886-1902 yılları arasında Bulgaristan'dan Türkiye'ye 145.356 kişi göç ederken, 1912-1913 Balkan Savaşları tıpkı 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı gibi Rumeli Türkleri için bozgun olmuştur. Bunun sonucu Bulgar komitecileri Trakya'da ve Makedonya'da katliamlar yapmışlardır. Bu katliamlardan kaçan Balkan Türkleri yeniden Anadolu yollarına düşerken, bazı kaynaklara göre Bulgar işgaline düşen Batı Trakya'dan 200.000 ve Makedonya'dan 240.000 kişi Anadolu'ya sığınmışlardır" (Akça,2002:7).

"26.05.1939 tarihinde Bulgaristan'daki Türklerin zorla sınır dışı edildikleri haberinin duyulması üzerine iki ülke ilişkileri tekrar gerginleşirken, 1944 yılında Bulgaristan'da Kominist rejimi işbaşına gelmiştir. Bu rejim Bulgaristan Türklerine

Türkiye'ye göç konusunda pasaport vermeyerek göçü engellemeyi amaçlamıştır ve başarılı olmuştur, ama aynı zamanda Bulgaristan Türklerinin ileri gelenlerini ve eğitim görmüş aydınlarını hiç yoktan sebeplerle tutuklayarak, tarlalarını kooperatifleştirme gerekçesiyle ellerinden alarak, okullarını ve vakıflarını devletleştirip eğitim haklarını engelleyerek, yani kısacası Türk azınlığa karşı Bulgarlaştırma politikası güderek ve onların gelecek kaygılarını artırarak Türkiye'ye göç isteklerini kamçulamıştır. Sınırdan Türkiye'ye 1950 yılı içinde 12.233 aile ve bunların oluşturduğu toplam 52.185 kişi göç ederken 1951 yılında ise Bulgaristan'dan Türkiye'ye 25.118 aile ve bunların oluşturduğu 102.208 kişi göç etmiştir" (Akça,2002:16).

2.3.3. Yugoslavya ve Makedonya'dan Gelen Göçler

Hoffman'ın "Tarihsel Bir Coğrafya Olarak Balkanlar" makalesinden aktaran Çavuşoğlu "Yugoslavya ve Makedonya'da kimlerin yer aldığına dikkat çekmek isteyerek şunları aktarmıştır; Yugoslavya-Makedonya topraklarının ilk sakinleri olarak İllirler (ya da İlliryalılar), Traklar ve Daçlar bilinir. Bölgedeki farklılaşma ve daha da karmaşıklaşarak asırlar sonra eski Yugoslavya'nın dağılmasına götürecek "çok-etnikli" ve "çok-kültürlü" yapının oluşum süreci böylece başlamıştır. Gelişen süreçte bölgede; (antik) Makedonlar, Gotlar, Bizanslılar, Romlar, Arnavutlar, Germenler, Venedikliler, Hunlar, Avarlar, Bulgarlar, Peçenekler, Uzlar, Kuman-Kıpçaklar, bünyesinden Hırvat, Sloven, Boşnak ve (çağdaş) Makedonları çıkaran Slavlar/Sırlar, Yunanlılar ve en son da Osmanlı döneminde iskân edilen çeşitli Türk toplulukları varlık göstermiştir" (Çavuşoğlu,2007:124).

"Balkan Savaşları neticesinde yapılan antlaşmalar doğrultusunda;

- Yunanistan Ege Makedonya'sını,
- Bulgaristan Pirin Makedonya'sını,
- Sırbistan Vardar Makedonya'sını almıştır" (Işık;2003: 7).

"Müslüman ahali ise genellikle Türkiye'ye göçe zorlanmıştır. Sırların 19.yy da çizilmiş ve 1990'da yeniden onaylanmış bir milli programı vardır.(Naçertaniye) Buna göre, Sırbistan'daki Müslümanlar öncelikle göçe zorlanacak, göç etmeyenler ya Hıristiyanlaştırılacak ya da öldürülecektir. Bu siyaset devletin bütün imkânları ile uygulamaya konmuş ve II. Dünya Savaşı'na kadar sürdürülmüştür. 1945'de kurulan komünist yönetimli Yugoslavya'da siyaset değişmiş, bir "Makedon Milleti" kavramı

oluşturulmuş, yeni bir yazı ve yeni bir dil yaratılmış ve okullarda bu yazı ve dil öğretilmeye başlanmıştır” (Kahramanyol,2002:160).

Gerek Yunanistan’dan gelen göçmenler gerekse Makedonya’dan gelen göçmenler araştırma alanımız içerisinde yer alan Tepecik Beldesi’nde de yerleşim imkânı bulmuşlardır.

BÖLÜM 3

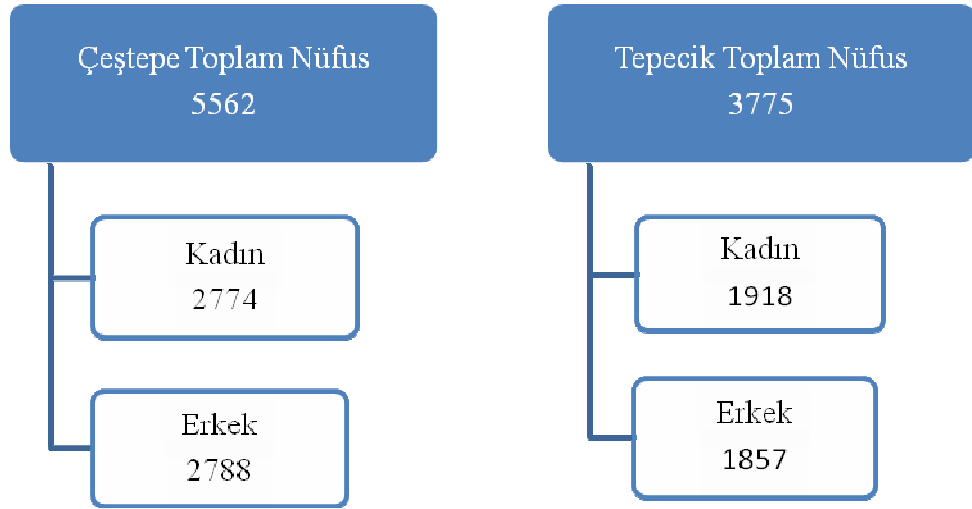
3. ARAŞTIRMA VE BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. Araştırma Yöntemi ve Evreni

Araştırma süresince alandan, yeterli düzeyde bilgi edinebilmek için birden fazla araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada, verilerin elde edilmesinde temel metot olarak, “anket yöntemi” kullanılmıştır. Anket uygulaması sırasında Çeştepe’de 150 Tepecik’te 100 kişi olmakla birlikte toplamda 250 kişiyle de “tesadüfî örneklem” yöntemiyle görüşülmüştür.

Araştırma boyunca uygulanan anket tekniğinin yanı sıra, veri toplamak adına, görüşme tekniğine de başvurulmuştur. Bu görüşmeler kimi zaman mülakat şeklinde gerçekleşirken kimi zaman da odak grup görüşmeleri şeklinde gerçekleşmiştir. Bu noktada ulaşılmak istenen ancak anket yöntemiyle ulaşılamayan ya da edinilen bilgilerin doğruluğunu perçinlemek adına bu yöntemlere gerek duyulmuştur. Görüşmeler esnasında göçmenleri tanıyan, onların her halini bilen kişiler muhtarlarca belirlenmiş ve görüşmelerde yol gösterici olmaları ve istenilen bilgilere ulaşılmasında anlamlı hale gelmişlerdir. Bu tarz bir uygulamanın gerekli görülmesinin sebebi, içeriden bir bakışla, bireylerin ve grupların “hassasiyet” sınırlarına dikkat edilebilmesini sağlamaktır. Ayrıca bu kişiler yoluyla kurulacak ilişkilerin, daha nitelikli olmasına bağlı olarak, kurulacak güven ortamı sayesinde bilgi aktarımının daha doğal ve gerçekçi olacağı düşünülmüştür.

Gözlem yöntemiyle birlikte her iki alanda fiziksel anlamda karşılaştırmalar yapılmış ve böyle farklı yöntemlerin kullanılması çerçeve bütününde eksik parçaların yerlerine oturmasında etkili olurken birbirlerini tamamlayıcı nitelik göstermişlerdir.

Şekil 2: 2010 Adrese Dayalı Kayıt Sistemine Göre Çeştepe ve Tepecik Toplam Nüfusları (tüik. gov)

- Aydın 2009-2010 döneminde 29.971 göç almıştır (tüik. gov).

3.2. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Aydın'ın Çeştepe ve Tepecik beldelerinde bulunan Farklı göçmen gruplarını kapsamaktadır. Bunlar, Balkanlardan toprak kaybı sonucunda anavatana geri dönüş süreci sonrasında gelen Makedonlar, Yugoslavlar Bulgarlar ve iç göç süreci kapsamında işsizlik, daha iyi yaşam koşulları ve ekonomik, eğitim, sağlık vb. sebeplerle göç eden göçmenlerdir. Çalışma, araştırma alanı içerisindeki bireylerin göç süreci sonrasında karşılaştıkları sorunları ve kentle bütünleşme/bütünleşmemelerini konu aldığı gibi, farklı özellikleri kendilerinde barındıran bireylerin birlikte aynı yaşam alanı içerisinde yaşıyor olmalarını ve etkileşimlerini Türkiye'deki göç süreci ve yaşanılanlar genelinde açıklamayı da kapsamaktadır. Bu araştırma bağlamında aynı özelliği taşıyan göçler için bir genelleme yapmak söz konusu değildir. Ancak Bu verilerden hareketle ortak noktalar, benzer durumlar hakkında çıkarsama yapmak ve farklı çalışmalar için yardımcı olabilmesi durumu söz konusudur.

3.2.1. Araştırma Bölgelerinin Tanıtılması

Araştırma alanı içerisinde yer alan Çeştepe ve Tepecik gerek Balkanlardan gelen göçlerle gerekse Türkiye'nin doğu bölgelerinden gelen göçlerle esasında iç ve dış göçler neticesinde şekillenen yerleşimler haline gelmişlerdir.

3.2.1.1. Çeştepe Beldesi'nin Konumu

Çeştepe, Aydın ili merkez beldelerinden biridir. Kuzeyinde Aydın il merkezi, güneyinde Büyük Menderes nehri, batısında Aydın-Çine-Muğla karayolu, doğusunda ise Tabakhane çayı yer alır. Çeştepe Beldesi'nin ilk yerleşim alanı, küçük bir tepe'nin üzerindedir.

Harita 3: Çeştepe İlçe Haritası (haritalar.net,2011)

3.2.1.2. Çeştepe İsminin Anlamı

“Tarihte ‘tepe’ kelimesiyle anılan birçok yerleşim alanı olmuştur. Tepe kelimesinin sözlük anlamı: 1. Bir şeyin en üstteki bölümü. 2. Bir yerin, bir nesnenin vb.nin üstü, hizası. 3. tkz. Birinin yanı başı, başucu. 4. coğ. Yüksekliği genellikle birkaç yüz metreyi geçmeyen, çok kez tek başına, yamaçları yatık yer biçimidir” (tdkterim.gov).

“Diğer bir yapı ise “çeş” kelimesidir. Tatar Türkçesinde *çes-*, Dede Korkut'ta *sis-* kelimeleri, *çözmek* ve Osmanlı Türkçesinde *çeşnigir*, “*sınayan, deneyen, tadına*

bakan” anlamlarında kullanılmıştır. *Çerkez* (Edige) dilinde *çeş*’i *gece* ve Kumuk Türkçesinde de *Çeç*- “*çöz-, ayır-*” anlamlarıyla görüyoruz¹⁸. Anadolu ağızlarındaki *çeş dökmemek* (birikmemek) anlamlı kullanımı ise yine tahıl ve yığın ile alâkalı olmalı. Aydın ağızlarında *çeş dökmemek* yapısının mecazî olarak *lafi çeş dökmez* (sözü imlâya gelmez, tutarsız, bağlamsız) anlamlı kullanımı, kaynaklarda geçmemektedir. Ancak *Çeştepe* adına dair çalışma yapanlar, genellikle *buğday yığını* ve onun çağrıştırdığı *bereket, verimlilik* gibi anlamlarla bu yer adını ilişkilendirmişler” (Baranoğlu, 2009).

“Sözlükteki bu anlamlarına karşın “*çeştepe*” ismi rivayetlere konu olmuştur. Sözlük anlamı *Çeş*: "Tahıl yığını" dır. Rivayetlere göre insanlar yerleşik hayata başladıkları zamanlarda topraklar çok verimli ve bereketliymiş. Buğdayın bereketli olduğu bu zamanlarda, köyde insanlar zenginleşmiş. İşte bu zamanlarda köyün zenginlerinden bir adamın öyle çok buğdayı, öyle çok mahsulü varmış ki; bakınca sanki tepeye benzetilirmiş. İşte böyle bir zamanda köye bir dervişin geldiği söylenirmiş. Derviş köye geldiğinde görmüş ki, insanlar bolluk içinde yaşıyorlar. Köyün girişinde bu adamı, buğday tepesinin (*Çeş*) yanında görmüş. Derviş: "Çok açım Allah rızası için biraz buğday ver de aş edip yiyeyim." demiş. Adam dervişe bakmış (tabi derviş olduğunu bilmiyormuş) elbisesini yamalı, eski görünce derviş dilenci sanmış, sözlerine itibar etmemiş. Adam: "Haydi git işine. Bende sana verecek buğday yok." demiş. Derviş: "Bak ne kadar çok buğdayın var Allah daha çok versin. Bana birazını ver de aş edip yiyeyim." demiş. Adam: "Git başkasından iste. Buğday vermem sana. " demiş. Adamın böyle cimri, böylesine malını sever görünce Derviş: "Malın tozla toprak olsun!" demiş. Adamın mahsulü o anda tozla toprağa; topraktan bir tepeye dönüşmüş. “*Çeştepe*”nin ismini dilden dile dolaşan bu efsaneden aldığı bilinirmiş” (wikipedia.org).

3.2.1.3. *Çeştepe*’nin Tarihçesi

Çeştepe beldesinde görüşmeler yaptığımız muhtarlar tarafından Belde’nin tarihçesi şu şekilde anlatılmıştır “*Çeştepe*’nin kuruluş hikâyesi bir “göç” hadisesi ile başlar. Osmanlı İmparatorluğu’nun Kafkasya ile olan ilgisi “1829 Edirne Antlaşması” ile noktalanmıştır.” 1864” yılına kadar da Kafkaslar da *Çerkez – Çarlık Rusya*’sı mücadelesi devam etmiştir. Bu tarihten sonra ise “göç” vardır. İşte, *Çeştepe*’nin ilk sakinleri, Kuzey Kafkasya’nın “Kuban” bölgesinden Balkanlar’a, sonrasında da

Osmanlı İmparatorluğu'nun meşhur "93 Harbi" mağlubiyeti ile (1877 / 1878 Osmanlı-Rus muharebesi ve Çarlık Rusya'sının isteği, 1878 Berlin Antlaşması gereğince) Anadolu'ya gönderilen Çerkez'lerdir. 1879'da bu yeni yerleşim yerlerinde kendi "Çerkez köy"lerini kurmuşlardır. Cumhuriyet'in ilanından sonraki dönemde "Çerkez köy" "Çeştepe" adını almıştır ve bu anlatı çerçevelendirilip belediye binasına asılmıştır. Ancak yazılı anlamda bir Çeştepe tarihini anlatan belgeye ulaşılamamıştır.

"Çeştepe'ye, "Doğu Anadolu Bölgesi"nden başlayan ilk "iç göç" 1938 tarihlidir. 1964 yılına kadar da Doğu Anadolu Bölgesi'nden başka göç olmamıştır. 1964 ve sonrasında Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerimizden Çeştepe'ye yaşanan göç günümüzde de devam etmektedir. Bu göçler, kitlesel olmayan aile göçleridir. 1968-1974 yılları yoğunluğun daha göze çarpan yıllar olduğu görülmekte olup, günümüze kadar kitlesel olmayan bu iç göçler halen devam etmektedir" (cestepe.bel.gov).

3.2.1.4. Tepecik Beldesi ve Konumu

"Tepecik Beldesi, Aydın il merkezine 3 km uzaklıkta "küçük bir tepe" üzerine kurulmuş, bugün için nüfusu 4.350 olan bir yerleşim yeridir.

Gerek Tepecik Belediye başkanı gerekse Tepecik'in ileri gelenleri tarafından anlatıla gelen bir Tepecik hikâyesi mevcuttur. "Antik çağlara uzanan uzun bir geçmişe sahip olan bu alan, Tralleis antik kenti dönemi ile de ilintilidir. Bilindiği üzere Tralleis antik Kenti kazı çalışmalarında, Tepecikte yer alan, üretilen tuğla ve kiremit benzeri yapı malzemelerine rastlanmıştır. Bu döneme ait belde sınırları içerisinde Tralleis, Nysa, Afrodisias, Labranda, Alinda Antik kentleri ile ulaşımı sağlayan tarihi "taş döşeme yol" ve "istikamet belirleyen" taş üzerine yontulmuş kalıntılar bulunmaktadır. Bu coğrafya, tarihsel süreç içerisinde gerek Bizans imparatorluğu gerekse Anadolu'nun Türk beyliklerine geçici de olsa yurt olmuştur. Tepecik Beldesi'nin üzerinde bulunduğu bu "küçük tepe", 16. ve 17. yy. hayvancılıkla uğraşan göçebe toplulukları ve Büyük Menderes Nehri'nin taşkınları nedeniyle Turnalı Ovası otlaklarında beslenen hayvan sürüleri için güvenli bir yerdi. "Turnalı Ovası"nın verimli topraklarının tarım ve hayvancılık için çok uygun olması yine aynı göçebe topluluklarının Tepecik'te yerleşmesi için iyi bir zemin teşkil etmekteydi. Bunun yanı sıra yine bu bölgede Kurtuluş Savaşı yıllarına kadar varlıklarını sürdüren Rum ailelerin işlettiği tuğla ve kiremit ocakları, küçük tepeye yerleşen nüfusun daha da artmasına katkı sağlamıştır.

Böylelikle küçük tepe üzerinde de sosyolojik anlamda yerleşik hayat oluşmaya başlamıştır.

1470’li yıllarda Osmanlı imparatorluğundan, Balkanlara yerleşen Müslüman Türk nüfusu, Osmanlı İmparatorluğunun bu topraklarda güç kaybetmesiyle 1920’li yıllarda yine kendi anavatanlarına dönmeye başlamışlardır. Bu Süreçte Tepecik; Makedonya, Arnavutluk ve Yunanistan’dan göç almıştır. Tarım ve hayvancılığın yanında ekonomik hayatın en önemli alanını oluşturan “Tuğla Ocakları”na, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden çalışmak amacıyla gelen insanlar Tepecik’in nüfus artışını da etkilemişlerdir. Ancak yapı sektöründe meydana gelen gelişmeler nedeniyle Tepecik Tuğlası da önemini koruyamamıştır”.

3.2.1.5.

Çeştepe ve

Tepecik Bölgelerinin Genel Karşılaştırılması

“Yapılmış pek çok araştırmanın verilerinden hareketle bugün, mekânsal yapılanmanın sosyal ve fiziksel içeriğinin, bireylerin yaşadığı değişimleri ortaya koymak adına bir gösterge olabileceğini söylemek mümkündür. Gecekondu mekânlarının, günümüzde çok katlı apartmanlara dönüşmesi “mekânın sadece fiziksel anlamda” değiştiğinin göstergeleri değildir. Nitekim böylesi bir değişimin, “sosyal” ve “ekonomik” pek çok değişme boyutunu da içinde barındırmaktadır” (Şahin,2008:234). Belirtildiği üzere araştırma alanında gerek gecekondu tarzında evler gerekse apartmana benzer katlı binalar iç içe geçmiştir.

Fotograf 4: Çeştepe’nin Kentsel Mekânla İç İç Geçme Yolunda “Yapılar”

Fotoğraf 5: Kent ve Kır'ın birleştiği nokta “Çeştepe”den Bir Görünüm

Çeştepe ve Tepecik belli dönemlerde göçlere mekân olmuş yerleşim birimleridir. Çeştepe kent merkezine oldukça yakın ve kent merkezinin bir parçası konumundadır. Ancak bunun yanında Tepecik sanayi bölgesinin içerisinde geçildikten sonra ulaşımın sağlandığı bir konumda yer almaktadır ve merkeze ne çok yakın ne de merkezden çok uzaktır. Çeştepe'ye ilk yerleşimler Çerkezler tarafından gerçekleştirilirken gelişen süreç içerisinde gerek Balkanlardan gelen ve gerekse de Ülkenin özellikle doğu bölgelerinden gelen göçlerle şekillenmiştir. Çerkezler, Makedon, Yugoslav, Bulgar göçmenlerinin yanında Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinden gelen göçmenler yer almaktadır. Tepecik ise bir söyleme göre Osmanlı'nın Köprülülere verdiği bir toprak olarak bilinmekte ve göçmenlerin de anlatımıyla Yunanistan'dan, Yugoslavya'dan, Bulgaristan'dan, Makedonya'dan gelen göçmenlerden oluşmaktadır. Şuan Tepecik'te yaşayan Yunanistan'dan gelen göçmenler Atatürk tarafından Adnan Menderes'in çiftliğinde çalışmak üzere yerleştirildiklerini ifade etmişlerdir. Tepecik'in ekonomisini ayakta tutan, 1990'lı yıllara kadar önemini koruyan ancak gelişen yapı sektörü nedeniyle neredeyse 120 tuğla ocağının kapandığı “tuğlacılık” sektörü olmuştur.

Çeştepe yapı itibariyle yavaş yavaş binaların hâkim olmaya başlamasıyla kentsel bir görünüme bürünme yolunda ilerlerken, binaların içerisinde de tek katlı müstakil evlerin olması ve her iki unsur olan kent ve kıyı bir arada yaşama durumunu görmek mümkündür. Ancak bunun yanında Tepecik Apartman vari oluşumlardan çok daha uzaktır. Kente olan uzaklığının bu durumun oluşmasında etkili olduğunu belirtmek mümkündür. Her iki bölge de kültürel özelliklerin devamlılığı için festivaller yapmakta,

özellikle Tepecik Belediye Başkanının da bir Yugoslav göçmeni olması bunda daha etkili olmaktadır.

3.2.2. Kişisel Bilgiler

Tablo 3: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Yaş Dağılımı

Yaşınız	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
25'ten küçük	7	4,7	3	3
25-35	13	8,7	7	7
36-45	26	17,3	13	13
46-55	45	30	22	22
56-üstü	59	39,3	55	55
TOPLAM	150	100	100	100

Anket uygulamamız esnasında anketimizi cevaplayan kişilerin yaş oranlarının büyük olması araştırma sonucunda elde edeceğimiz bilgilerin gerek kesinliği gerekse o zamanların tanıklarıyla direkt olarak görüşme açısından anlamlı olmuştur. Bu yaş aralığındaki göçmenlerin elde etmek istediğimiz gelinen yer ve şuan bulunulan yer arasındaki karşılaştırmaların sağlıklı yapılması açısından da önem arz etmektedir.

Tablo 4: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Doğum Yeri (Ülke)

Ülke (Doğum yeriniz)	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Makedonya	36	24	11	11
Türkiye	110	73,3	74	74
Yugoslavya	4	2,7	12	12
Yunanistan	-	-	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Bu sorunun sorulmasındaki neden özellikle Balkan göçmenlerinin hangi ülkelerden geldiğinin öğrenilmesidir. Bunun sonucunda örneklem kapsamında yapılan anketlerde Makedonya, Yugoslavya ve Yunanistan'dan Aydın'a göçlerin olduğu ortaya çıkmıştır. Her iki bölge karşılaştırıldığında ise Balkan göçleri arasında Makedon göçmenlerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Çeştepe'deki Göçmenlerin Doğum Yeri (Şehir)

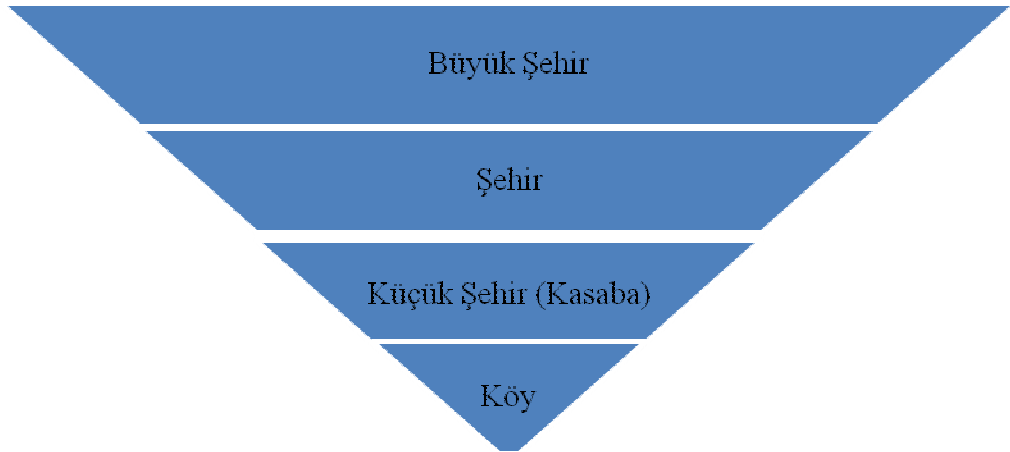
ÇEŞTEPE	Şehir(Doğum yeriniz)	
	KİŞİ	ORAN (%)
Ağrı	6	4
Aydın	53	35,3
Bingöl	6	4
Bissimissi (Yugoslavya)	1	0,7
Çorum	1	0,7
Demirkapı (Makedonya)	13	8,7
Diyarbakır	2	1,3
Erzincan	23	15,3
İzmir	1	0,7
Kars	1	0,7
Kavadarci (Makedonya)	1	0,7
Konya	1	0,7
Koreşnisa (Yugoslavya)	1	0,7
Muğla	1	0,7
Muş	2	1,3
Negotino (Makedonya)	2	1,3
Tikveş (Makedonya)	12	8
Tremnik (Makedonya)	1	0,7
Tunceli	8	5,3
Üsküp (Makedonya)	7	4,7
Van	1	0,7
Vesya (Yugoslavya)	2	1,3
Yozgat	1	0,7
Zonguldak	3	2
TOPLAM	150	100

Tablo 6: Tepecik'teki Göçmenlerin Doğum Yeri (Şehir)

TEPECİK	Şehir(Doğum yeriniz)	
	KİŞİ	ORAN(%)
Afyon	1	1
Ağrı	2	2
Amasya	1	1
Aydın	52	52
Batman	3	3
Bingöl	1	1
Bitlis	1	1
Erzincan	1	1
Erzurum	4	4
Girit (Yunanistan)	1	1
Iğdır	1	1
İzmir	1	1
Konya	1	1
Koreşnisa (Yugoslavya)	9	9
Manisa	1	1
Muğla	1	1
Muş	2	2
Pipelist (Yugoslavya)	3	3
Selanik (Yunanistan)	2	2
Tikveş (Makedonya)	9	9
Üsküp (Makedonya)	2	2
Van	1	1
TOPLAM	100	100

“Türkiye’de iç göç dört ayrı kategoride incelenecek bir özellik göstermektedir.

1. Köyden şehirlere basamaklı göç
2. Köyden büyük şehirlere sıçramalı göç
3. Şehirlerarası basamaklı göç
4. Şehirlerden büyük şehirlere sıçramalı göç” (Sezal,1997:150).

Şekil 3: Türkiye’de göç yönleri (Sezal,1997:150)

Göçün ele alındığı bu çalışmada aşmalı göçün olup olmadığını ortaya koymak amacıyla bu soruya yer verilmiştir. Çeştepe ve Tepecik bölgeleri birlikte dikkate alındığında, gerek iç göç sürecinde gerekse de dış göç sürecinde gelen göçmenlerle yapılan görüşmelerde köyden şehirlere basamaklı, köyden büyük şehirlere sıçramalı, şehirlerarası basamaklı, şehirlerden büyük şehirlere sıçramalı göçün söz konusu olduğu dikkat çekmektedir. Bu durum tablo 10 ve 11’de gösterilmektedir. Türkiye’nin dört bir yanından il, ilçe, köy ayırt etmeksizin bireyler göç ederek Aydın’a gelerek yerleşmişlerdir.

Tablo 7: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Medeni Durumu

Medeni durumunuz	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Bekâr	10	6,7	1	1
Evli	130	86,6	95	95
Dul/boşanmış	10	6,7	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 8: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Evlilik Kararını Alma Şekilleri

Evlilik kararını nasıl aldınız?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Bekâрім	10	6,7	1	1
Ailem seçti	36	24	28	28
Kendim seçtim	68	45,3	47	47
Kendim seçtim ailem onayladı	20	13,3	8	8
Ailem onaylamadı, kaçtık	6	4	3	3
Karşılıklı görüşerek ve birbirimizi beğenerek	10	6,7	13	13
TOPLAM	150	100	100	100

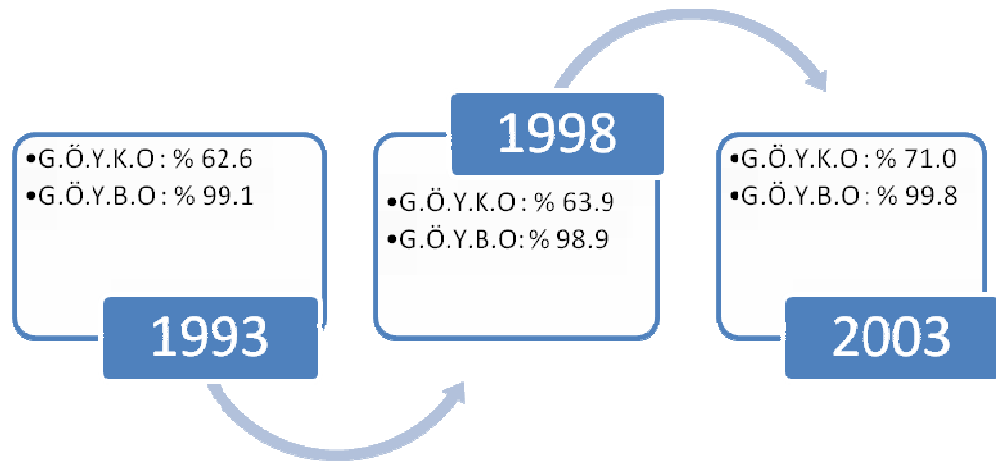
Tablo 8'te görüldüğü üzere Çeştepe'de göçmenlerin %24'ü evlenme kararını almasında ailesinin etkili olduğunu %45,3'ü ise evlilikte kendi kararının etkili olduğunu belirtmiştir. Ancak şunu da özellikle belirtmek gerekir ki "eşimi kendim seçtim" diyenler günümüzdeki anlamda flört zamanı geçirip, belli bir zaman birbirlerini tanımaları sonucu birbirlerini beğenmeleri anlamına gelmemektedir. Genellikle ailelerin, birini gösterip onay istemesiyle bireyin kendisinin onay vermesi sonucu gerçekleşmesi söz konusudur. Kongar'ın belirttiği üzere kırsal aile içinde, eş seçimi konusunda, kararı genellikle baba vermektedir (Kongar,1999). Bu doğrultuda görüşmeler sonrasında evlenmelerin erken yaşlarda gerçekleştiği sonucuna ulaşmak da kaçınılmaz olmuştur. Kızlar için yaş daha erken olurken erkekler için yirmili yaşlar başlangıcıdır. Her iki bölge için sonuçları değerlendirdiğimizde evlenme kararını almada öncelikli olarak bireylerin kendi kararlarının etkili olduğu, ikinci sırada ise ailelerinin kararlarının yer aldığı bilgisine ulaşılmıştır.

Tablo 9: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Sahip Oldukları Çocuk Sayısı

Evlili iseniz çocuğunuz var mı?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Bekâрім	11	7,3	1	1
Çocuğum yok	7	4,7	7	7
1-3	93	62	68	68
4-6	33	22	22	22
7-9	5	3,3	2	2
10 ve üstü	1	0,7	-	-
TOPLAM	150	100	100	100

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması Vakfı'nın belirttiği üzere (2005) 1983 yılındaki yasal düzenlemenin ardından, sadece hızla büyüyen kentsel alanlarda değil tüm ülke düzeyinde anne-çocuk sağlığı ve aile planlaması hizmetlerinin yaygınlaştırılması çabaları ivme kazanmıştır. Çocuk sayısının üçten fazla olduğu aileler genellikle iç göç sürecinde Ülkemizin doğusundan gelen göçmenlerde olduğu görüşmeler dikkate alındığında ortaya çıkmıştır. Nitekim geniş aile yapısının hâkim olduğu yerden gelmenin etkili olduğunu söylenilebilir.

Tuik tarafından belli dönemler incelenerek yapılan araştırmaya göre Türkiye genelinde aile planlaması konusunda, gebeliği önleyici yöntemleri kullananların oranı gebeliği yöntemleri bilenlere göre daha düşüktür. Ancak zamanla bu iki değerler arasındaki uçurumun azaldığı da dikkatlerden kaçmamaktadır. Çünkü göçle birlikte gerek bireylerin bilinçlenmesi gerekse ilgili kurumlar tarafından verilen eğitimler bu süreçte etkili olmaktadır.

Şekil 4: Yıllara Göre Gebeliği Önleyici Yöntemleri Kullananların ve Bilenlerin Oranı (tuik. gov,2010)

Görüşmelerden edinilen bilgiler ışığında, kentsel alanda verilen eğitimler, ailelere sunulan hizmetler, bireylere eğitimlerin farklı yollarla aktarılması beraberinde ailelerin çocuk sahibi olma konusunda daha planlı ve bilinçli hareket etmelerini getirmiştir. Her iki bölge çocuk sahibi olma konusunda karşılaştırıldığında her iki bölgede de 1-3 çocuk sahibi olanların oranlarının daha yüksek olduğu gerçeğiyle karşılaşılmıştır.

Tablo 10: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Eşlerinin Göçmen Olup Olmama Durumu

Evli iseniz eşiniz göçmen mi?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Bekârim	10	6,7	1	1
Evet	98	65,3	54	54
Hayır	42	28	45	45
TOPLAM	150	100	100	100

Bu soruyu sormamızdaki neden göçten sonra evlenen kişilerin eş seçiminde eşlerinin kendi göçmen grubundan olup olmadığını öğrenmekti. Bununla birlikte eşlerini tercih ederken özellikle kendi göçmen grubundan olmasının daha iyi olacağını belirtmişlerdir. Tablo 18 ve tablo 19'daki %54'lük ve %65,3'lük oranlar da onların bu isteklerinde ne kadar kararlı olduklarının göstergesidir.

Tablo 11: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Evlerinde Kendilerinden Başka Yaşayanların Varlığı

Ailenizde sizden (eş ve çocuklar hariç) başka yaşayan var mı?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Cevap yok	2	1,3	-	-
Eşimin annesi	14	9,3	12	12
Eşimin babası	2	1,3	3	3
Eşimin kız kardeşi	4	2,7	1	1
Eşimin erkek kardeşi	3	2	1	1
Diğer	125	83,4	83	83
TOPLAM	150	100	100	100

“Cumhuriyet Döneminin ilk yıllarında Türk ekonomik ve toplumsal yapısı kırsal ekonomiye dayalı, geleneksel geniş ailenin ya da ataerkil geniş ailenin, kısmen de geçici geniş ailenin egemen olduğu durumda idi. Nüfus, daha çok kırsal kesimde yoğunlaşmıştı. Kentleşme yaygın değildi. Sanayileşme çok hızlı olmadığı için çekirdek ailenin gelişimi de yavaş bir seyir takip etmekteydi” (Tezcan,1995). Ancak geçen sürede kentleşme sürecine giren Türkiye, kentleşmeyle birlikte aile yapısı gerçekleşen süreçle dönüşümden kendisine düşen payı almıştır. Kongar'ın da dile getirdiği gibi “babanın ölümünden sonra, toprağın geri kalanlar arasında bölünmesine yol açan yasal

durum, yeni evlenen gençlerin geniş aileden kopma nedenlerinden biri olmuştur” (Kongar,1999).

Toprağın bölünmesi, kentlere doğru göçmeye de yol açmıştır. Aynı evde anne, baba, ağabey, kardeş, eş, çocukların yaşamasından duyulan rahatsızlık ve ailede karar mekanizması içerisinde yer alma isteği bireylerin göç kararını almalarında etkili olmuştur. Aile olarak göç etseler bile artık kendi ailesiyle birlikte (eş ve çocuklar) yaşamak isteyen birey ayrı ev istemektedir. Uyguladığımız anketlerin sonuçları bu görüşlerimizi doğrular niteliktedir. Anne ve babaları hayatta ve birlikte göç ettikleri halde ayrı evlerde kalmaktadırlar. Çeştepe ve Tepecik'te %83'lük bir oran evlerinde sadece eş ve çocuklarının bulunduğunu teyit etmiştir. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki özellikle Ülkenin doğusundan göçle gelen aileler ne kadar ayrı evlerde yaşasalar da birlik ve beraberliklerini korumak adına yakın yerlerde ikamet etmekte veya aynı apartmanda ayrı dairelerde kalmaktadırlar. Evde herhangi biriyle yaşadığını söyleyenler ise yardıma, bakıma muhtaç genellikle “anne” olmaktadır. Önemli olan erkeğin ya da kadının anne/babasıyla yaşamak olmadığı, büyük olarak yol gösterici bir büyüğün bulunmasının önemi vurgulanmıştır.

“Kırdan kente göç eden ailelerin başta aile yapılarında olmak üzere, işlevlerinde, rollerinde ve ilişkilerinde de değişme olmaktadır. Kırsal kesimde genelde hâkim olan geniş ailenin yerine kentte çekirdek aile hâkim olmuştur. Kentte hâkim olan çekirdek aileyle birlikte ailenin işlevleri de değişmiş, büyük ölçüde de daralmıştır” (Aydoğan,1996:546). Edinilen bilgiler doğrultusunda Aydoğan'ın da belirlemesine paralel neticeler alınmıştır.

Tablo 12: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kaç Yıldır Burada Yaşadıkları

Kaç yıldır burada oturuyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
5-10	17	11,3	2	2
11-15	4	2,7	4	4
16-20	8	5,3	6	6
21-25	13	8,7	11	11
25 ve üstü	108	72	77	77
TOPLAM	150	100	100	100

Görüşülen göçmenlerin çoğunluğunun 25 ve üstü yıldır burada oturan bireylerden olması, ilk göçleri değerlendirecek, neler yaşadıklarını dünüyle bugünüyle

ne gibi değişmelerin olduğunu aktaracak bireylerin olması araştırmada daha da sağlıklı sonuçlar alınmasını mümkün kılmıştır.

Tablo 13: eştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Eğitim Durumu

Eğitim durumunuz	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Okur-yazar değil	17	11,3	9	9
Okur - yazar	11	7,3	4	4
İlkokul Mezunu	83	55,4	66	66
Ortaokul Mezunu	19	12,7	10	10
Lise Mezunu	15	10	8	8
Üniversite veya yüksekokul Mezunu	5	3,3	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Araştırma örneklemini çerçevesinde görüşülen kişilerin eğitim durumu; ilkokul mezunu eştepe'de %55,4 iken Tepecik'te bu oran %66'dır ve ilkokul mezunlarının oranının yüksek olması aslında beklenen bir durumdur. Ancak kendilerinin eğitim durumunun düşük olması çocukları için olumlu bir durum yaratmıştır. Türk toplumunda kırsal kesimden kentsel bölgelere giden ailelerde özellikle eğitim seviyesi düşük ebeveynler sürekli çocuklarına şu söylemde bulunmaktadır, "Biz okuyamadık bari siz okuyun. Sizi okutmak için her şeyimi feda ederim." Ailelerin çocuklarının çoğu liseyi bitirmiş, kimileri niversiteye hazırlanırken kimileri üniversitede okumaktadır. Eğitim durumunun düşük olması yine bir Türkiye gerçeği olan kırsal alanlardaki geleneksel aile özelliğinin bir yansımasıdır. şöyle ki evin büyüğü, evi geçindiren baba ölünce yerine evin büyük oğlu bütün sorumluluğu yüklenirdi. Babadan kalan işleri devralırken ailenin devamlılığını gerektirdiği için eğitim değil para kazanma önem arz ederdi.

3.2.3. Göçmenlerin Ekonomik Durumlarının Değerlendirilmesi

Bölgeleri ekonomik bakımdan ele aldığımızda göçmenlerin mesleklerini öğrenme yolu tercih edilmiştir. Osmanlı'nın iskân politikası sonucunda Anadolu'da yaşayan tarım işçileri, iftiler Balkanlara yerleştirilmiştir. Bundan dolayı geri dönüş sürecinde de aynı özelliklere sahip bireyler anavatana giriş yapmışlardır. Bu süreçteki göçmenlerin devamı Aydın'a yerleşmişlerdir. Ancak doğu bölgelerinden gelen bireylerin büyük bir kısmı inşaat sektöründe çalışmaktadırlar. Görüşmelerde Aydın'ın son kentsel yapı olarak inşasında eştepe'ye göç eden doğu kökenli göçmenlerin

neredeyse hepsinin büyük emekleri olduğu dile getirilmiştir. Göçmenlerin mesleklerini Keleş şu sözleriyle açıklar: “Köyden ve diğer yerlerden göçle gelenler gelişmiş şehir ekonomisine girememekte; geçimlik yeni bir marjinal sektörün oluşmasına yol açmaktadırlar (pazarcılık, minibüsçülük, işportacılık, kapıcılık vb. gibi). Bu geçimlik marjinal sektörler, her ne kadar köy ekonomisi olarak görülmeseler de; sınai sektör ve gelişmiş hizmet sektörlerinden çok farklı olarak sadece “geçinebilecek” bir ekonomik karakteristik göstermektedirler” (Keleş,1996).

Tablo 14: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Mesleklere Göre Dağılımı

Mesleğiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
İşsiz	1	0,7	-	-
Memur	7	4,7	1	1
Küçük esnaf	15	10	14	14
Tarım işçisi	7	4,7	7	7
İnşaat işçisi	22	14,7	2	2
Ev hanımı	38	25,3	22	22
Emekli	38	25,3	45	45
Geçici işler	8	5,3	4	4
Mevsimlik işçi	4	2,7	1	1
İşçi (kamu)	10	6,7	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 15: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Sosyal Güvencelerine Göre Dağılımı

Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Emekli sandığı	17	11,3	13	13
SSK	96	64	55	55
BAĞ-KUR	9	6	17	17
Yeşil kart	2	1,3	4	4
İsteğe bağlı sigorta	4	2,7	1	1
Hiçbir sosyal güvencem yok	22	14,7	10	10
TOPLAM	150	100	100	100

Göçmenlere sosyal güvenceleri sorulduğunda verdikleri cevaplar doğrultusunda, SSK'ya bağlı güvencenin çoğunlukta olduğu dikkati çekmektedir; çünkü göçle birlikte gelen bireylerin, öncelikle “ne iş olsa yaparız” gibi söylemleri doğrultusunda işçi olarak çalıştıklarının veya çalışıyor olduklarının bir göstergesi durumundadır. Tepecik'te SSK'dan sonra ikinci sırada Bağ kur'un gelmesi tarımla uğraşanlara ve esnaf olanlara işaret etmektedir.

Bilinmektedir ki “gelir” söz konusu olduğunda toplumda bir korku, bir endişe hali oluşmaktadır bu durum da gerçek verilere ulaşmayı oldukça zorlaştırmaktadır. Görüşmeler sırasında bir göçmen bu konu hakkındaki bir anısını paylaştığında korkmakta ne kadar haklı olduklarını dile getirdi ve şöyle özetledi “ yine bir gün sizin gibi birileri geldi, sorular sordu, ne kadar maaş alıyorsunuz dediğinde bende 1000 TL alıyorum dedim, bir ay sonra belediyeden aldığım yardım kesildi. Bu kadar boğaz var nasıl geçinelim kızım, haksız mıyım?!”. Net olan göçmenlerin buraları kendilerine yurt edindikleri, geri dönüş gibi bir düşünceleri olmadığı, düzenlerini oturttukları ve maddi anlamda çok zor durumda olmadıkları gerçeğidir.

Tablo 16: Aylık Gelir Ve Göçmenlerin Oturdukları Konutların Birlikte Değerlendirilmesi

Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dahil) * oturduğunuz konutun mülkiyet durumu nedir?					
Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil)	ÇEŞTEPE	Oturduğunuz konutun mülkiyet durumu nedir?			Toplam
		Kendimize ait	Kira	Diğer	
	Asgari ücret altı	17	2	0	19
	Asgari ücret-1000	66	11	1	78
	1001-1500	29	5	2	36
	1501-2000	8	3	1	12
	2001 ve üstü	4	1	0	5
	Toplam	124	22	4	150

Her iki bölgede de yerleşmelerinin kalıcı olduğu yönünde karar alan göçmenler, memleketlerinden getirdikleri bugüne kadar biriktirdikleri onların tabiriyle “kara gün için saklanılanı” tasarruflarını, memleketteki malı mülkünü burada kalmak için alınacak ya da yapılacak, arsa vs. için kullanmışlardır. Kendilerine kalacak, barınacak ev yaparak burada kalmalarını garanti altına almışlardır. Başka bir açıdan değerlendirildiğinde göçle birlikte gelen bireyler geldikleri yer olan Aydın’da kalıcı olabilmeleri için her işte çalışmayı göze almışlar ve birikimlerini arttırarak kendilerine ait mülk edinme hususunda değerlendirmişlerdir. Bu durum, göçmenlerin mülkiyetlerinin kime ait olduğu ile aylık geliri karşılaştırıldığında göçmenlerin ne pahasına olursa olsun mülk edindikleri çok az bir kısmın kirada oturduğu ortaya çıkmıştır. Erman’ın da (dergiler.ankara.edu) yaptığı bir çalışmasında belirttiği üzere birçok göçmen, maddi durumu elvermediği için "şehirli gibi" yaşayamamasının kendisini kentli olarak hissetmesini engellediğini söylemektedir. Göçmenler zor durumda kalmamak adına mülk sahibi olmuşlardır.

3.2.4. Göç Süreci ve Sonrası

Tablo 17: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Aydın’a Geliş Süreci

Aydın'a ne zaman geldiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
1950 ve öncesi	35	23,3	53	53
1951-1960	45	30	21	21
1961-1970	8	5,3	9	9
1971-1980	17	11,3	4	4
1981-1990	19	12,7	7	7
1991-2000	10	6,7	4	4
2000'den sonra	14	9,3	2	2
Burada doğdum	2	1,3	-	-
TOPLAM	150	100	100	100

Her iki bölgede de farklı göçmen gruplarının olması, farklı dönemlerde göçün gerçekleşmesi çeşitliliğin nedenleri arasındadır. 1950 ve öncesi gelenler Balkan göçmenleri iken sonrası dönemlerde Türkiye’nin iç göç süreci doğrultusunda gerçekleşen göçleri kapsamaktadır. Bunların da çoğu ülkemizin doğusundan gelen göçmenlerin oluşturduğu nüfusu kapsamaktadır. Yalçın’ın da belirttiği üzere “rasyonel

bir varlık olan insan, bir şey yapmadan önce o şeyin getirisini hesaplamaktadır. Göç sürecinde insanların itici ve çekici faktörleri hesaba kattıkları, bunun yanı sıra engellerle nasıl baş edebileceklerini de düşündükleri ve bir çıkar yol görürlerse göç etmeye yanaştıkları bilinmektedir” (Yalçın,2004:33). Her iki bölge de dikkate alındığında geliş tarihleri 1950 ve öncesi dönemde yoğunlaşmaktadır.

Tablo 18: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Kararını Almalarında Kimin Etkili Olduğu

Buraya göç etme kararını kim aldı?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Kendim	30	20	12	12
Aile olarak alınan ortak bir karar	13	8,7	12	12
Aile büyükleri	102	68	71	71
Kendi irademizin dışında, zorlanarak	2	1,3	5	5
Diğer	3	2	-	-
TOPLAM	150	100	100	100

Anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda göç kararı alma konusunda aile büyüklerinin payının büyük olduğu görülmektedir. Balkan göçmenleri için göç kaçınılmaz olsa da aile büyükleri nereye geleceklerinin kararını vermekle yükümlü durumda kalırken, ülkenin doğusundan gelen göçlerde kırsal kesimin tipik bir özelliği olan geniş ailenin yapısı gereği, evde bireylerin hayatlarını ilgilendirecek mevzular hakkında karar almak yine her zaman olduğu gibi aile büyüklerine düşmektedir. Dolaylı yoldan da olsa örneğin; kırsal kesimde yaşayan bir birey tek başına karar almış gibi görünse de aile büyüklerine danışmak “saygı göstergesi” nin bir işaretidir. Son söz yine de aile büyüklerine aittir. Türk toplum yapısında aile toplumun en küçük birimidir ve aile kutsaldır. Özellikle ilk olarak aileden bir kişi daha sonra ise ailenin kalan kısmının gelmesi durumunda, kadınlara sorulduğunda hiç düşünmeden “bize sorulur mu ki, biz ağzımızı açamayız.” diyerek karar alma mekanizmasında kadınlara söz hakkı verilmediği gözlenmiştir.

Tablo 19: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Etmelerindeki Sebep

Göç etmenizdeki en önemli sebep neydi?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Çocukların eğitimi	4	2,7	1	1
Sosyal imkânların yetersizliği	4	2,7	4	4
Sağlık imkânların yetersizliği	1	0,7	1	1
Güvenlik sorunu	46	30,7	49	49
Geçim sıkıntısı	22	14,7	2	2
İşsizlik	29	19,3	9	9
Geniş aile yapısından kurtulmak	1	0,7	20	20
Mübadeleyle geldik	8	5,3	7	7
Diğer	35	23,3	7	7
TOPLAM	150	100	100	100

Osmanlının kuruluşundan itibaren fethettikleri yerlere Anadolu'dan insanları alıp yerleştirmesi Osmanlı'nın iskân politikasının temelini oluşturmaktadır. Balkanlarda toprak kaybının başlaması, iskân politikası kapsamında yerleştirilen Türkler için ise geri dönüş sürecinin fitilin ateşlendiği anlamına gelmektedir. Çavuşoğlu, “Anadolu toprakları yönünde ilk göç hareketinin 1877-78 Osmanlı-Rus savaşıyla (“93 Harbi”) başlamış, 1912-13 Balkan Savaşı'yla ağırlıklı olarak Anadolu toprakları yönünde devam etmiş olduğunu, 1923-51 döneminde fert ve aile düzeyinde, 1952-67 döneminde kitlesel düzeyde, 1968-96 döneminde de yine fert ve aile düzeyinde tamamen Anadolu toprakları yönünde gerçekleştiğini belirtmiştir” (Çavuşoğlu,2007).

Göçmenlerin de belirttiği gibi, Makedonya ve Yugoslavya'dan gelen göçmenlerin geliş sebeplerinin savaşlar, katliamlar, yağmalar, tecavüzler, baskı ve ayrımlar, tecritler, sürgünler ve zorla asimilasyonlar nedeniyle gerçekleştiği tarih sayfalarına geçmiştir. Tüm bu sebepler doğrultusunda Balkanlardan kabileler halinde göçler başlamıştır. Gerek Makedonya gerek Yugoslavya gerekse Bulgaristan'dan gelen kişiler öncelikle Ege'den başlayarak Anadolu'nun içlerine doğru ilerleme kaydetmişlerdir. Bu süreçte Aydın'a yerleşen Makedonya'dan, Yugoslavya'dan ve Bulgaristan'dan gelen göçmenler geliş sebeplerinin “güvenlik sorunu” olduğunu dile getirmişlerdir. Çeştepe'de %30,7'luk bir oran Tepecik'te ise %49'luk bir oran ise bu durumun sayısal verilerini ortaya koymaktadır. Bunu ülkemizin doğusundan gelen göçmenlerin, geçim sıkıntısı ve işsizlikten ötürü göç etme eğiliminde buldukları takip

etmektedir. %19,3 lük kısım işsizlik, %14,7'lik kısım ise geçim sıkıntısı nedeniyle göç etmiştir. Tepecik'te ise %20'lik oran güvenlik sorunu nedeniyle göç ettiklerini belirtmişlerdir. Bilgili, “çıkış noktası Türkiye'nin doğu bölgeleri olan göçlerin nedenlerini ‘çaresiz kalmış/bırakılmış bölge insanının zorunlu bir eylemi’ olarak açıklar” (Bilgili vd.1997:5). Ancak yapılan görüşmeler neticesinde zorunlu bir eylemin söz konusu olmadığı bilgisine de ulaşılmıştır.

Tablo 20: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Sürecinden Sonra İlk Yerleştikleri Yer

ÇEŞTEPE	Göç kararını aldıktan sonra ilk olarak nereye yerleştiniz?	
	KİŞİ	ORAN(%)
Ağrı	1	0,7
Aydın	118	78,7
Balıkesir	1	0,7
İstanbul	5	3,3
İzmir	12	8
Kahramanmaraş	1	0,7
Manisa	4	2,7
Muğla	6	4
Tekirdağ	2	1,3
TOPLAM	150	100

Tablo 20'de görüldüğü üzere yoğun bir farklılık arz etmemekle birlikte tercih edilen ilk yer çoğunlukla Aydın olmuştur. Balkan göçmenlerini dikkate alacak olursak bir tercihten ziyade mecburiyet söz konusudur. İç göçle gelen göçmenlerimiz ise çoğunlukla akraba eş dostun, asker arkadaşının tavsiyeleri üzerine buraya yönelmişlerdir. Aşamalı göç çok nadir yaşanmıştır. Bu tercih her iki bölge için de geçerli olmuştur.

Tablo 21: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'ı Tercih Etmelerindeki En Önemli Neden

Aydın'ı tercih etmeniz en önemli nedeni neydi?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Ailemin bir kısmı ve akrabalar olduğu için	79	52,7	35	35
Aynı gruptan göçmenler olduğu için	12	8	8	8
Tanıdıklarım olduğu için	10	6,7	7	7
Yetkililer yönlendirdiği için	2	1,3	5	5
İş imkânlarından dolayı	18	12	19	19
Yaşamak için uygun bir yer	19	12,7	20	20
Diğer	10	6,7	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Kentleşme konusunda yaşanan sorunlardan biri de kırdan kente göç edenlerin kendi geleneksel tutumlarını kente taşımış olmalarıdır. Kırsal alanda yoğun olan akrabalık ilişkilerinin devam ettirilmesi bireylerin kentle bütünleşmesini, kentli özellikler edinmesini olumsuz etkileyecektir. Göçlerde akrabalık ilişkileri yanında, hemşerilik ilişkileri de ön plana çıkmaktadır.

“Kentsel dayanışma açısından hemşerilik grupları, aileden daha geniş ve kapsayıcı bir fonksiyon görmektedir” (Öztürk,2007). Göç kararı alan birey önemli bir karar alma aşamasında farklı, bilmediği, tanımadığı bir yere gitme riskini göze almak istemez. En azından tanıdıklarının, akraba, eş dostların bulunduğu bir yeri tercih etme yoluna gidecektir. Çünkü gideceği yeri tanıyan, herhangi bir zor durumla karşılaşıldığında kendisine yardımcı olmasını, kol kanat germesini düşündüğü kişilerin bulunması işini kolaylaştıracaktır. Toplum içinde tutunabilmesi, yükselebilmesi için akraba ve hemşeriler aracı unsur görevi üstlenecektir. Bundan ötürü elde edilen veriler doğrultusunda bireylerin Aydın'ı tercih etmelerinin en önemli nedenleri arasında ilk sırayı %52,7'lik bir oranla “ailenin bir kısmı ve akrabaların olması” almaktadır. Tepecik beldesinde aile ve tanıdıkların olmasından sonra ikinci sırayı “Aydın'ın yaşanılacak bir yer olması” dolayısıyla tercih edilmesi de gözlerden kaçmamıştır.

Tablo 22: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde Barınma İhtiyaçlarını Nasıl Karşıladıkları

Aydın'a geldiğiniz ilk dönemde barınma ihtiyacınızı nasıl karşıladınız(nerede kaldınız)?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Kendi evimizde	29	19,3	14	14
Ailemin, akrabaların, tanıdıkların yanında	53	35,3	35	35
Devletin gösterdiği bir sosyal kurumda	4	2,7	2	2
Devletin tahsis ettiği bir evde	3	2	4	4
Kiraladığımız bir evde	55	36,7	39	39
Diğer	6	4	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

“Kentte yakınların sahip çıkacağı düşüncesi kente göç aşamasında karar vermede önemli bir etken olmaktadır. Göçe katılan ailelerin yarısından fazlası kente geldikleri ilk günlerde, hısım akraba ve tanıdıklarını konutunu paylaşmışlardır. Kırsal kesimden kente gelen aileler büyük oranda hısım akraba ve hemşerilerinin olduğu mahalle ya da semtlere yerleşmektedirler” (Aydoğan,1996:554).

Tablo 23: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde İlk Olarak İlişki Kurdukları Kişilerin Dağılımı

Aydın'a geldiğinizde ilk olarak kimlerle ilişki kurdunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Akraba ve tanıdıklarla	116	77,3	58	58
Kendi grubumuzdan göçmenlerle	23	15,3	20	20
Diğer Balkan göçmenleriyle	2	1,3	6	6
Türkiye'nin diğer bölgelerinden gelen göçmenlerle	2	1,3	2	2
Aydınlılarla	6	4	14	14
Diğer	1	0,7	-	-
TOPLAM	150	100	100	100

Göç süreci boyunca akraba ve tanıdıklarla ilişki kurulmuş, gelinen yerin özelliği ve yaşama şartları konusunda bilgi alışverişinde bulunulmuştur. Çeştepe'de %77,3 ve Tepecik'de %58'lik oranlar bize Aydın'a ilk geldiğinde akraba ve tanıdıklarla ilişki kurulduğuna dair bir göstergedir. İkinci sırada ise akraba ve tanıdıklardan pek de farklı

olmamakla birlikte kendi grubundan göçmenler yer almaktadır. Şehre daha önceden yerleşen akraba, aynı köy, aynı memleket, aynı bölgeden gelen ailelerle ilişki kurmak yeni gelen göçmenlerin uyum süreci ve özellikle farklı yabancı bir yerde güven unsuru için önem arz etmektedir.

Tablo 24: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Geldiklerinde Yardım Gördükleri Kişilerin Dağılımı

Aydın'a ilk geldiğinizde kimlerden yardım gördünüz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Hiç kimseden yardım görmedim	48	32	33	33
Akraba ve tanıdıklardan	85	56,7	44	44
Kendi grubumuzdan olan göçmenlerden	9	6	4	4
Diğer göçmenlerden	3	2	6	6
Göçmen olmayan/yerlilerden	2	1,3	5	5
Çeşitli yardım kuruluşları ve göçmen derneklerinden	1	0,7	2	2
Diğer	2	1,3	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Kırsal kesimlerden veya çeşitli bölgelerin diğer kentlerinden büyük kentlere gelen görece yeni kentliler, kente geldiklerinde akrabalık ve hemşerilik bağlarını dayanak olarak kullanmaya başlamışlardır. Bu dayanışmanın gerekçesi Köksal tarafından şöyle açıklanmaktadır: “Açıktır ki göç edilen kentte karşılaşılan zorlu yerleşme ve yaşama koşulları bu tür ilişkilerin yerleşikleşmesine önemli ölçüde katkıda bulunmaktadır” (Köksal,1996:245).

Tablo 24'te yüksek bir oran akraba ve tanıdıklardan yardım gördüklerini dile getirerek kırsalda devam eden birlik-beraberlik süreci diğer bir ifadeyle birbirlerini koruyup kollama durumu, bireylerin göç sonrasında geldikleri yere uyumunu kolaylaştırmak adına kent yaşamına olduğu gibi taşınmıştır. Kırdan kente göç ederek kırsal özelliklerden tam anlamıyla kurtulamaması, kente uyum sürecinde bocalaması, arada bir yerde “kırsal özelliklerinden kurtulamayan, kentli özelliklere uyum sağlamada zorlanan” bir birey konumuna düşmektedir. Akraba ve tanıdıklardan yardım görülmesi aslında beklenen bir durumdur çünkü şehirdeki yardımlaşmanın geldiği yerdekine uymadığının, kendisiyle birlikte gelen gelenek göreneklerin farklı olduğunun farkına varmıştır birey. Ancak görüşmelerde edindiğimiz bilgiler sonucu azımsanmayacak bir oran olan ortalama %32'lik bir dilim ise hiç kimseden yardım görmediğini, köyde ya da

geldikleri yerde ne var ne yok satıp, burada yeni bir hayat kurmak adına kullandıklarını, kendi başlarının çaresine baktıklarını özellikle belirtmişlerdir. Görüşmelerden çıkan bir diğer sonuç ise daha önceden gelen eş, dost, akraba kendilerinden sonra gelen tanıdıklarını, akrabalarını kendi sırtlarında bir yük olarak görme eğilimindedirler. Çünkü kendileri düzenlerini kurmuşlardır ve kurulu düzenlerinin bozulacağı korkusu içindedirler. Yani daha önceden gelen bireyler zamanla kentin özelliklerine alışma, kentsel özellikleri benimseme görüntüsünü algılamak mümkündür. Bu sebepten dolayı önceden gelen gerek akrabalarda gerekse hemşerilerde geleneksel yardımlaşma bağlarında bir zayıflama, değişme olduğu fark edilmiştir. Çeştepe’de yardım görmedim diyenlerin oranı %32 iken Tepecik’te bu oran %33’tür.

Tüm bu ilişkiler neticesinde göçmenlerin özellikle önceki gelen göçmenlerin tecrübelerinden yararlandıklarını, onlardan yardım aldıklarını Willpert ağ teorisinde şu şekilde açıklamaktadır: “öncü göçmenler öncelikle göç veren ve alan toplumlari birbirine bağlayan bir altyapı oluştururlar ve bu bağlantı göç veren toplumdaki diğer bireylere göçme olanağı sağlar. Yeni göç dalgaları, kurulmuş bu ağı harekete geçirir ve sonradan göç edenler ilk gelenlerin tecrübelerinden yararlanır”. Gurak ve Caces yine bu duruma eklenti olarak, göçmenlerin göçtükleri yerlerde dahi kendi benzerlerine yakın yerleşimleri tercih ettiklerini, bunun yanı sıra göçmen ağlarının kendiliğinden oluşmadığını aksine akrabalık ve hemşerilik gibi önemli ilişkilerin rol oynadığı yapılanmalar olarak açıklarlar” (Yalçın,2004:50).

Tablo 25: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Aydın’a Geldiklerinde Karşılaştıkları En Büyük Sorun

Aydın'a geldiğinizde karşılaştığınız en büyük sorun neydi?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Barınma/oturacak ev	52	34,7	33	33
Ev yapacak arsa bulamama	13	8,7	5	5
İş bulamama	41	27,3	20	20
Kent ve mahallenin olanaklarından faydalanamama	2	1,3	1	1
Yardım edecek kimseyi bulamama	6	4	6	6
Diğer	36	24	35	35
TOPLAM	150	100	100	100

Göçle birlikte gelen bireyler Aydın'ı tercih etmelerindeki sebeplerden birisi iş imkânlarının olduğunu düşünmeleridir. Kırsal kesimden gelen aileler, yine kendilerine yabancı olmayan, tarla işinde çalışabilecekleri düşüncesiyle hareket etmişlerdir. Ancak belli bir düzen kurana dek iş bulma konusunda sıkıntı yaşamışlar, barınma ihtiyacı konusu ise işten önce ana problem olarak karşılına çıkmıştır. Tablo 25 incelendiğinde Çeştepe'de %34.7 ile barınma ardından %27.3 ile iş bulamama gelmektedir. Tepecik'te ise barınma %33, iş bulamama ise %20 oranındadır. Ne kadar akraba ve eş-dostun yanlarına yerleşseler de bu durum uzun soluklu olmamıştır. İş konusunda ilk kente uyum süreci iş bulamama korkusu bireylerin zihinlerinde birçok soru işareti oluşmasına neden olmuştur.

Fotoğraf 5: Çeştepe Beldesi'ndeki Balkan Göçmenlerinin Bulunduğu Menderes Mahallesinden Bir Görüntü

Tablo 26: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Etmeden Önceki Yaşadığı Yerle İlişkileri

Göç etmeden önce yaşadığınız yere hangi sıklıkla gidip geliyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Hiç gitmiyoruz	100	66,7	78	78
Ayda bir	4	2,7	2	2
Altı ayda bir	7	4,7	1	1
Yılda bir	12	8	9	9
Birkaç yılda bir	27	18	10	10
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 26'da görüşme yapılan kişiler neredeyse memleketleriyle fazla bir bağları kalmadığını, tarlayı topanı satıp geldiklerini özellikle vurgulamışlardır. Artık yeni bir düzen yeni bir hayat kuran göçmenler memlekette bağlanacak ya da dönmek için gerekli bir durum söz konusu olmadığını dile getirmişlerdir. Balkan göçmenleri için geri dönüş söz konusu değildir. İç göçlerle gelenler için de benzer bir durum söz konusudur. Yabancılık çekecekleri bir ortam olmaması da uyum sürecinin hızla ilerlemesini beraberinde getirmiştir. Eş dostun birlikte olması, yabancılık çekmemelerinde etkili olmuş, geldikleri yerin bir takım olumsuzluklarından kurtulmak için geldiklerini belirttikleri için mecbur kalmadıkça, özel bir durum söz konusu olmadıkça gitmediklerini, burada yaşamaktan memnun olduklarını vurgulamışlardır. Karpat ise, "memnuniyet derecesini belirleyen temel etkenin, köydeki düşük hayat standardı ile yerleşimdeki kısmen tatmin edici hayat arasındaki fark olduğunu dile getirmiştir" (Karpat,2003:217).

Tablo 27: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerini Ne Olarak Tanımladıkları

Kendinizi tanımlamak için aşağıdakilerden size uygun olanı işaretleyiniz	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Göçmen	30	20	20	20
Zorunlu göçmen	1	0,7	1	1
Türk vatandaşı	118	78,7	77	77
Sığınmacı	1	0,7	1	1
TOPLAM	150	100	100	100

Yalçın'ın Pike'den aktarımıyla, “kimlik ve uyum üzerine belirlemelerinde bireylerin kendilerini tanımlamada “ben kimim?” sorusunun önemli rol oynadığını belirtir. Toplum içinde yaşamanın bir sonucu olarak, insanların yaşadıkları topluma, topluluğa ve gruba aitlik hissi geliştirmede mutlaka bir kimlik kullanmak zorunda olduklarını vurgular. Çünkü bu toplum içinde verimli ve onunla uyumlu olabilmenin ön koşuludur” (Yalçın,2004:79). Bu doğrultuda iç göçlerle gelen göçmenler kendilerini “göçmen” olarak tanımlamaktan kaçınmaktadırlar; çünkü toplumda göçmenlerin sadece balkan göçmenleri olarak adlandırılmasından dolayı, yanlış anlaşılmaya meydan vermek istememektedirler. “Kimliksel olarak kendini nasıl algıladığı onun dış dünya ile (kent ile) ilişkisinin ana ekseninde yer almaktadır” (Şahin,2008:264). Ancak Balkan göçmenlerinin özellikle Türk vatandaşı olduklarını söylemeleri kendilerinin ne kadar Balkanlardan gelseler de köklerinin, atalarının bu topraklardan giderek yerleştirildiklerini, kendilerinin de birer Türk evladı olduklarını bildirmeleri açısından anlamlı olmuştur.

Tablo 28: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Ebeveynlerinin Göç Edip Etmedikleri

Anne ve babanız buraya göç mü etmişler yoksa burada mı doğmuşlar?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Cevap yok	5	3,3	5	5
Göç etmişler	141	94	91	91
Göç etmemişler	4	2,7	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

Görüşülen kişiler aile olarak karar alırken büyükleri geride bırakmamışlardır. Tablo 28'de belirtildiği üzere Geleneksel aile, devamlılığını sağlamak, büyüklerin küçüklere, farklı bir yerleşim yerine gelmekten kaynaklanacak herhangi bir sorun karşısında zorlanması söz konusu olduğunda destek olması bakımından da yanlarında gelmişlerdir.

“Türk toplumunda aile; insani değerlerin ve kültürün devamlılığını sağlamada öncü ve belirleyici bir role sahip olduğunu, milletlerin ayırıcı vasıflarının, değer yargılarının, inanç ve düşünce kalıplarının aktarılmasını ve kuşaklar arası bağın sürdürülmesini sağlayan ailenin bizatihi bir değeri bulunduğunu dile getirmiştir”

(Turgut, 2010). Bu belirtmeyle bireylerin ailelerini yanlarında getirmelerinde diğerk bir etkenin kültürün devamlılığını kılmadaki önemli rolü öne çıkmaktadır. Türk aile yapısında ailede köklere bağıllık da ayrı bir değer olma noktasında önem arz etmektedir.

Tablo 29: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göç Etmeden Önceki Yaşadıkları Yere Geri Dönme Durumlarının Dağılımı

Aynı şekilde yaşama olanağı bulsanız, göç etmeden önceki yaşadığınız yere geri dönmeyi ister misiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	48	32	24	24
Hayır	102	68	76	76
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 29'da Hayır diyen grubun çoğunluğu uzun zamandır kentte yaşayanlardan ve genç nüfustan oluşmaktadır. Göçmenler, şehir hayatına alıştıklarını, geldikleri yerde yaşayan kimsenin kalmadığını, kendilerinin de geldikleri yerde herhangi bir mülkiyetinin olmadığını, belli başlı alışkanlıklarının değişmesinden dolayı eski yaşamlarına ayak uydurabilmenin güçlüğünden ve tatmin edici boyutlarda olmasa dahi kentteki iş, eğitim sağlık vb. imkânlarının kırsalla kıyaslanamaz düzeyde olduğundan bahsetmişlerdir. Bunun kanıtı olarak da Çeştepe'de %68 Tepecik'te %76 oranında hayır cevabı verilmiştir. Sezal, “geriye dönmek istemeyen göçmenlerin bu durumlarını şu sözleriyle açıklamaktadır: “Bugün kentlerimizde görülen köy kültürünün egemenliğindeki şehir kültürüdür. Günlük hayatın her noktasında ve en ince ayrıntısında bunu görmek mümkündür.” Araştırma alanımızda gözlemlerden edinilen bilgiler de insanların geldikleri yerlerdeki özelliklerini devam ettirdikleri, hatta hayvanlarını besledikleri görülmüştür. Bu da göçmenlerin geri dönme ihtiyacı hissetmemelerinin bir göstergesi durumundadır” (Sezal,1997:148-149).

3.2.5. Göç Edilen Yerdeki Göçmenler Arası İlişkilerin Değerlendirilmesi

Göçmenlerle yapılan gerek anketlerde gerekse görüşmelerde farklı gruptan kişilerle ilişkilerin zor olmadığı dost/arkadaş, komşu olabilecekleri yalnız bazı durumların istisna teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Aynı ortamda çalışıp, arkadaş olduklarını dile getiren göçmenlerin grupların birbirlerine farklılıklarını hatırlattıkları

noktada ya da yaklaşmadıkları durumlarda ilişkilerde sorunlar yaşadıklarını da vurgulamışlardır.

Tablo 30: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Komşularının Hangi Gruptan Olduğunun Dağılımı

Komşularınız daha çok hangi gruptandır?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Daha çok aynı göçmen grubundan olan kişiler	55	36,7	23	23
Kendi göçmen grubum ve diğer bazı göçmen grupları karışık	31	20,7	21	21
Daha çok göçmen olmayan/ yerliler	3	2	11	11
Daha çok kendi göçmen grubum ve göçmen olmayanlar/ yerliler	10	6,7	2	2
Tüm göçmenler ve göçmen olmayan yerliler karışık	51	34	43	43
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 30'da komşuların daha çok kendi göçmen grubundan olmaları bireyler için artı bir değer olarak görülmektedir. Çünkü aynı örf adet ve gelenek göreneğe sahip kişilerin bir arada olması anlaşmayı daha da kolay kılan etkenler arasında yer almaktadır. Anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda tüm göçmenlerin bulunduğu bilgisine ulaşılsa da, doğru olarak her mahallede farklı göçmenler bulunmaktadır, ancak mahallelere yerleşimler, çoğunluğu kendi göçmen grubunun bulunduğu mahalleye gerçekleşmiştir ve gerçekleşmektedir. Hemşerilik Çeştepe'de bariz bir şekilde ifade edilmiştir ve %36,7'lik bir oran aslında gerçeği yansıtmasa da asıl durumun bu doğrultuda olduğu tartışılmaz bir gerçektir.

Gerek aynı yerde çalışma gerekse komşu olma konusunda göçmenlerin sorun yaşamadıkları görülmüştür. Çünkü iş yerinde ya da komşuluk konusunda seçim kendi ellerinde olmadığı için, kesin çizgilerle birbirlerine karşı bir nefret olmamaktadır ancak ilişkilerin boyutu konusu için bireyler genellikle kendi göçmen gruplarından bireyleri tercih etmektedirler.

Tablo 31: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Evlenmek İçin Tercih Edeceği Göçmen Grupları

Evlenebilirim	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Cevap yok	1	0,7	6	6
Göçmen olmayanlar	7	4,7	7	7
Balkan göçmenleri ve Göçmen olmayanlar	9	6	13	13
Balkan göçmenleri	9	6	7	7
Balkan göçmenleri ve Doğu kökenli göçmenler	1	0,7	-	-
Doğu kökenli göçmenler	14	9,3	2	2
Göçmen olmayanlar ve Doğu Kökenliler	3	2	2	2
Hepsi	106	70,7	60	60
Böyle bir ayırım söz konusu değil	-	-	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 31’de görüldüğü üzere yapılan görüşmeler sonucunda göçmenlerin büyük bir çoğunluğunun evli olduğu bilgisine ulaşılmıştır. Bu durumun verdiği bir rahatlama nedeniyle bireyler bu soruya “evet, bütün göçmen grubundan birileriyle evlenirdim, benim için fark etmez” cevabını vermişlerdir. Aslında bu şekilde bir cevap verecekleri tahmin edilmekteydi. Çünkü bireyler evli oldukları için daha kolay ve rahat bir şekilde yanıt vermişlerdir. Ancak genç nesillerden kendi göçmen grubu dışında evlenen birkaç kişiye rastladığımızda ise birlikte yaşamının güçlüklerinin yanı sıra farklı kültürel özelliklere sahip olmanın da eşler arasında zaman zaman problem haline dönüştüğü farklılığı aşmakta zorluk çekildiği belirtilmiştir.

Evli olanların neredeyse tamamı kendi göçmen grubundan evlendiği için kültürel farklılık gibi herhangi bir sorunla karşılaşmamışlardır. Bunun yanında karşılıklı kız alışverişinde bulunduğu, evlenmelerin olduğu ve eskiye nazaran daha ılımlı ilişkilerin seyrettiği bilgisi yapılan görüşmelerle edinilmiştir. Göçmenler arası ilişkilerde ılımlı bir politika izlendiği gözlenmiş olup bireyler tarafından herhangi bir sorun unsuru olacak durumdan sakınıldığı, huzur ve güvenin tesis edilmesi için çaba sarf edildiği bilinmektedir. Dost olmak, arkadaş olmak, aynı yerde çalışmak ve komşu olmak sorun yaratmamaktayken evlilik bu özellikler arasında ayrı tutulmaktadır.

Tablo 32: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Sadece Selamlaşmayı Tercih edeceği Gruplar

Selamlaşmaktan öteye geçmez	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Cevap yok	4	2,7	-	-
Göçmen olmayanlar	1	0,7	-	-
Balkan göçmenleri	5	3,3	1	1
Doğu kökenli göçmenler	3	2	2	2
Hepsi	2	1,3	-	-
Böyle bir ayırım söz konusu değil	135	90	97	97
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 33: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Selamlaşmaktan Dahı Kaçınacağı Göçmen Gruplarının Dağılımı

Selam bile vermek istemem	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Cevap yok	5	3,3	-	-
Göçmen olmayanlar	1	0,7	-	-
Balkan göçmenleri	4	2,7	1	1
Doğu kökenli göçmenler	3	2	1	1
Hepsi	2	1,3	-	-
Böyle bir ayırım söz konusu değil	135	90	98	98
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 34: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Arkadaşlık Ettiği Grupların Dağılımı

Arkadaşlık (dostluk) ettiğiniz kişiler daha çok hangi gruptandır?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Daha çok aynı göçmen grubundan olan kişiler	30	20	15	15
Kendi göçmen grubum ve diğer bazı göçmen grupları karışık	34	22,7	17	17
Daha çok göçmen olmayan/ yerliler	4	2,7	7	7
Daha çok kendi göçmen grubum ve göçmen olmayanlar/ yerliler	9	6	2	2
Tüm göçmenler ve göçmen olmayan yerliler karışık	73	48,7	59	59
TOPLAM	150	100	100	100

“Bireylerin kente geliş ile birlikte değişen niteliklerinden biri de sosyal çevredir. Göç sonrası sosyal çevrenin niteliği ve niceliği de farklılaşmaktadır. Ağ teorisine göre öncü göçmenler (ilk göç eden grup) göç ettikleri yerle bir önceki yerleşim yerleri arasında bir bağ kurarlar, bu bağ sonraki göçmenlere alt yapı sağlayan, onların göç etme fikirlerini harekete geçiren, eyleme dönüştüren ve göç sürecinde yaşayacakları zorlukları kısmen de olsa azaltan bir bağdır ve bu bağ göçü hızlandırmaktadır Sonradan gelenler önceden gelenlerin tecrübelerinden yararlanırlar. Ayrıca, bu teoriye göre göçmen ağları bilinçsiz bir şekilde işlemez aksine akrabalık ve hemşerilik ilişkileri bu ağları kuvvetlendiren önemli faktörlerdir” (Yalçın, 2004: 50-51). Gözlemlerimiz neticesinde ise kendi göçmen grubuyla anlaşmanın daha kolay olduğu, hatta yakın oturdukları, aynı apartmanda, aynı mahallede oturdukları dikkatlerden kaçmamıştır.

Tablo 35: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Diğer Göçmenlerle İlişkilerindeki Yaklaşımlarının Değerlendirilmesi

Diğer göçmen gruplarıyla ilişkilerinizde size olan yaklaşımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Problem yaşamıyorum	148	98,7	97	97
Diğer göçmen grupları bizi istemiyor	2	1,3	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 36: Aydınların Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenleri Kendilerinden Farklı Gördükleri Noktaların Dağılımı

Göçmen olmayanların (Aydınların) sizleri kendilerinden ayrı gördükleri noktalar nelerdir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Çalışkanlık	21	14	19	19
Kültürel farklılıklar	47	31,3	18	18
Fiziksel özellikler	2	1,3	1	1
Etnik farklılıklar	5	3,3	6	6
Dinsel farklılıklar	2	1,3	1	1
Eğitim	3	2	1	1
Ahlak	2	1,3	1	1
Farklı görmüyorlar	62	41,3	51	51
Diğer	6	4	2	2
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 37: Diğer Göçmenlerin Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenleri Kendilerinden Ayrı Gördükleri Noktaların Dağılımı

Diğer göçmenlerin sizleri kendilerinden ayrı gördükleri noktalar nelerdir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Çalışkanlık	20	13,3	13	13
Kültürel farklılıklar	33	22	13	13
Fiziksel özellikler	1	0,7	2	2
Etnik farklılıklar	7	4,7	6	6
Dinsel farklılıklar	6	4	3	3
Eğitim	4	2,7	2	2
Ahlak	1	0,7	1	1
Farklı görmüyorlar	68	45,3	56	56
Diğer	10	6,7	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

“Kimlik, kişinin kim olduğu sorusuna, kişinin kendisinin ve etkileşimde bulunduğu başkalarının o kişiye ilişkin olarak vermiş olduğu yanıtta oluşmaktadır. Kimliğin algılanışının ve pratik edilişinin arkasında da, bireyin zihniyet varlığını biçimlendiren bir dünya görüşü bulunmaktadır. Yine kimliğin algılanış ve biçimleniş de ekonomik ve mekânsal belirleyicilerin yanı sıra sembolik inşalarca, yaşam biçimlerine ait kültürel anlam, değer ve kurallarca ve tayin edici kodlarca belirlenmektedir” (Genç,1997:312). Genç bunları dile getirirken bireyleri algılamada etkili olan faktörlerden birinin de kültürel özellikler olduğunun vurgusunu yapmıştır. Gerek Aydınlıların gerekse kendileri dışında farklı göçmen gruplarının birbirlerini farklı gördükleri noktalar sorulduğunda alınan cevaplar özellikle kültürel özellikler olarak öne çıkmıştır. Görülen o ki kültürel özellikler, bireylerin birbirlerini tanımlama da önemli bir unsur görevini üstlenmiştir. Tablo 37’de Çeştepe’de bulunan göçmenlere, Aydınlıların kendilerini farklı gördükleri nokta sorulduğunda ortaya çıkan değer %31,3 iken Tepecik’te bu oran %18 olarak tezahür etmiştir. Bu değerler kendilerinden farklı olan bireylerin, kendilerini öncelikle kültürel özellikleriyle ortaya çıkardıklarını, kültürel özelliklerin, göçmenlerin kimliklerini belirlemede, farklı yerlerden, farklı yaşamlardan geldiklerinin bir ispatı niteliğini taşıyan en önemli unsurlar olduğu ortaya sermektedir.

Tablo 38: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Çevrelerindeki İnsanları Hangi Özelliklerinden Tanıyacağı

Çevrenizdeki insanları (göçmen olan ve olmayan) hangi özelliklerinden tanırırsınız?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Fiziksel özelliklerinden	17	11,3	13	13
Konuşmasından/şivesinden	110	73,3	72	72
Davranış özelliklerinden/alışkanlıklarından	22	14,7	14	14
Diğer	1	0,7	1	1
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 38'de yapılan anketlerin değerlendirilmesi sonucunda göçmenlerin birbirlerini konuşmalarından kolaylıkla tanıyabilecekleri bilgisine ulaşılmıştır. Çeştepe'de %73,3'lük bir oran, Tepecik'te ise %72'lik oran konuşmasından/şivesinden tanıyacaklarını belirtmişlerdir. Davranış özelliklerinin ve fiziksel özelliklerinin ise ikinci planda kaldığı ortaya çıkmıştır.

Tablo 39: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Hayat Tarzlarının (Aydınlılara ya da diğer göçmenler) Göre Farklı Olup Olmadığı Konusundaki Düşünceleri

Hayat tarzınızın değerlerine (Aydınlılara ya da diğer göçmenlere) göre farklı olduğunu düşünüyor musunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Çok farklı	7	4,7	6	6
Farklı	26	17,3	17	17
Kısmen farklı	30	20	18	18
Hiç farklı değil	87	58	59	59
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 40: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Gruplarını Nasıl Tanımladıklarının Dağılımı

Kendi grubunuz için genel olarak aşağıdaki özelliklerden hangilerini uygun görüyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Dürüst	46	30,7	30	30
Çalışkan	42	28	28	28
Güvenilir	20	13,3	19	19
Avrupalı	27	18	5	5
Görgülü	5	3,3	1	1
Eğitilmiş	3	2	1	1
Temiz	1	0,7	1	1
Tutumlu	-	-	6	6
Köylü	3	2	1	1
Uyum sorunu yaşayan	-	-	1	1
Kimlik sorunu yaşayan	1	0,7	1	1
Kentli	1	0,7	1	1
Diğer	1	0,7	5	5
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 40'ta göçmenlerin kendi gruplarını nasıl tanımladıkları sorulmuştur. Balkan göçmenlerinin çok çalışkan oldukları toplum tarafından da kabul edilen ve bilinen bir yargıdır. Bununla birlikte iş imkânları için göçü tercih eden doğu kökenli göçmenler için de aynı durum söz konusudur. Çünkü iş bulabilmek için hiçbir fırsatı kaçırmayan doğu kökenli göçmenler çoğu zaman Aydınlılar tarafından “Bütün işleri doğulular alıyorlar, bize iş kalmıyor” diye de bir yakınma durumu söz konusudur. Dürüstlük ise göçmenlerin kendi grupları için ifade ettikleri özellikler arasında yer almaktadır.

Tablo 41: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Taşdııkları Özellikleri Diğer Göçmenlerin Taşıyıp Taşımadııkları Hakkındaki Düşünceleri

Göçmen olmayanların (Aydınlıların) ya da diğer göçmenlerin de sizin taşıdığımız bu özellikleri sahip olduğunu düşünüyor musunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Hayır, düşünmüyorum	25	16,7	22	22
Kısmen, düşünüyorum	42	28	23	23
Evet, düşünüyorum	67	44,7	42	42
Fikrim yok	16	10,7	13	13
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 41'de göçmenler Aydınlılar'ın ilk zamanlarda bu özelliklere sahip olmadıklarını kendilerinin Aydınlılar'a bu çalışma konusundaki özellikleri kazandırdıklarını, Aydınlılar'ın ekonomik bakımdan durumlarının iyi olduğunu ve bağ-bahçe, zamanında birikim yaparak elde ettikleri tasarruflarını ev alma yönünde değerlendirdikleri ve şunda çalışmayıp o birikimlerinin gelirleri ile hayatlarını idame ettirdikleri için çalışma taraftarı olmadıklarını, emekliye ayrıldıklarını belirtmişlerdir. Ancak çalışan kesimi gördükçe, bu durumdan etkilenerik onlarında çalışmaya başladıklarını görmüşlerdir. Bu durumun bir yansıması olarak da "çalışkanlık" özelliğini kazandııkları doğrulanmaktadır.

Tablo 42: Tepecik'deki Göçmenlerin Kendilerinden Farklı Olan Göçmenlerin Kendilerine Bakışları Konusundaki Düşüncelerinin Dağılımı

TEPECİK	Genel olarak kendi grubunuzdan olmayan göçmenlerin size bakışımı nasıl değerlendiriyorsunuz?	
	KİŞİ	ORAN(%)
Bize küçümseyerek baktıklarını düşünüyorum	4	4
Bizi yabancı gibi görüyorlar	1	1
Bizim farklı olduğumuzu düşünüyorlar	11	11
Bizi dışladıklarını düşünmüyorum	19	19
Bizi de kendileri gibi görüyorlar	64	64
Diğer	1	1
TOPLAM	100	100

Tablo 42’de gerek Çeştepe gerekse Tepecik’te göçmenlerin birbirlerini dışlamak istememek gibi sert çizgilerle anlatılabilecek bir durum söz konusu değildir ki şayet bu göçmenler tarafından da belirtilmiştir. Tepecik ve Çeştepe’de “bizi kendileri gibi görüyorlar” cevabını verenler sırasıyla %64 ve %59,3’tür. Diğerleri ise kendilerini dışladıklarını düşünmediklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 43: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Geçmişe Göre Kendi Göçmen Grupları Dışındakilerle Şimdiki İlişkileri Hakkındaki Düşünceleri

Geçmişe göre değerlendirdiğinizde, göçmenlerle (kendi göçmen grubu dışındakilerle) ilişkilerinizi nasıl görüyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Eskisi gibi güçlü bir şekilde devam ediyor	86	57,3	63	63
Kısmen değişti	44	29,3	23	23
Zayıfladı	12	8	8	8
Fikrim yok	8	5,3	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 44: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Ailece En Çok Ziyarete Gittikleri Grupların Dağılımı

Ailece en çok kimlere ev ziyaretlerine gidiyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Kendi göçmen grubumuza	38	25,3	18	18
Balkan göçmenlerine	3	2	1	1
Doğu kökenli göçmenlere	7	4,7	4	4
Yerli ailelere(Aydınlılara)	13	8,7	7	7
Fark etmiyor, hem doğu hem de balkan göçmenlerine	89	59,3	70	70
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 45: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Herhangi Bir İhtiyaç Durumunda İlk Yardım İsteyeceği Kişilerin Dağılımı

Herhangi bir şeye ihtiyacınız olduğunda/başınız sıkıştığında ilk olarak kimden yardım istersiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Ailem ve en yakın akrabalarım	123	82	79	79
Yakın arkadaşlarımdan	15	10	11	11
Komşularımdan	5	3,3	2	2
Kendi göçmen grubumdan	2	1,3	2	2
Diğer	5	3,3	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 45'te herhangi bir ihtiyaç durumunda göçmenlerin yardım isteyecekleri kişiler görülmektedir. Genel olarak akraba ve arkadaşlardan yardım isteme oranları diğerlerine göre daha fazladır. "Wirth'in kentsel yaşam biçiminin temel özelliklerinden biri olarak sözünü ettiği akrabalık bağlarının zayıflaması ve komşuluğun kaybolmaya başlaması düşüncesi araştırma alanımızda geçerli olmamaktadır. Bununla birlikte kentte yaşayan her bir bireyin komşuluk ve akrabalık ilişkilerinin zayıf olacağı düşüncesi her toplum için geçerli olmayabilir. Kentlilik her yerde ve her zaman aynı değildir" (Giddens, 2008: 949).

Tablo 46: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Maddi Konularda Herhangi Bir İhtiyaç Durumunda Yardım İsteyeceği Kişilerin Dağılımı

Maddi konularda (borç para gibi) herhangi bir ihtiyacınız olsa ilk olarak kimden yardım istersiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Ailem ve en yakın akrabalarım	100	66,7	67	67
Yakın arkadaşlarımdan	15	10	8	8
Komşularımdan	6	4	-	-
Banka vb. kuruluşlardan	22	14,7	22	22
Çalıştığım yerden	3	2	-	-
Diğer	4	2,7	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 46'da maddi konularda göçmenlerin kimden yardım isteyeceği konusu ele alınmıştır. Akraba eş-dost çoğu zaman yabancılaşmanın önüne geçmektedirler.

Bireylerin kente kolay adapte olmalarını sağlayan en önemli unsur olarak görünmektedir. Akrabaların birbirlerine tutunmaları birlikte olmaları kente uyum sürecinde etkili olduğu için akrabalar zaman zaman güven konusunda da kurumların önüne geçmektedir.

3.2.6. Gelenek Göreneklerin Devamı ve Korunması

Tablo 47: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Türkçe Dilini Konuşma Düzeyleri

Türkçe	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Çok iyi düzeyde biliyorum	133	88,7	91	91
Biliyorum	17	11,3	9	9
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 48: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Balkan Dillerinden Herhangi Birini Konuşma Düzeyleri

Balkan dillerinden herhangi biri	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Çok iyi düzeyde biliyorum	53	35,3	19	19
Biliyorum	17	11,3	23	23
Az biliyorum	16	10,7	14	14
Hiç Bilmiyorum	64	42,7	44	44
TOPLAM	150	100	100	100

Özellikle dil konusunda, yaş itibariyle büyük olanlar balkan dillerinden herhangi birini konuşmaktadırlar. Ancak göçmenlerin belirttiği üzere yeni nesil dil öğrenmek istememektedir. Yalnızca birkaç kelimeyle yetinmekle kalırken, göç dönemini yaşayan aile büyükleri unutulmaması için birbirleri arasında konuşmaktadırlar.

Tablo 49: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kürtçe Dilini Konuşma Düzeyleri

Kürtçe	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Çok iyi düzeyde biliyorum	29	19,3	8	8
Biliyorum	7	4,7	6	6
Az biliyorum	8	5,3	4	4
Hiç Bilmiyorum	106	70,7	82	82
TOPLAM	150	100	100	100

Dil konusunda bilhassa eski neslin daha duyarlı olduğu görülmektedir. Ancak Balkan göçmenlerinin geldikleri yerle bağlantıları kalmadığı yeni nesle dili öğretmek, onlardan öğrenmelerini istemek zordur. Bazı genç göçmenler sadece özentî dolayısıyla öğrenmek isteseler de bu özentiden ileriye gitmemektedir. Buna karşılık ülkemizin doğusundan gelenler için böyle bir durum söz konusu değildir. Onlar hem geldikleri yerle bağlarını korumaktalar hem de kendi aralarında Kürtçe dilini konuşmaktadırlar. Günlük hayatta herkes Türkçe'yi kullanmaktayken bazı özel durumlarda kendi dillerini kullanmaya başvurmaktadırlar. Türkçe bilmeyenlerin varlığı da söz konusudur, ancak bu kişiler ilk gelenler şuan çok yaşlı olan, okuma yazma bilmeyen bireylerdir. Onlara ise çocukları tercüme etme konusunda yardımcı olmakta evde ise kendi dillerini konuşmaktadırlar.

Tablo 50: Çeştepe'deki Göçmenlerin Aile İçinde Kullandıkları Dillerin dağılımı

ÇEŞTEPE	Aile içinde	
	KİŞİ	ORAN(%)
Türkçe	87	58
Yarı Türkçe yarı diğer bildiğim dil	51	34
Türkçe dışındaki bildiğim dil	12	8
TOPLAM	150	100

Göçmenlere farklı kültürel özelliklere sahip olmaları ve farklı coğrafyalardan gelmeleri itibariyle dil konusu sorulmuştur. Gerek aile içi, akraba/ komşular, kendi göçmen grupları gerekse alış veriş yaparken kullandıkları diller sorulmuştur. Çeştepe ve Tepecik bireylerin birçok ihtiyacını karşıladığı için ve bölgelerde bulunan esnaflar göçmenlerden oluştuğu için farklı dillerin konuşulacağı özellikle göçmenlerden eski nesillerin farklı dili kullanacağı beklentisi oluşmuştur. Ve edinilen sonuçlarda Tablo 96'da alışveriş yaparken Çeştepe ve Tepecik'te Türkçe konuştukları bunun yanı sıra Akraba/komşularla ve kendi göçmen grupları arasında ise yarı Türkçe yarı bildikleri diğer dili kullandıkları bilgisine ulaşılmıştır. Çeştepe'de akraba ve komşularla "yarı Türkçe yarı diğer bildiğim dil" diyenler % 44 iken Tepecik'te bu oran %33 olarak belirlenmiştir.

Tablo 51: Tepecik’deki Göçmenlerin Akraba ve Komşularla Konuştıkları Dillerin Dağılımı

TEPECİK	Akraba ve komşularla	
	KİŞİ	ORAN(%)
Türkçe	61	61
Yarı Türkçe yarı diğer bildiğim dil	33	33
Türkçe dışındaki bildiğim dil	6	6
TOPLAM	100	100

Tablo 52: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Türkçe Konuşurken Şivelerinin Anlaşılma Durumu

Türkçe konuşurken şivem konuşma şeklimden anlaşılıyor	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Katılıyorum	104	69,3	62	62
Kısmen katılıyorum	13	8,7	7	7
Katılmıyorum	33	22	31	31
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 53: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Şivelerini Düzeltme Durumu

Şivemi tamamen düzelttim göçmen olduğum konuşmamdan anlaşılmaz	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Katılıyorum	50	33,3	33	33
Kısmen katılıyorum	22	14,7	7	7
Katılmıyorum	78	52	60	60
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 53’te göçmenlerin şivelerini düzeltme durumu öğrenilmek istenmiştir. Ne kadar çabalasalar da şiveler konuştuğu zaman göçmenleri hemen ele vermektedir. Ancak göçmenler bu durumdan rahatsız olmamaktadır. Rahatsız olmamaları anlamlı bir cevap niteliğindedir.

Tablo 54: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göçmen Olduğunun Anlaşılmasının Kendilerini Rahatsız Etme Durumu

Göçmen olduğumun anlaşılması beni rahatsız ediyor	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Katılıyorum	5	3,3	3	3
Kısmen katılıyorum	5	3,3	-	-
Katılmıyorum	140	93,3	97	97
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 55: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Göçmen Olduğunun Anlaşılmasının Kendilerini Rahatsız Etmeme Durumu

Göçmen olduğumun anlaşılması beni rahatsız etmiyor	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	131	87,3	96	96
Kısmen katılıyorum	1	0,7	-	-
Katılmıyorum	18	12	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 56: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Herhangi Bir Göçmen Derneğine Üyelik Durumu

Üyesi olduğunuz herhangi bir göçmen derneği (dernekleri) var mı?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	33	22	5	5
Hayır	117	78	95	95
TOPLAM	150	100	100	100

“Kente gelenler iş, konut bulabilmek, ekonomik, sosyal sorunlarını azaltmak ve kültürel kimlikleri korumak için bir araya gelerek, dernek ya da vakıf benzeri örgütlerin çatısı altında hemşeri dayanışmasını sergilemektedir” (Bal,2006). Tablo 56’da göçmenlerin göçmen derneklerine üyeliklerinin olup olmadığı durumu ele alınmıştır. Ancak yaptığımız anketlerde ve görüşmelerde Çeştepe ve Tepecik için böyle bir durum söz konusu değil. Önceleri hem doğudan göç eden Erzincanlıların kurmuş olduğu Erzincanlılar dayanışma derneği, hem de Makedonların kurmuş olduğu dernekler varlığını devam ettirmekteydi. Ancak Erzincanlılar, derneği kapatılmıştır. Derneğin amacına uygun çalışmadığı, Erzincanlıların derneğe fazla ilgi göstermediği, sosyal-

kültürel aktivitelerin yapılmadığı belirtilmiştir. Makedon Derneği ise devam etmekte, her yıl Çeştepe Kültür Sanat Festivali düzenlenmekte ve Makedon Derneği bu konuda daha aktif olmaktadır fakat tüm Çeştepe halkı katılmaktadır. Tepecik halkı ise böyle bir dernek olduğundan habersiz ve derneğin yarar sağlamadığı düşüncesindedir. Derneğe üye olmak yerine yaptığı etkinliklere katılmak onlara cazip görünmektedir. Ancak Çeştepe’de olduğu gibi Tepecik’te de Uluslararası Tepecik Kültür-Sanat Dostluk ve Spor Festivali yapılmaktadır.

Tablo 57: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerden Derneğe Üye Olanların Üye Olmalarındaki En Önemli Etken

Cevabınız evet ise, derneğe üye olmanızda en önemli etken nedir belirtiniz.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Üye değilim	117	78	95	95
Diğer göçmenlerle bir araya gelme fırsatı sunuyor	12	8	2	2
Yardımlaşma kolaylığı sağlıyor	9	6	1	1
Grubumuzda olup biten gelişmelerden haberdar oluyorum	6	4	2	2
Kendimi daha güvenli hissediyorum	3	2	-	-
Diğer	3	2	-	-
TOPLAM	150	100	100	100

“...Londra, Paris, Berlin veya İstanbul olsun, insanlar büyük kentlerde yitirdiği cemaat sıcaklığının nostaljisiyle geçici duygusal topluluklar oluşturmaya, kendi postmodern kabilelerini kurmaya yönelmişlerdir” (Sarıbay,1996:39).

Tablo 57’de hemşeri derneklerine üye olmalarındaki etken sorulmuştur. Hemşeri dernekleri kendi yörelerinin kültürel adet ve geleneklerini muhafaza etmeye çalışırken bu insanları şehir hayatına, süpermarket ve alış-veriş merkezlerinden alışveriş yapma kültürüne de taşınmaları gerekmektedir. Bu aşamada bir de farklı kültürlerle de açık olmaları kentlilik bilincinin oluşumunda çok önemlidir. Kendileri gibi düşünmeyen ve yaşamayan farklı insanları da anlayışla karşılamak, farklılıkları kolay hazmetmek ve farklılığı zenginlik olarak kabullenmek zor ama olması gereken bir erdemdir. Kent kültürünü, o kentte yaşayan insanların içselleştirmeleri gerekir.

Hemşeri derneklerinin, yörelerinden yeni kopup gelen insanlara bölgesel geleneklerini kaybetmeden içinde bulunduğu şehrin değerlerine de saygı duyarak ve

gerektiğinde onları benimseyip yaşayarak hayata alışması ve yaşamını sürdürmesi gerekliliğini sağlama gibi bir köprü görevi vardır. Yöresel adet ve geleneklerin canlı tutulması insanların kendi kültürlerinden tamamen kopmadan içinde buldukları şehir hayatına yoğunlaşmalarına da katkı sağlar.

Tablo 58: Çeştepe’deki Göçmenlerin Göçmen Derneği Hakkındaki Düşünceleri

Göçmen derneği (dernekleri) hakkında ne düşünüyorsunuz?			
ÇEŞTEPE		Kişi	Oran
	Bence göçmen dernekleri varlıklarını korumalı ve daha da güç	50	33,3
	Göçmen dernekleri bizim birbirimize tutunmamızı sağlıyor	27	18
	Göçmen dernekleri bizim özümüzü kaybetmememizi sağlıyor	14	9,3
	Bence tüm göçmenlerin bu derneklere üye olması gerek	4	2,6
	Göçmen derneklerinin yarar sağlamadığını düşünüyorum.	43	28,7
	Göçmen dernekleri bizim bu topluma tam olarak uyum sağlamamı	2	1,3
	Diğer	10	6,6
	TOPLAM	150	100

Bu doğrultuda göçmenlere göçmen dernekleri hakkındaki düşüncelerini sorulduğunda, Tablo 58’de Çeştepe’de %33.3 oranındaki kesim göçmen derneklerinin varlıklarını korumaları hatta güçlenmeleri gerektiğini ifade ederken % 28,7’lik kısım ise bölgede bulunan göçmen derneklerinin faydalı olmadığını dile getirmişlerdir. Fakat derneklerin göçmenlerin birbirlerine tutunmalarında önemli olduklarını ancak Çeştepe’de kurulan derneğin bunu sağlayamadığını vurgulamışlardır. Tepecik’te de bu durum benzerlik göstermektedir.

Tablo 59: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Geleneklerinin Kendileri İçin Önem Derecesi

Gelenekleriniz sizin için ne derece önemlidir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Çok önemli	78	52	29	29
Önemli	55	36,7	50	50
Fark etmez	14	9,3	15	15
Önemli değil	3	2	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 59'da göçmenlerin geleneklerinin kendileri için önem derecesi sorulmuştur. Bir toplumu diğerinden ayırt edici özelliklerin başında gelenek görenekler gelmektedir. Gelenekler her toplumun bir kimliği niteliğindedir. Bu yüzden de önem arz etmektedir. Ancak kuşaklar arası farklılaşma gelenek göreneklerin zamanla yerini kentsel özelliklere bıraktığı için yeni nesil tarafından unutulmaya yüz tuttuğu görülmüştür.

Tablo 60: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Geleneklerinin Gelecekteki Durumlarını Değerlendirmeleri

Geleneklerinizin gelecekteki durumuna nasıl değerlendirirsiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Geleneklerimizi devam ettiremiyoruz	25	16,7	11	11
Geleneklerimiz zamanla zayıflayacak ve kaybolacak	48	32	29	29
Geleneklerimizde bazı değişimler olsa da varlığını sürdürecektir	62	41,3	49	49
Geleneklerimiz zamanla daha da kuvvetlenecek	15	10	7	7
Diğer	-	-	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 61: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Eski ve Yeni Nesilde Geleneklere Bağlılık Konusunda Aralarındaki Fark Durumu

Eski ve yeni nesli karşılaştırdığınızda geleneklere bağlılık bakımından bir fark var mı?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Yeni nesil bağlı değil	23	15,3	6	6
Eski nesil ile fark yok	18	12	10	10
Yeni nesil daha bağlı	7	4,7	9	9
Eski nesil daha bağlı	66	44	54	54
Yeni nesil ile eski nesil arasında uçurum var	36	24	20	20
Fikrim yok	-	-	1	1
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 61'de eski nesil ve yeni neslin geleneklere bağlılığı sorgulanmıştır. Bu doğrultuda göç süreci, hem göç eden kişi hem de göç edilen yerdeki bireyler üzerinde etkili olmuştur. Gerek kırsal gerekse kentsel kesimde sosyo-kültürel, ekonomik, siyasi vb. yönlerden olumlu/olumsuz fakat önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Bu değişiklikler özellikle üçüncü kuşakta kendini daha da belirgin göstermektedir. Kentle bütünleşmenin göstergesi olan eğitim, evlilik kararı, gelenek-göreneklerin devamlılığı, kentsel davranış sergileyebilme üçüncü kuşakta tıpkı bir kentli gibi tezahür etmektedir. Ailelerinden farklı olarak eğitim konusunu önemseyen, kendi ayakları üzerinde durmak isteyen, geleceğe dair planları olan, geleneksellikten (geleneksel kültürün bireyi engelleyici boyunduruğundan) sıyrılmak isteyen bir üçüncü kuşak mevcudiyeti bulunmaktadır. Sorulan sorulara verilen cevap, her iki bölgede de eski nesiller ile yeni nesillerin karşılaştırılması söz konusu olduğunda, eski nesillerin bağlılık konusunda daha hassas oldukları belirtilmiştir. Bu durumu Ayata'nın aşağıdaki sözleri en anlamlı şekilde açıklamaktadır;

“Özellikle genç kuşaklar değişim isteği ve arzusu içerisinde görünmektedirler. Gençlerin özellikle göçmen olmayanlarla da evlilik yapılması yönündeki tutumları önemlidir. Göçmen ve göçmen olmayan arasında çok fazla ayırım yapılmaması da dikkat çeken bir unsurdur. Genç kuşak göçmenlerin eğitim seviyelerinin görece yüksekliği, kendilerine ve çevreye bakış açılarında ebeveynlerine oranla daha farklı düşüncelerine yol açmaktadır. Diğer bir ifadeyle gençlerin değişimin isteklisi ve öncüsü oluşu, varolan geleneksel desenin çevreyle tutunum sağlamada yeni dönüşümlere uğratılması çabasıdır.

Geleneksel ögeler, kent sistemi içerisinde genç kuşaklarca yeniden üretilmeye çalışılmakta ve ortaya yeni özgünlükler çıkmaktadır” (Ayata,1997:319).

Erol ve arkadaşları öğrenim konusu için şu sözleri ifade etmişlerdir; “ öğrenim, yalnız bireylerin endüstriyel ve kentsel ilişkilere uygun nitelikler kazandıran bir öğe olmayıp, aynı zamanda tutum ve davranış kalıplarında da önemli değişimler yapmaktadır” (Erol vd.,1996:346).

Tablo 62: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Gelenek-görenek, Örf ve Adetleri Konusunda Uyumsuzluk Yaşama Durumu

Gelenek-görenek, örf ve adetleriniz konusunda kendi göçmen grubunuz dışındakilerle uyumsuzluk yaşadınız mı (yaşıyor musunuz)?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	KİŞİ	ORAN(%)	KİŞİ	ORAN(%)
Evet, yaşıyoruz	16	10,7	5	5
Kısmen, yaşıyoruz	24	16	21	21
Hayır, yaşamıyoruz	108	72	71	71
Fikrim yok	2	1,3	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

“Kültürlerarası ortamlarda, bireylerin birbirleri ile kurdukları iletişime buzdağının sadece gözle görülebilen açısından bakınca, kişinin davranışları duruma ve sonuca göre saygılı/saygısız, görgülü/görgüsüz gibi basmakalıp etiketlerden oluşan yorumlara indirgenebilir. Pek çok anlaşmazlığın sebebi, bu tür indirgemelerden kaynaklanmaktadır” (Ugeoz, 2003:36-37). Farklı kültürlerden bir araya gelen insanlar, öncelikle kendi alışkanlıklarının doğru ve uygun olduğu düşüncesinden hareket etmektedirler. Bu yüzden, algılama ve değerlendirmede değişik yaklaşım ve tarzlar yanlış, eksik ve ilkel olarak görülebilmekte, alışılmışın dışındaki alışkanlıklar da farklı bir kültürün yansıması olarak değil, karşı tarafın ilgisizliği ve yetersizliği şeklinde yorumlanabilmektedir. Buzdağının altında kalan kütle ise, bütün unsurların kültürden kültüre sadece farklı olmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal önemleri açısından da farklı anlam taşıyabileceklerini belirtmektedir. Bu noktada tablo 62’de göçmenlerin gelenek-görenek, örf ve adetleri konusunda uyumsuzluk yaşamadıkları ortaya konmuştur.

Tablo 63: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelenek Göreneklerinin Gelecek Kuşaklara Aktarılmasının Gerekliliği Konusundaki Görüşleri

Gelenek göreneklerinizin, gelecek kuşaklara aktarılmasının gerekliiği konusundaki düşünceniz nedir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Bozulmadan, mutlaka gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.	96	64	70	70
Gelecek kuşaklara aktarılması önemlidir ama şart değildir.	46	30,7	26	26
Gelecek kuşaklara aktarılmamalıdır.	8	5,3	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

“Her toplumun kendine özgü gelenek ve görenekleri, inançları, değerleri ve alışkanlıkları vardır. Kültürlerarası iletişimde, farklı kültür fertleri arasında kurulan iletişim de, tıpkı aynı kültürün fertleri arasında olduğu gibi, insanların birbirine duygularını, düşüncelerini, bilgilerini ve sembollerini aktardıkları bir alış-veriş surecidir” (Ugeoz, 2003:31). Ancak, iletişim surecine katılan bireyler, farklı kültürlerden gelmeleri dolayısı ile aynı inançları, aynı değerleri, aynı davranış kurallarını paylaşmazlar. Bu durum, iletişimi tahmin ötesi boyutlarda zor ve karmaşık bir surece dönüştürebilmektedir. Ancak bu, farklı kültür fertleri arasında yaşanan sorunların tümünü kültürlerarası iletişim sorunları olarak nitelendirmek şeklinde anlaşılmalıdır. Çünkü bir anlaşmazlığın ‘kültürlerarası iletişim sorunu’ olarak adlandırılabilmesi için, bireylerin kültürel farklılıklarından kaynaklandıklarına dair ipuçları taşıması gereklidir.

Gelenek göreneklerin bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılması gerektiğini söyleyenlerin oranları oldukça yüksektir. Tablo 63'te %64 oranı Çeştepe'de %70 ise Tepecik'te göze çarpmaktadır. Ancak ne kadar aktarılması gerekli deseler de göçmenlerin gelenek göreneklerinde değişimler olmuş ve yeni nesil kentsel yaşam tarzına uyum sağladığı ve kentsel davranışları benimsediği için gelenek göreneklere eski nesil kadar bağlı kalmamıştır. Bu yüzden asıl söylenmek istenen, ikinci tercih olan “gelecek kuşaklara aktarılmalıdır ama şart değildir” seçeneğidir. Görüşmelerde elde edilen sonuçlar itibariyle gelenek göreneklerin korunması gerektiği ancak kentsel mekânda köylü olarak kalmanın, kentte yaşayıp kenti reddetmenin, kentsel davranışları benimsememenin yanlış olduğudur.

Tablo 64: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelecek Kuşaklara Aktarılması Önemli Olan Unsur Konusundaki Görüşleri

Gelecek kuşaklara aktarılması önemli olan unsur sizce nedir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Günlük yaşama ait kurallar	7	4,7	6	6
Ana dil	27	18	18	18
Topluluğumuzun tarihi.	10	6,7	2	2
Gelenek görenek, örf-adet	61	40,7	41	41
Hepsi	37	24,7	29	29
Hiçbiri	8	5,3	4	4
TOPLAM	150	100	100	100

Kente uyum süreci ve kentleşmenin getirdiği yaşam koşulları bireyleri değişime sevk etmiş, bu değişim zamanla gelenek göreneklerin terk edilip kentsel özelliklerin benimsenmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Genç nesilin aldığı eğitim ve içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapının etkisiyle geleneksel kabullerine rağmen gelişime ve değişime daha yatkın olarak birinci ya da ikinci kuşağa karşı hızlı değişimi kabullenmeye ve savunmaya geçerek kuşaklar arası çatışma ortamı yaşanmaktadır. Göçmenlere şu an içinde buldukları süreç içerisinde mensup oldukları topluluğun geleneklerini yaşanması konusundaki düşünceleri sorulduğunda Çeştepe'de %42,7'lik oran büyük bir kısmının yaşandığını dile getirirken yine %42,7'lik oran çok az kısmının yaşandığını ifade etmiştir. Tepecik'te bu durum %50'lik kısmın düşünceleri geleneklerin çok az kısmının yaşandığı yönündedir.

3.2.7.Kente Uyum ve Kentle İlişkiler

Tablo 65: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Buldukları Yerde Kendilerini Nasıl Gördükleri ile İlgili Görüşleri

Bir göçmen olarak kendinizi bu toplumda bir yabancı olarak hissediyor musunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	8	5,3	5	5
Hayır	142	94,7	95	95
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 66: Kendilerini Çeştepe ve Tepecik'teki Yabancı Hissedenler Göçmenler

Cevabınız evetse, nedenini belirtiniz	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
HAYIR	142	94,7	95	95
İnsanların göçmenlere karşı tutumları olumsuz	3	2	4	4
Her şey farklı geliyor alışamadım	5	3,3	1	1
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 67: Devletin Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlere Gösterdiği İlgili Konusu

Devletin göçmenlere gösterdiği ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Yeterince ilgi gösteriyor	33	22	39	39
Devletin göçmenlere özel bir ilgi göstermesi gerekmiyor	17	11,3	13	13
Yeterince ilgi göstermiyor.	51	34	11	11
Hiçbir şekilde devletten ilgi görmüyoruz.	39	26	24	24
Fikrim yok	10	6,7	13	13
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 68: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Buldukları Yerden Memnuniyetleri

Fırsatınız olsa oturduğunuz semtin/bölgenin dışında başka bir yerde oturmayı düşünür müsünüz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet, düşünürüm	46	30,7	31	31
Hayır, düşünmem	103	68,7	68	68
Kararsızım	1	0,7	1	1
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 69: Çeştepe ve Tepecik'te Buldukları Yerin Dışında Yaşamak İsteyen Göçmenler ve Nedeni

Evetse neden	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Burayı sevmiyorum alışamadım	6	4	3	3
Cevap yok	105	70	70	70
Farklı güzel ve daha sosyal bir yer isteği	21	14	19	19
Her alanda özellikle ekonomisi gelişmiş bir yere	12	8	7	7
Memleketime gitmek isterim	6	4	1	1
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 70: Çeştepe ve Tepecik'te Buldukları Yerin Dışında Yaşamak İstemeyen Göçmenler ve Nedeni

Hayırsa neden	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Ailem, akrabalarım ve arkadaşlarım burada	9	6	14	14
Alıştık seviyoruz ve rahatız burada	81	54	49	49
Evet	48	32	31	31
Kurulu bir düzenimiz var	12	8	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 71: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerini Nereye Ait Hissettikleri Konusu

Kendinizi tam olarak nereye ait hissediyorsunuz? Sorusuna nasıl cevap verirdiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Uzun süredir Aydın'dayız, artık Aydınlıyız.	116	77,3	90	90
Ne buraya aidiz ne de geldiğimiz yere	15	10	5	5
Memleketimize, geldiğimiz yere	19	12,7	5	5
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 72: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aynı Şartlar Olması Durumunda Geriye Dönme Konusu

Aynı şekilde yasama olanağı bulsanız, göç etmeden önceki yaşadığınız yere geri dönmeyi ister misiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	48	32	24	24
Hayır	102	68	76	76
TOPLAM	150	100	100	100

Kartal kenti; “nüfusun üretim araçlarının, konutların ve öteki yapıtların, teknik alt yapı sistemlerinin, eğitim-kültür sanat yönetim örgütlerinin yoğunlaştığı yerleşme merkezi, olarak tanımlamaktadır. Ve yine ona göre kentleşme, iki ucu olan bir çözülme, yoğunlaşma ve akım olayıdır. İki uçtan biri kır iken diğeri kenttir. Çözülme kırdadır. Yoğunlaşma ise kentte gerçekleşmekte, akım kır ile kent arasında olmaktadır. Bu üç olgu, kırdaki çözülme-kentte yoğunlaşma-kır ile kent arasındaki akım bir bütünün parçalarıdır. Kırsaldaki çözülme ve farklı nedenlerle göçün gerçekleşmesi nedeniyle bireyler kentsel mekânlarda yaşamaya başlamışlardır” (Kartal, 1992:33-35). Göçmenlere geri dönme istekleri, kendilerini nereye ait hissettikleri konusunda sorular sorulduğunda, tablo 72’de her iki bölgedeki göçmenler geri dönmeyi düşünmediklerini, uzun süredir Aydın’da yaşadıklarını artık Aydınlı olduklarını dile getirirken kendilerini burada yabancı hissetmediklerini de vurgulamışlardır.

Tablo 73: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendinden Olanlarla İşbirliği Yapma Durumu

Ekonomik olarak bir yerlere gelebilmek için göçmenler kendinden olanlarla işbirliği yapmalıdırlar.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	93	62	56	56
Kısmen katılıyorum	19	12,66667	19	19
Katılmıyorum	38	25,33333	25	25
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 74: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'da Kendini Yabancı Hissetme Durumu

Bazen kendimi Aydın'da bir yabancı gibi hissettiğim oluyor.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	14	9,3	7	7
Kısmen katılıyorum	16	10,7	6	6
Katılmıyorum	120	80	87	87
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 75: Kültürel Devamlılık İçin Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Aralarında İlişkilerin Yoğunlaştırılması Konusu

Kültürel varlığı sürdürmek için göçmenlerin kendi aralarında ilişkilerini yoğunlaştırmaları gerekir.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	124	82,7	67	67
Kısmen katılıyorum	12	8	18	18
Katılmıyorum	14	9,3	15	15
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 76: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendileriyle Gurur Duyması Konusu

Göçmenler her zaman kendileriyle gurur duyarlar	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	124	82,7	79	79
Kısmen katılıyorum	20	13,3	13	13
Katılmıyorum	6	4	8	8
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 77: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Dürüst ve Çalışkan Olmaları Durumu

Göçmenler her zaman dürüst ve çalışkandırlar.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	117	78	78	78
Kısmen katılıyorum	31	20,7	16	16
Katılmıyorum	2	1,3	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 78: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Yapısının Farklı Olması Durumu

Göçmenlerin yapısı diğerlerine göre farklıdır.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	94	62,7	61	61
Kısmen katılıyorum	25	16,7	17	17
Katılmıyorum	31	20,7	22	22
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 79: Aydın'da Doğan Kuşakların Göçmen Olarak Görülmemesi Konusu

Özellikle burada doğan yeni kuşaklar göçmen olarak görülmemektedir.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Cevap yok	1	0,7	-	-
Katılıyorum	82	54,7	71	71
Kısmen katılıyorum	23	15,3	7	7
Katılmıyorum	44	29,3	22	22
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 80: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Hem Aydın'da Hem De Gelenen Yerde Yabancı Oldukları Konusundaki Düşünceleri

Hem burada hem de geldiğimiz yerde yabancı gibiyiz.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	10	6,7	3	3
Kısmen katılıyorum	10	6,7	11	11
Katılmıyorum	130	86,7	86	86
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 80'de göçmenlerin Aydın'da yaşamaları konusundaki görüşlerine başvurulmuştur. Uzun süredir burada olan bireyler Aydın'da yaşamak konusunda sıkıntı çekmemekte ve akraba, eş dostun yanlarında bulunmalarının kendilerini yabancı hissettirmediklerini dile getirmişlerdir. Kendilerinin de ifadesiyle ikinci sınıf vatandaş konumunda değildirler. Çünkü kentin bütün özelliklerinden kendilerinin istedikleri ölçüde ve zamanda yararlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 81: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin İkinci Sınıf Vatandaş Olma Konusundaki Düşünceleri

Burada ikinci sınıf vatandaş konumundayız	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	6	4	5	5
Kısmen katılıyorum	10	6,7	2	2
Katılmıyorum	134	89,3	93	93
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 82: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerini Aydın'da Yabancı Hissetmesi

Aydın'da kendimizi yabancı olarak hissediyoruz.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	8	5,3	3	3
Kısmen katılıyorum	6	4	3	3
Katılmıyorum	136	90,7	94	94
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 83: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Dışlanma Konusundaki Düşünceler

Göçmenler genellikle dışlanırlar.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	7	4,7	6	6
Kısmen katılıyorum	21	14	8	8
Katılmıyorum	122	81,3	86	86
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 84: Kendisini Göçmenler Arasında yabancı Hissetme Durumu

Burada göçmenler arasında bazen kendimi yabancı gibi hissediyorum.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	12	8	3	3
Kısmen katılıyorum	12	8	3	3
Katılmıyorum	126	84	94	94
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 85: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenler Arası İlişkilerin Bozulmaya Başlaması Durumu

Göçmenler arasındaki ilişkilerin artık iyice değiştiğini/bozulduğunu düşünüyorum.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	21	14	18	18
Kısmen katılıyorum	24	16	23	23
Katılmıyorum	105	70	59	59
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 86: Çeştepe ve Tepecik'teki Yeni Nesil Göçmenler Arası İlişkiler

Yeni nesil göçmenler arasında dayanışma, yardımlaşma, samimiyet eskiye göre daha az.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	77	51,3	49	49
Kısmen katılıyorum	33	22	23	23
Katılmıyorum	40	26,7	28	28
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 86'da Yeni nesil göçmenler arası ilişkilerin durumu ele alınmıştır. Gerek Çeştepe gerekse Tepecik'e ilk yerleşimler söz konusu olduğunda bireylerin tutunacak tek dalları akraba ve eş dost olduğu için sürekli birlikte hareket etmekte, birbirlerine gidip gelmekteydiler. Bireylerin memleketten ilk defa çıkmaları yabancılik çekecekleri korkusu yeni bir ortam yeni bir mekân insanlarda endişe yarattığı için benzerlerine tutunmak bir kurtuluş olarak görülmekteydi. Ancak değişen koşullar ve her yerde her memleketten insanın olması bireyler için korku unsurunu ortadan kaldırmıştır. Ve çoğu zaman farklı bir yerde yaşama isteği bireyleri daha cesur, birbirine bağımlı olmayan her gittiği yerde benzerlerini aramayan kişiler olmasına neden olmuştur. Bu sebepten dolayı da yeni gelen göçmenler arasında dayanışma, yardımlaşma ve samimiyet azdır.

Tablo 87: Göçmenler Arasında Olmaktan Hissedilen Güven Konusu

Göçmenler arasında kendimi çoğunlukla güvende hissediyorum.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	113	75,3	74	74
Kısmen katılıyorum	15	10	12	12
Katılmıyorum	22	14,7	14	14
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 88: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Gelenek Göreneklerinin Farklılığı Konusu

Sahip olduğumuz geleneklerimiz düşüncelerimiz, yaşayışımız diğer göçmenlerden farklıdır.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	79	52,7	40	40
Kısmen katılıyorum	27	18	13	13
Katılmıyorum	44	29,3	47	47
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 88'de Göçmenlerin gelenek göreneklerinin farklılığı konusu değerlendirilmiştir. Her göçmen grubunun kendine göre yaşayışları, kültürel özellikleri manevi değerleri söz konusudur. Fakat bu durum bireylerin birbirinden ayrışmalarına, birbirlerini dışlamalarına değil tam tersi kültürel zenginliğe, çeşitliliğe işaretir.

Tablo 89: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendi Grubu Dışındaki Göçmenlerle Olan İlişkileri

Diğer tüm (Arnavut, Makedon, Çerkez, Doğudan göçen vb.) göçmenlerle çok daha iyi ilişki kuruyoruz.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	108	72	70	70
Kısmen katılıyorum	25	16,7	22	22
Katılmıyorum	17	11,3	8	8
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 90: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Kendilerine Özgü özellikleri olduğunu Düşünmeleri

Bize özgü farklı özelliklerimiz olduğunu düşünüyorum.	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Katılıyorum	93	62	54	54
Kısmen katılıyorum	15	10	13	13
Katılmıyorum	42	28	33	33
TOPLAM	100	100	100	100

Tablo 91: Çeştepe ve Tepecik'te Otomobilin Bir İhtiyaç Olarak Görülme Durumu

Otomobil (Hangisi bir ihtiyaçtır?)	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	109	72,7	78	78
Hayır	41	27,3	22	22
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 92: Çeştepe ve Tepecik'te Bilgisayarın Bir İhtiyaç Olarak Görülme Durumu

Bilgisayar (Hangisi bir ihtiyaçtır?)	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	88	58,7	60	60
Hayır	62	41,3	40	40
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 93: Çeştepe ve Tepecik'te Cep Telefonunun İhtiyaç Olarak Görülme Durumu

Cep telefonu(Hangisi bir ihtiyaçtır?)	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	124	82,7	85	85
Hayır	26	17,3	15	15
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 94: Çeştepe ve Tepecik'te Kredi Kartının İhtiyaç Olarak Görülme Durumu

Kredi kartı (Hangisi bir ihtiyaçtır?)	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Evet	42	28	49	49
Hayır	108	72	51	51
TOPLAM	150	100	100	100

Şahin'in aktarımıyla Kiray'ın tanımına göre, "kentleşme toplumların yapısal değişmelerinin en göze çarpan yönüdür. Her şeyden önce nüfusun büyük oranının tarımdan ve topraktan kopup tarım dışı alanlarda, sanayide, karmaşık örgütlerde ve dolayısıyla köyden başka yerlerde, kentlerde hayatlarını kazanmaya ve yaşamaya başlamaları demektir" (Şahin,2008:115). Keleş'in ifadesi ile kentleşme ise, "kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişimin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde,

değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecidir” (Keleş,1998). Kente göçle birlikte gelen göçmenlere her iki bölgede de sorulan otomobil, bilgisayar, cep telefonu, kredi kartının ihtiyaç olup olmaması sorularına alınan cevaplar kente geldikten sonra ihtiyaçların değiştiği, göç etmeden önce ihtiyaç olmayan gereçlerin kente göçle birlikte ihtiyaç noktasında aranılan unsurlar olduğu ifade edilmiştir. Otomobilin ihtiyaç olduğunu söyleyenlerin oranı Çeştepe’de %72,7 iken Tepecik’te %78’dir. Değişen eğitim koşulları, okullarda ödev verildiğinde çocukların bilgisayarlardan araştırma yaparak ödev yapmaları bilgisayarın kullanımını gerekli kılmıştır. Bilgisayarın evlerde bulundurulmasının en önemli nedeni eğitim olarak belirtilmiştir. Çeştepe’deki göçmenlerin %58,7’si bilgisayarın bir ihtiyaç olduğunu dile getirirken Tepecik’te bu oran %60’tır. İfade edilenler ve elde edilen bilgiler doğrultusunda her iki bölge için de kente göçle birlikte ihtiyaçlarda çeşitlenmenin yaşandığı görülmüştür.

Tablo 95: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Maddi Konularda Kimden Yardım İsteyecekleri Konusu

Maddi konularda (borç para gibi) herhangi bir ihtiyacınız olsa ilk olarak kimden yardım istersiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Ailem ve en yakın akrabalarım	100	66,7	67	67
Yakın arkadaşlarımdan	15	10	8	8
Komşularımdan	6	4	-	-
Banka vb. kuruluşlardan	22	14,7	22	22
Çalıştığım yerden	3	2	-	-
Diğer	4	2,7	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 96: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin İş arayacakları Zaman Kime Başvuracakları Konusu

İş arayacak olsanız, ilk aklınıza gelen hangisidir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Gazete ilanları	3	2	1	1
İşçi bulma kurumu	64	42,7	41	41
Akrabalarım	36	24	26	26
Hemşerilerim	13	8,7	2	2
Arkadaşlarım	30	20	27	27
Üst düzeydeki ileri gelen (siyasiler vb.) tanıdıklar	4	2,7	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

“Türkiye’de ‘kentsel bütünleşme’ kavramı genel olarak çeşitli nedenlerle kırsal alandan kente göç etmiş nüfus sonucunda kentlerde ikili sosyal yapıların (kentsel ve kırsal), aynı sosyal ve fiziki hayat alanları paylaşmalarına karşılık ayrı kültür öbekleri halinde yan yana bulunmaları sonucunda ortaya çıkan ekonomik, sosyal ve kültürel sorunlar nedeniyle önem kazanmıştır” (Erol vd.,1996:343). Göçmenlerin kaynaşma, iş ve maddi konularda kimlerden yardım isteyeceği konusu sorulduğunda ise ortaya bilindik bir tablo çıkmaktadır. Tablo 185 ve 186’da maddi konular hususunda yardım gündeme geldiğinde kentsel ortamda kendilerine yakın olan aile ve yakın akrabalarına öncelik vereceklerini Çeştepe’deki göçmenler % 67,7 ve Tepecik %67’lik bir oranla ortaya koymuşlardır. Ancak kırsal özelliklerden farklı olarak kentsel yaşamın gereklerinden olan kurumlara başvurma konusu ise iş söz konusu olduğunda ilk başvuru yer olmuştur. Bu oran Çeştepe’de %42 ile Tepecik’te ise %41 ile kendini göstermiştir. Bu konularda da her iki bölgenin kentle bütünleşme anlamında ilerleme kaydettiği görülmektedir. Ve artık geleneksel özellikler ikinci planda kalarak özelliğini kaybetmeye başlamıştır denebilir.

Tablo 97: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Yiyecek, İçecek Alışverişini Nerelerden Yaptıkları

Yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Semt Pazarlarından	115	76,7	74	74
Yakın çevre ve mahalledeki Bakkallardan	20	13,3	18	18
Alışveriş merkezleri	10	6,7	5	5
Diğer	5	3,3	3	3
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 98: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın Merkeze Hangi Amaçla Gittikleri

Aydın merkeze daha çok hangi amaçla gidiyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Gezmek, dolaşmak için	25	16,7	23	23
İşim orda olduğu için	35	23,3	25	25
Alışveriş için	33	22	24	24
Resmi dairelerde işim olduğu için	42	28	22	22
Doktora gitmek için	15	10	6	6
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 99: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Aydın'a Ne Sıklıkla Gittikleri

Aydın kent merkezine ne sıklıkla gidersiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Her gün giderim	29	19,3	28	28
Haftada birkaç defa	40	26,7	25	25
Haftada bir defa	24	16	15	15
Ayda birkaç defa	21	14	10	10
Ayda bir	15	10	6	6
Çok nadir	18	12	8	8
Diğer	3	2	8	8
TOPLAM	150	100	100	100

Çeştepe, Tepecik'e nazaran Aydın merkezle neredeyse yapı itibariyle bütünleşmiştir. Tepecik için ise bu konuda biraz daha zamana ihtiyaç vardır. Tepecik merkez, görünümü itibariyle de bir köyü andırmaktadır; köy meydanını andıran karşılıklı kahvehaneler, kentsel görünümü andırmayan hayvan besiciliği yapanların

çarşı içinde olması ve hayvanların evin yanında yapılan ahırlarda barınması vs. gibi görüntüler kentsel mekân görünümü izlenimi vermemektedir. Tablo 99’da Aydın merkeze gidiş gelişler konusunda “her gün giderim” diyenler ilk sırada yer almaktadır. Çeştepe’de ise “haftada birkaç defa” diyenler ilk sırada bulunmaktadır.

Tablo 100: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlere Göre Aydın’ın En Önemli Sorunu

Sizce Aydın’ın en önemli sorunu nedir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Alt yapı(Yol, su, elektrik, kanalizasyon)	9	6	14	14
Temizlik	6	4	5	5
Ulaşım	1	0,7	4	4
Park ve yeşil alan yetersizliği	8	5,3	7	7
Sağlık kuruluşlarının azlığı	7	4,7	4	4
Plansız yapılaşma	5	3,3	6	6
Eğitim kurumlarının yetersiz olması	4	2,7	1	1
Fikrim yok	22	14,7	8	8
Diğer	88	58,7	51	51
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 101: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Boş Zamanlarını Nasıl Değerlendirdikleri

Boş zamanlarınızı genelde nasıl değerlendirirsiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Gezerim	17	11,3	9	9
Kahveye giderim	58	38,7	38	38
Kitap/gazete okurum	11	7,3	5	5
TV izlerim(evde)	12	8	6	6
Örgü vb. el işi yapıyorum	15	10	10	10
Ailemle (eşim ve çocuklarımla vakit geçiririm)	8	5,3	12	12
Akraba/dost/ komşu ziyaretlerinde bulunarak onlarla sohbet	16	10,7	9	9
Diğer	13	8,7	11	11
TOPLAM	150	100	100	100

Hemşeri dernekleri kırdan gelenlerin kentsel yaşam biçimlerini, davranışlarını anlamada uyum sağlama sürecinde rol oynayacak olan örgütlerdir. Göçle birlikte gelen bireyler için tampon mekanizma görevi gören hemşeri dernekleri, çoğu zaman

bireylerin kente uyum sağlamalarını kolaylaştırmıştır. Ancak uygulama alanımız olan Çeştepe ve Tepecik Beldelerinde öyle bir durum var ki dernekler kurulsa da yaşam süreleri uzun soluklu olmamıştır. Çünkü erkekler için hemşeri derneklerinin yokluğunu aratmayan kahvehaneler söz konusudur. Tepecik'te herhangi bir dernek kurulmasına rağmen Çeştepe'de hem Balkan göçmenlerinden Makedonlar hem de Doğu göçmenlerinden Erzincanlılar dernek kurmuşlardır. Erzincanlılar Derneği kapatılırken (fazla rağbet görmemesinden ötürü) Makedonlar Derneği devam ettirilmektedir. Ama bütün göçmenleri düşündüğümüzde kahvehanelerin çokluğu ve her göçmen grubunun devam ettiği kahvehane farklılık göstermektedir. Çünkü insanlar kahvehanelerde kendi göçmen gruplarıyla sohbet etmekte, grupla ilgili bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Yani hemşeri derneklerinin yerini kahvehaneler almış bulunmaktadır.

Tablo 101'de elde edilen sonuçlar doğrultusunda göçmen erkeklerin büyük çoğunluğunun vakitlerini kahvehanelerde geçirdikleri belirlenmiştir. Kahvehaneleri tercih etmelerinin sebeplerinin başında ise aynı göçmen gruplarının olduğunu belirtmek önemli bir noktadır. Göçmenlerin Çeştepe'de %38,7 ve Tepecik'te %38 oranlarında kahvehanede vakit geçirdikleri söz konusudur. Bunu %12'lik oranla "ailemle vakit geçiririm" seçeneği takip etmektedir.

Tablo 102: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Tasarruflarını Nasıl Değerlendirdiği Konusu

Tasarruflarınızı(biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Konut(Aydın'da)	13	8,7	10	10
Arsa(Memlekette)	3	2	3	3
Altın alırım	18	12	11	11
Döviz alırım	1	0,7	-	-
Bankaya yatırım	15	10	13	13
Arsa(Aydın'da)	3	2	2	2
Biriktiremiyorum	87	58	52	52
Diğer	10	6,7	9	9
TOPLAM	150	100	100	100

Yaşayacak bir evi garanti altına aldıktan sonraki süreçte, büyük bir oran birikim yapamadıklarını, artık bir kenara para koyamadıklarını dile getirmişlerdir. Tablo 102'de bu oran Çeştepe'de %58 iken, Tepecik'te %52'dir. Şunu da belirtmek gerekir ki

göçmenlerin çoğunun kendi evlerini, başlarını sokacak bir evlerini aldıktan sonraki süreçte birikim yapamadıklarını, tek birikimlerinin evleri olduğunu dile getirmişlerdir.

3.2.8.Aile Düzeni ve Aile İçi İlişkiler

Tablo 103: Çeştepe ve Tepecik'teki Göçmenlerin Çocuklarının Kiminle Evleneceği

Çocuklarınızın kiminle evlenmesini istersiniz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Bizden biriyle evlenmesini isterim (tanıdık, akrabadan)	17	11,3	10	10
Kendisinin tercih edeceği biriyle	133	88,7	89	89
Farklı göçmen grubundan biriyle			1	1
TOPLAM	150	100	1	1

Tablo 103'te göçmen çocuklarının kiminle evleneceği konusu ele alınmıştır. Aslında ebeveynlerin akıllarından geçen, ileride çocuklarının herhangi bir sorun yaşamamaları için kendi göçmen grubundan biriyle evlenmeleri doğrultusundadır fakat gerek çocukların kendileri gibi olmaması ve kentte yaşadıkları orta toplumsal çevrenin etkisi bireylerin ailelerden daha farklı düşünceler içinde olmasının en önemli iki etkenleridir. Görüşmeler esnasında ailelerden bazıları farklı göçmen grubundan çocuklarını evlendirdiği için pişman olduklarını, şuan boşanma aşamasına geldiklerini dile getirirken bunun sebebi olarak ise farklı gruplar arası kültür farkının olmasının en büyük etken olduğuna dikkat çekmişlerdir. Diğer bekâr olan çocuğunu ise asla farklı bir göçmen grubuyla evlendirmeyeceğini vurgulamıştır. “biz aile büyükleri olarak çocuklarımızın mutlu olmasını, onların sağlıklı bir evlilik yapmalarını isteriz, ancak çocuklarımız bunu görmüyorlar, görecekten deneyime de henüz erişmiş değillerdir.” Diyerek devam etmişlerdir.

Tablo 104: Çeştepe ve Tepecik'teki Evde Alınan Kararlarda Kimin Sözü'nün Geçerli Olduğu?

Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Eşim	9	6	8	8
Ben	36	24	28	28
Ben ve eşimle birlikte	49	32,7	14	14
Aile büyükleri	14	9,3	5	5
Ortaklaşa	42	28	45	45
TOPLAM	150	100	100	100

Evde alınan kararlara kimin katılacağı konusu: Tablo 104'te bu soru analiz edildiğinde ortaklaşa cevabının yüksek çıkması beklenen bir durumu aslında. Çünkü aile büyükleriyle birlikte yaşamın getirdiği ve Türk aile yapısında atanın, aile büyüklerinin değeri nedeniyle son söz onlardan çıkmaktadır. Ne kadar kentsel mekanda kentsel bir yaşam tarzı içerisinde yaşansa da bu gelenekselliğin devamlılığını sağlamasını göstermesi açısından anlamlı bir sonuçtur.

Tablo 105: Çeştepe ve Tepecik'te Erkeğin Ev İşleriyle İlişkisi Hakkındaki Düşünceler

Erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Ev işleri kadının olduğu kadar erkeğin de görevidir	30	20	17	17
Erkek ev işlerine yardımcı olmalıdır	57	38	40	40
Erkek eğer kadın çalışıyorsa, ev içi işlere yardımcı olmalıdır	11	7,3	4	4
Erkek ev içi işleri paylaşmalıdır	11	7,3	5	5
Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalıdır	5	3,3	3	3
Erkek ev içi işlere katılmamalıdır	36	24	31	31
TOPLAM	150	100	100	100

Göçle birlikte değişen aile yapısı, bireyleri daha özgür hale getirmiş ve geleneksel özelliklerin geçerli olmasını vurgulayan aile büyükleri çekirdek ailenin içerisinde yer almamıştır. İşte bu özellik kadın ve erkeğin görev dağılımı konusunda, bireyleri birbirlerine yardımcı olma konusunda harekete geçirmiştir. Aile içerisinde

eşler kadın erkek ayrımı yapmadan eşlerine yardımcı olmuşlardır. Kırdan kente göçle birlikte, göç etmeden önce ailede kadın, sadece ev içinde eşine yardımcı olarak üretime katılırken, kente göçle birlikte kadının yanında zaman zaman çocuk da üretime katılmaya başlamıştır. Tablo 105’te erkeğin ev işleriyle olan ilgisine cevap vermişlerdir. Gerek görüşmeler gerekse gözlemler sonucunda elde edilen veriler doğrultusunda farklı bir ortama gelen aile fertleri, kentsel yaşamdaki erkeğin ve kadının rollerini gördükleri için geleneksel ailedeki roller de değişikliğe uğramaya başlamıştır. Erkeklerin belirttiği nokta “aslında yardımcı oluyoruz eşlerimize, ama bunu yüksek sesle telaffuz etmek zor geliyor bize. Sonuçta hayat müşterek kadının erkeğin görevi diye bir şey yok.” demişlerdir. Çekindikleri nokta bunu erkeklerin bulunduğu ortamda konuşmanın, dile getirmenin zorluğudur.

Tablo 106: Çocukların Karşı Cinsle İlişkileri Konusu

Çocuklarınızın karşı cinsle arkadaşlığını nasıl değerlendiriyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Oğlumun kız arkadaşı olabilir.	4	2,7	2	2
Kızımın erkek arkadaşı olabilir.	5	3,3	2	2
Kızımın erkek arkadaşı olamaz	28	18,7	20	20
Her ikisinin de hem kız hem erkek arkadaşı olabilir.	113	75,3	76	76
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 107: Çeştepe ve Tepecik’teki Göçmenlerin Boşanma konusundaki Düşünceleri

Çocuğunuz ya da ailenizden bir başkasının mutsuz bir evliliği varsa boşanması konusunda ne düşünüyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Mutsuzsa mantıklı olan boşanmasıdır.	84	56	53	53
Mutsuz da olsa arada çocuklar varsa, evlilik devam etmelidir	14	9,3	9	9
Bizde bir kere evlenilir, ölene kadar evli kalınır, boşanma olmaz	12	8	9	9
Olmuyorsa zorlamak anlamsızdır, son çare boşanmaksa doğru olan boşanmaktır.	25	16,7	20	20
Mutsuz da olsa evlilik devam etmelidir.	15	10	9	9
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 108: Göçmenlerin Kadın Erkek Eşitliği Konusundaki Düşünceleri

Kadın erkek eşitliği hakkında neler düşünüyorsunuz?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Kadın ve erkek tamamen eşittir.	75	50	57	57
Kadın ve erkek eşitliği bir ölçüde gerçekleşmiştir.	14	9,3	10	10
Erkek üstündür.	30	20	21	21
Kadın üstündür.	2	1,3	1	1
Duruma göre değişir.	25	16,7	11	11
Fikrim yok.	4	2,7	-	-
TOPLAM	150	100	100	100

Tablo 109: Kadın ve Erkeğin Eşit Olmadığını Düşünenler Ve Nedenleri

Kadın ve erkeğin eşit olmadığını düşünüyorsanız bunun sebebi sizce nedir?	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran(%)	Kişi	Oran(%)
Kadın erkek eşittir	72	48	57	57
Erkeklerin fiziksel olarak üstünlüğü	15	10	12	12
Toplumdaki gelenek ve göreneklerin erkeği üstün kılması (Toplumdaki alışkanlıklar)	39	26	16	16
Erkeğin ailenin direği olması sebebiyle evin geçimini sağlaması	21	14	13	13
Diğer	3	2	2	2
TOPLAM	150	100	100	100

Tüm dünyada kadın erkek eşitliği günümüze kadar tartışıla gelmiştir, bunun yanı sıra birçok önemli adımlar atılarak kadının toplumdaki yeri ön plana çıkmıştır. Derviş, “bu durumu kadınlara erkekler tarafından fırsat verilmesi gerektiğini ve kadınların bekleyiş içerisinde olduğunu belirterek dile getirmiştir ve devamında kadınların liderlik vasıflarının ön plana çıkmasıyla toplumsal anlamda da eşitliğin sağlanacağını vurgulamıştır” (Derviş,2006:4). Tablo 109’da kadın-erkek eşitliği konusundaki algı sorgulanmıştır. Bu doğrultuda “kadın-erkek eşittir” cevabını verenlerin oranı daha yüksektir. Kadın kentsel yaşama ayak uydurma adına pek çok etkinlik içerisine girmiş, gerek çalışma hayat gerekse sosyal yaşantısı bu durumu destekler niteliktedir. Artık erkek de kadın ve erkeğin eşit olduğunu kabullenme noktasına gelmiştir.

Tablo 110: Evin Geçimini Sağlamanın Kimin Görevi Olduğu Konusu

Evin geçimini sağlamak	ÇEŞTEPE		TEPECİK	
	Kişi	Oran (%)	Kişi	Oran (%)
Kadın	3	2	-	-
Erkek	81	54	66	66
Ortaklaşa	66	44	34	34
TOPLAM	150	100	100	100

“Aile tarih boyunca her toplumda varlığını devam ettirmiş en önemli toplumsal kurumlardan birisidir. Genel olarak aile, nüfusu yenileme, milli kültürü taşıma, çocukları sosyalleştirme ekonomik biyolojik ve psikolojik tatmin işlevlerinin yerine getirildiği bir kurumdur. Bir toplumun varlığını devam ettirebilmesi için çocukların toplumun inanç ve değerleri doğrultusunda yetiştirilmesine doğrudan bağlı olduğundan ötürü aile toplumlar için en önemli rollerden birisini yerine getiren bir kurumdur” (Aydın,2000).

Aslında kadınlara kırsal alanda yüklenen rollerde bir tür kabullenme sergiledikleri bunun yanı sıra, kadınların kentsel mekâna geldikten sonra hemen bu kalıplardan çıkamadığını ancak zamanla bu kalıplardan sıyrıldıkları ortaya çıkmıştır. Cindoğlu'nun yapmış olduğu bir araştırma neticesinde “kentsel yaşamla yeni tanışan kadınlara sorulduğunda kadınlar “bize evi geçindirmek gibi bir sorumluluk verilmedi bana, evi geçindirmek erkeğin görevidir, ben öyle gördüm” şeklinde ifade etmiştir” (Cindoğlu,2010:63). Aileden de böyle gören kadın, kente geldiğinde geldikleri ortamdaki kadınlarla kendilerini karşılaştırınca durumun böyle olmadığını farkına varmıştır.

Tablo 110'da evin geçimini kimin sağlayacağı konusunda çoğunluk, göçmenlerin geleneksel özellikleri de düşünüldüğünde beklenildiği üzere, “erkek sağlar” cevabını vermişlerdir. % 34 ve % 44 oranında verilen ortaklaşa cevabının nedenine bakıldığında ise evi geçindirme görevini üstlenen erkeğe, parayı idareli harcama konusunda kadının yardım etmesi gerektiğinin vurgulanmak istenmesidir. Göçmenlerin geldiği yerler itibariyle kadın sadece tarla tapanla uğraşmakta ardından ev işleriyle ilgilenmekteydi. Fakat kentsel yapının da gerektirdiği üzere fabrikaların bulunması, hizmet sektörünün yaygın olması gibi imkânların bulunması farklı iş sahalarında kadın ve erkeğin çalışmalarını kolaylaştırmıştır, uygun ortamlar geliştirmiştir. Fakat göçmenler bu

konularda tecrübeli olmadıkları ve kadının iş ortamına girmesinin kadında yaşatacağı, geleneksel zihniyet çerçevesinde düşünüldüğünde, değişimin aile yapısı için sakıncalı olacağı düşünülmektedir. Fakat artık hizmet sektörünün de yaygınlaşması dolayısıyla kadın tarlada çalışmaktansa en iyi bildiği işi, temizlik işini yapmayı tercih etmenin daha doğru olduğu kanısına varmıştır. Evlere belli zaman aralıklarıyla evlere temizliğe gitme davranışında bulunmuşlardır.

Türk aile yapısında çocuklara bakmanın onları terbiye etmenin kadının görevi olduğuna inanılmaktadır. Kadın geleneksel aile anlayışı içinde; iyi bir eş, iyi bir anne görevlerini yerine getirmekle yükümlüdür. Aile, toplumsallığının yanında ekonomik bir birim olarak da tanımlanabilir. Aile, geleneksel aile de gösterdiği üretici özelliğini, kentsel yaşam tarzında görev dağılımıyla aile dışında üretim sürecine katılımıyla göstermiştir. Değişen yaşam ve yeni koşullar aile yapısında da değişikliği beraberinde getirmiştir. Kadının yanında çoğu zaman çocuklar dahi para kazanma konusunda üretime katkı sağlamışlardır. Zihinlerde kalıplaşan görevler, zamanla değişikliğe uğramıştır, ev içinde erkek eşine yardım etmeyi kabullenmiş, çocukla dahi (her anlamda) ilgilenmiş ancak görüşmelerden de elde edilen bilgiler ve gerek gözlem gerekse de derinlemesine görüşmeler doğrultusunda bu konuların yüksek sesle söylenmesine daha zaman olduğu anlaşılmıştır. Çünkü bir erkeğin bu durumu bir erkeğe itiraf etmesinin oldukça zor olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 111: Cinsiyet * Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Çeştepe)

Cinsiyet * Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir?							
ÇEŞTEPE		Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir?					TOPLAM
		Eşim	Ben	Ben ve eşimle birlikte	Aile büyükleri	Ortaklaşa	
Cinsiyet	Kadın	5	7	18	4	12	46
	Erkek	4	29	31	10	30	104
TOPLAM		9	36	49	14	42	150

Tablo 112: Cinsiyet * Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Tepecik)

Cinsiyet * Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir?							
TEPECİK		Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir?					TOPLAM
		Eşim	Ben	Ben ve eşimle birlikte	Aile büyükleri	Ortaklaşa	
Cinsiyet	Kadın	6	3	5	2	10	26
	Erkek	2	25	9	3	35	74
Toplam		8	28	14	5	45	100

Tablo 111 ve 112’de evde alınan kararlarda kimin sözü geçer sorusunu cinsiyet bağlamında incelediğimizde ben ve eşim birlikte, ortaklaşa ve ben (erkek) seçeneklerini tercih edenlerin sayısı oldukça yakındır. Ancak görüşmelerden elde ettiğimiz bilgiler doğrultusunda geleneksel aile yapısında olduğu gibi en son sözün babaya yani kadınların da sürekli dile getirdiği söylemle, evin direği olan erkeğe aittir. Çok nadir olmakla birlikte kadının sözünün geçtiğini dile getirenler de olmuştur. Ancak bunu dile getiren erkekler yaş itibariyle ileri yaşta olan ve emekli olup kenar köşeye çekilen bireylerdir. Bu durum “kadının sözü geçsin” diye bir kabullenilmeden ziyade erkeğin fiziksel özellik itibariyle yorgun düşmesi ve sorumlulukları artık başka birine devretmesi anlamına gelmektedir. Kentleşmenin de bir özelliği olan çekirdek aile yapısının hüküm sürmesi aile bireylerinin azalması, anne ve babanın evde kalması bu durumun ortaya çıkmasında en önemli etken olmuştur.

Tablo 113: Cinsiyet * erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Çeştepe)

Cinsiyet * erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır?								
Erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır?								
	ÇEŞTEPE	Ev işleri kadının olduğu kadar erkeğin de görevidir	Erkek ev işlerine yardımcı olmalıdır	Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işlere yardımcı olmalıdır	Erkek ev içi işleri paylaşmalıdır	Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalıdır	Erkek ev içi işlere katılmamalıdır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	7	17	5	3	2	12	46
	Erkek	23	40	6	8	3	24	104
TOPLAM		30	57	11	11	5	36	150

Tablo 113'te "cinsiyet ve erkeğin ev işleriyle ilgisi" konusuna Çeştepe'de verilen bu cevaplarda kadınlardan 12 kişinin "erkek ev işlerine katılmamalıdır" seçeneğini dile getirmeleri (her kadının erkeklerin ev işlerine katılmasını istediklerini düşününce) aslında garip karşılanmıştır. Fakat kadın göçmenlerin dile getirdiklerini dikkate alırsak kendi düşünceleri bağlamında haklı oldukları ortaya çıkmaktadır. Kadınlar erkeklerin ev işlerinden anlamadıklarını, yardımcı olmaya kalktıklarında işlerin daha çok karıştığını, ama özellikle geleneksel aileden gelip, burada çekirdek aile kuran göçmenlerin erkeğin ev içi işler yapması alışılmışın dışında bir durum olduğu için oldukça garip karşılanmaktadır. Alışkanlıklar bireylerin yeni kurdukları düzende de geleneksel özelliklerin, ne kadar uzaklaşılsa da bireylerin zihinlerinde hala yer edindiğini göstermektedir. Ancak kentsel mekâna gelen göçmenlerin bir anda değişim sürecine girmeleri beklenmemektedir. Çünkü tutunmak için kendilerine benzer olanlarla birlikte yaşamayı tercih etmektedirler ve bu da alışkanlıkların etkisinden kurtulamamalarında, kentsel ortama uyum sağlayamamalarında en belirgin etkenler arasında yer almaktadır.

Tablo 114: Cinsiyet * erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Tepecik)

Cinsiyet * erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır?								
Erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır?								
TEPECİK		Ev işleri kadının olduğu kadar erkeğin de görevidir	Erkek ev işlerine yardımcı olmalıdır	Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işlere yardımcı olmalıdır	Erkek ev içi işleri paylaşmalıdır	Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalıdır	Erkek ev içi işlere katılmamalıdır	Toplam
Cinsiyet	Kadın	2	12	1	2	1	8	26
	Erkek	15	28	3	3	2	23	74
TOPLAM		17	40	4	5	3	31	100

Tablo 114’te cinsiyet ve erkeğin ev işleriyle ilgisi ele alındığında “Erkek ev işlerine yardımcı olmalıdır” cevabını veren erkekler önceki dönemlerde eşlerine yardımcı olmadıklarını ancak zamanla eşlerini anlamaya başladıklarını dile getirmişlerdir. Fakat yine böyle bir durumun bilincine varılmasında etken olan kentsel yaşam tarzının, çekirdek aile yapısını bireylere dayatmasından ötürüdür. Çünkü memleketteyken erkekler geniş aile yapısının gerektirdiği üzere, kadın işlerine karışmadıklarını hatta yeni evlenen çiftlerin birbirine yardımcı olma durumları göze çarpınca bu durumun aileler tarafından farklı ve yanlış bir şekilde adlandırıldığını dile getirmişlerdir. Bireyler tam bir aile olduklarının farkına ancak göçle birlikte vardıklarının altını çizmişlerdir. Kendi, eşi ve çocukları ile ilgili kararların alınmasında aile büyükleri değil, ailedeki bütün fertlerin düşüncelerinin alınması bireyin hem aileyi tam anlamıyla kabullenmesinde kolaylık sağlamak hem de kentsel hayata adapte olmanın başlangıç aşamasında, oluşumunda en önde gelen etkenler arasında yer almaktadır.

Tablo 115: Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil) * yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Çeştepe)

Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil) * yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?						
ÇEŞTEPE	Yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?					TOPLAM
		Semt Pazarları	Yakın çevre ve mahalledeki Bakkallardan	Alışveriş merkezleri	Diğer	
Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır? (evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil)	Asgari ücret altı	18	1	0	0	19
	Asgari ücret-1000	58	14	2	4	78
	1001-1500	27	5	3	1	36
	1501-2000	8	0	4	0	12
	2001 ve üstü	4	0	1	0	5
TOPLAM		115	20	10	5	150

Göçmenlerin çoğunluğu ihtiyaçlarını kolaylıkla buldukları yerlerden karşıladıkları için, alışveriş merkezlerine pek ihtiyaç duymamaktadırlar. Tablo 115'te göçmenlerin aylık gelirleri ve ihtiyaçlarını karşıladıkları yerler birlikte değerlendirildiğinde, alışveriş merkezlerine gitmelerinin birincil amaçlarının gezmek, dolaşmak olduğunu belirtirken, pazarların ekonomik koşulları için daha uygun olduğunu, özellikle aynı ekonomik koşullara sahip bireylerin tercih ettikleri ve uygulanan muamelenin herkese eşit olmasından dolayı tercih edilen yerler olduğu dile getirilmiştir. Alışveriş merkezlerine ulaşımın araçlarla sağlanıyor olması ve alışveriş merkezlerinin şehir merkezlerinin dışına yapılması da tercihler arasına girmemesinde diğer etkenler olarak sıralanabilmektedir.

Tablo 116: Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil) * yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (Tepecik)

Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil) * yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?						
TEPECİK	Yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?					TOPLAM
		Semt Pazarlarından	Yakın çevre ve mahalledeki Bakkallardan	Alışveriş merkezleri	Diğer	
Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır?(evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil)	Asgari ücret altı	15	2	0	0	17
	Asgari ücret-1000	36	8	3	2	49
	1001-1500	11	6	2	0	19
	1501-2000	5	0	0	0	5
	2001 ve üstü	7	2	0	1	10
	TOPLAM		74	18	5	3

Tablo 116’da görüldüğü üzere Tepecik’te, Çeştepe’ye göre göçmenlerin semt pazarlarından yararlanmaları daha belirgindir. Daha önce de belirtildiği gibi semt pazarlarının gayri resmi ilişkiler doğrultusunda işlemesi göçmenlerin kendilerini daha rahat etmesini sağlamaktadır. Alışveriş merkezleri fazla tercih edilmemektedir ve bu durum alışkanlıkların bireyler üzerinde yarattığı bir baskı neticesinden kaynaklanmaktadır. Kente gelen kırsal kökenli bireylerin gerek kentsel yapının özelliklerinden faydalanamamalarına gerekse bireylerin kentsel yapıya uygun davranmayarak kentleşememelerine neden olmaktadır. Geleneksel tutumların devam ettirilmesi bireylerin kentsel yaşama uyum sağlamalarında rol oynayan değişim dinamiklerinin de farklı algılanmasına neden olmaktadır. Farklı algılanma ise

benliklerde sorunlara neden olmakta bireyler ikilemede kalmaktadırlar. Algılamadaki yanlışlıktan ötürü, ne tam kentli ne de tam kır kökenli bireyler olmaktadır.

Tablo 117: Cinsiyet * tasarruflarınızı (biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz? Kriterlerinin Birlikte Değerlendirilmesi (ÇEŞTEPE)

Cinsiyet * tasarruflarınızı(biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz?										
ÇEŞTEPE	Tasarruflarınızı(biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz?									TOPLAM
		Konut Aydın'da	Arsa Memlekette	Altın alırım	Döviz alırım	Bankaya yatırım	Arsa Aydın'da	Biriktiremiyorum	Diğer	
Cinsiyet	Kadın	1	0	7	0	3	0	31	4	46
	Erkek	12	3	11	1	12	3	56	6	104
TOPLAM		13	3	18	1	15	3	87	10	150

Tablo 118: Cinsiyet * tasarruflarınızı (biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz? Kıstaslarının Birlikte Değerlendirilmesi (TEPECİK)

Cinsiyet * Tasarruflarınızı(biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz?									
Tasarruflarınızı(biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz?									
TEPECİK		Konut (Aydın'da)	Arsa (Memlekette)	Altın alırım	Bankaya yatırım	Arsa(Aydın'da)	Biriktiremiyorum	Diğer	Toplam
Cinsiyet	Kadın	1	0	6	3	0	13	3	26
	Erkek	9	3	5	10	2	39	6	74
Toplam		10	3	11	13	2	52	9	100

Çeştepe'de göçmenlerin çoğunluğunun evlerinin mülkiyeti kendilerine aittir. Ancak bütün birikimlerini evlerine harcadıkları için yeniden bir birikim yapamadıklarını dile getirmektedirler. Biriktiremiyorum diyenlerin ardından erkeklerde bankaya yatırma ve Aydın'da konut alma ikinci sırayı almaktadır. Tablo 117 ve tablo 118 birlikte ele alınarak incelendiğinde, kadınlar tasarruflarını altın olarak değerlendirmeyi tercih ederken, erkekler farklı tasarruf yollarını da tercih etmektedirler. Paranın yönetiminde erkekler söz sahibi oldukları için bu konuda kadınlar ikinci planda kalmaktadırlar. Göçün üzerinden ne kadar uzun süre geçerse geçsin insanların içlerinde geri dönüş umudu yer almaktadır. Bunu ise bireylerin tasarruflarını memlekette arsa olarak değerlendiririm demelerinden anlıyoruz. Görüşmeler esnasında “ne kadar uzak kalsak da orası bizim vatanımız, doğup büyüdüğümüz, tüm değerlerimizin atalarımızın olduğu yerler” dediklerini belirtmek yerinde olacaktır.

Tepecik'deki duruma göz attığımızda ise benzer sonuçlara ulaşmak mümkündür. Bankaya yatırmak, Aydın'da konut almak, altın almak gibi bütün bu tasarruf değerlendirmeleri göçmenlerin çocuklarının geleceğini garanti altına almak, gelecekleri için bir birikim yapma amaçlıdır. Paranın yönetiminde kadından ziyade erkek ön planda olduğu ve evin direği, sorumluk sahibi olduğu için erkek bunu kendine görev olarak üstlenmekte ve çocukları için en iyi şekilde değerlendirmeyi düşünmektedir. Bu doğrultuda konut, arsa almayı düşünmektedir, kendisinin dönme durumu olmasa dahi çocukları için düşünmektedir.

Ya da diğer bir ihtimal üzerinden hareket edecek olursak memlekette arsa alma düşüncesinin temelinde “olur da işim bozulursa” ihtimali yatmaktadır. Ve aslında bu kendisi için garantördür. Göçmenlerin geldikleri yerle ilişkileri kesmemeleri, kendilerine açık kapı bırakmaları garantide hissetmek istemelerinden ötürüdür denebilir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Geçmişten günümüze kadar insanlar sürekli bir yer değiştirme eylemi içerisindeyler. Bu sürecin insanlığın ilk ortaya çıkışından itibaren ele alınması olasıdır. Bu anlamda Türkiye, farklı kültürlere beşiklik yapmış bir ülke olarak geçmiş dolayısıyla göç sürecinin en eski tanıklarındandır. Gerek dışa verdiği göç, gerek dıştan gelen göç ve gerekse iç göçler sebebiyle birçok farklı kimliği bünyesinde barındıran Türkiye, bu özel durumu ile kendisini daha değerli kılmış, araştırılmayı bekleyen zenginliklerle dolu, geçmişle geleceğe yön verecek olan bir hazine konumuna taşımıştır.

Türkiye'nin göç hikâyesi ele alındığında, nüfusun yer değiştirmesi Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti dönemlerinde de yoğun bir şekilde devam etmiştir. Osmanlı Devleti'nin kuruluş ve yükselme döneminde nüfus hareketi bir "*Cihan İmparatorluğu*" kurma yolunda ilerlemek adına imparatorluğun Balkanlar'daki topraklarında yoğunlaşmıştır. Osmanlı Devleti'nin Balkanlara yayılma politika doğrultusunda, Anadolu'dan getirilen aşiretler, birbirleri ile kûs olan aileler balkanlara yerleştirilmişlerdir. Ancak Osmanlı'nın gerileme döneminde yaşadıkları zorluklar ve balkanlardaki savaşlar neticesinde uygulanan iskân politikası tersine dönmüş, yerleştirilen vatandaşlar artık anavata dönmek zorunda kalmışlardır ve Türkiye Cumhuriyeti için Osmanlı'dan kalan mirasın geri dönüşü söz konusu olmuştur. Balkanlar'dan ve Kafkasya'dan Anadolu'ya kitlesel göçler başlarken, bu göçler Cumhuriyet döneminde de devam etmiştir. Karpat, Balkanlardan ne kadar göç geldiğini şu sözleriyle açıklığa kavuşturmuştur; "Osmanlı'nın dağılmaya başladığı dönemden günümüze yaklaşık 9 milyon kişi Balkanlar'dan ve Kafkaslardan Anadolu'ya göç etmiştir" (Karpat, 2003:16).

Göç ne kadar değişimi ifade etse de bu durum her zaman olumlu sonuçlara sebebiyet vermemekte beraberinde yeni sorunları da getirmektedir. Bu durum ise Türkiye'deki "göç sosyolojisi" alanında konu ve kaynak sıkıntısı olmayacağını bir göstergesi niteliğindedir.

Türkiye'nin göç şekli; en bariz olarak kırsaldan kentlere göç şeklinde olmuştur. 1980'li yıllara kadar genellikle bu şekilde süren göçler, 1980'li yıllardan sonra ilçelerden kentlere, hatta şehirlerden büyük kentlere göç şeklinde gerçekleşmeye

başlamıştır. Türkiye çeşitli tipte göçlere sahne olmaktadır. Fakat Türkiye’de hâkim göç tipi iç göçtür. Bunun haricinde mevsimlik göç, yurt dışı göçü, beyin göçü, yasadışı göçler de son 20 yılda ülkemize sıkça görülmeye başlayan göçler olmuştur. Türkiye’de 1960’lı yıllardan itibaren de yurt dışına işçi göçü yapılmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda en bariz örnek Almanya’ya giden işçilerin göç sürecidir.

Yaşanan farklı içerikteki göçler bir kenara iç göçler birçok oluşumları beraberinde getirmektedir. Kent kültürünün oluşması, kentleşmenin meydana gelmesi, kültürel çeşitlilik oluşması, gecekondular gibi alt kültürlerin oluşması, aile ve diğer toplumsal kurumlarda hızlı bir değişim ve cemiyet tipi toplum yapısına geçiş göçün meydana getirdiği sosyal değişimlerden bazılarıdır. Göç eyleminin gerçekleşmesi, kente göç eden bireyler ve kentlerin yerlileri için sorunların baş göstermeye başladığı anlamına gelmektedir. Bu doğrultuda kentlerin yeniden yapılandırılması gerekmektedir ve gelen göçmenlerin uyum sağlamaları için zemin hazırlanmalıdır.

“Sosyal akışkanlık, geleneksel yaşam biçiminden çağdaş yaşam biçimine doğru nüfusun büyük kısmının yer değiştirdiği toplumlarda görülen genel bir toplumsal değişim sürecidir. Sosyal akışkanlık, sonuçta kişisel anılar, alışkanlıklar ve yeni grup üyeliği kalıplarında ve kişisel kimliğin yeni görüntülerinde oluşan, değişime olan gereksinimi de kapsayan bir kavramdır” (Hurma,2004:146). Fakat kentsel yaşama uyum sağlamaya çalışan bireylerden, ani bir dönüşüm geçirmelerini beklemek anlamsız bir bekleyiş olacaktır. Zira kırsal alanlardan alışık olmadıkları bir yaşam alanına, farklı değerler ile yüklü topluluğa dâhil olmak, onlar ile aynı düşünsel ve davranışsal bütünlüğe ulaşmak kısa sürede gerçekleşecek bir dönüşüm değildir.

Yaşanılan göçler yok sayılmayacağı için, gelişen durum karşısında göç edilen yerde değişim gerekli olmaktadır. 1950’li yıllarda gerçekleşen iç göçlerin kentsel mekânlarda oluşturduğu gecekondulaşma hareketi, son zamanlarda kentsel dönüşüm politikaları sayesinde ortadan kalkmaya başlamış ve kentler için yeni yüz yeni çehre kazandırılması amaçlanmıştır. Ancak bunun yanında artık çok katlı apartmanlarda yaşamaya başlayan göçmenlerde bir yabancılaşmanın ortaya çıktığı da görülmektedir. Kültürel değerlerden gelenek-göreneklerden uzaklaşmaya başlayan bireyler meydana gelmektedir ki bu da göçten farklı büyük sorunlara gebe bir duruma işaret eder. Özellikle ilişkiler anlamında bireyler zor durumda kalmış, örneğin sürekli kapı önüne oturup,

camdan cama konuşmalar, ziyaretlerin azalması bireyleri yalnızlığa beraberinde gelen içe kapanmaya itmiştir.

Bu doğrultuda farklı etnik kimliklere sahip göçmenler ve onların kentsel uyum sürecinde değerlendirilmeleri araştırma kapsamında incelenmeye çalışılmıştır. Araştırma evreninin özelliklerinde de belirtildiği üzere Türkiye hem Balkanlardan gelen dış göçe hem de özellikle ülkenin doğusundan gelen göçlere sahne olmuştur. Bu bağlamda ilk olarak 19. yy'da Kafkaslardan gelen Çerkezler Çeştepe'ye yerleştikleri zaman, Tepecik Beldesi'nin bir rivayete göçe Osmanlı Döneminde, Köprülülere görevlerinde göstermiş oldukları başarılarından dolayı hediye olarak verilmiştir. Aydın'ın Çeştepe ve Tepecik Beldelerine hem balkan göçmenleri hem de ülkenin doğusundan gelen göçmenler yerel yönetimlerin yönlendirilmeleri doğrultusunda yerleşmişlerdir.

Bu çalışma, Türkiye'ye farklı yerlerden (gerek dış göç gerekse iç göç olarak) gelen göçmenlerin aynı yerleşim yerinde yaşayan göçmenler ve onların yaşayışları doğrultusunda şekillenmiştir. Çerkezler, Yugoslav, Makedon gibi balkan göçmenleri ile Türkiye'nin doğusundan gelen göçmenlerin yaşantıları ve bunlar arasındaki ilişkiler dikkate alınmıştır. Balkanlarda yaşayan göçmenler bütün varlıklarını orada bırakıp geldikleri için, Türkiye'ye yerleştirilecekleri zaman birçok zorluklarla karşılaşmışlar, sil baştan yeni bir hayat kurmak için kendi istekleri doğrultusunda ülkemizin farklı bölgelerine yerleştirilmişlerdir. Yerleştirildikleri yerlere zamanla doğudan gelen göçmenler de yerleştirilmiştir. Gerek yapılan anketler sonucunda gerekse birebir mülakatlardan elde edilen sonuçlara göre farklı kimliklerin bir arada yaşaması durumunda herhangi bir sorun olmadığı, bütün ilişkilerin gayet güzel sürdüğü dile getirilmiştir. İlk göçler sonrasında bireylerin birbirlerine alışma doğrultusunda böyle bir tablo çizmeleri olası bir durumdur, fakat görüşmeler doğrultusunda "öteki" algısının devam ettiği, balkanlardan gelenler ile doğudan gelenlerin birbirlerini öteki olarak isimlendirdikleri dikkatlerden kaçmamıştır. Fakat dışarıdan bakıldığında böyle bir tablo görmek de oldukça zordur. Toplumumuzda insanlar kendilerine herhangi bir soru sorulduğunda ya da bilgi alınmak istendiğinde bir korku mekanizması devreye girmektedir, bu doğrultuda gerçek verilere ulaşmak oldukça zor olmaktadır. Ancak yaptığımız görüşmelerden elde edilen veriler doğrultusunda, balkan göçmenlerinin ilk geldikleri zamanlarda herhangi bir sorun yaşamadığı, kaynaşmaların olduğu belirtilmiştir. Sonrasında özellikle doğudan gelen göçler sonrasında kaynaşmanın

zorlaştığı bilinmektedir. Mahalleler neredeyse nereden geldiklerine göre oluşturulmuş gibidir. Bir mahallede sadece balkan göçmenleri yoğunlukta iken diğer mahalle doğudan göçle gelenlerle oluşmuştur. Kaynaşmak için çabalar sarf edilmiştir ancak pek başarılı olunduğu söylenilememektedir. Örneğin; balkan göçmeni bir erkek doğu kökenli bir kızla evlendiğinde boşanmaya kadar giden sonuçlara neden olduğu göçmenlerce belirtilmiştir. Çünkü farklılıklar ve birbirleri hakkındaki düşünceleri insanları rahatsız etmektedir.

“Kentleşme ve kentlileşme söz konusu olunca, kentleşme ve kentlileşmenin modern insan ve toplum profilini benimsemesiyle söz konusu etkileşimde ağır basan taraf “modern profil”idir. Kentlerde “modern profil”e karşılık gelerek heterojenleşen kentli insan profili, tutum ve davranış farklılığıyla kırsaldaki homojen cemaatten ve onun insan profilinden farklı özellikler sergiler” (Arslantaş, 2008: 192). Kentten kıra doğru gidildiğinde bu modern profilinin gevşediği, yer yer görülmediğini de söylemek mümkündür. Kır ve kentsel yaşam arasındaki bu diyalektik ilişki yaşanan ortama ve koşula göre şartlarda değişmelerin olacağına bir göstergesidir. Araştırma alanımız Çeştepe ve Tepecik Beldelerini kentleşme - kentlileşme ikili ilişkisi bağlamında incelediğimizde kente uyum ve göçmenlerin birbirlerine uyumu noktasında dışarıdan bakıldığında herhangi bir sorun görülmemektedir, ne var ki gerçek böyle değildir. Bire bir görüşmeler anlatılan hikâyeler bu kaynaşma süreçlerinin oldukça sancılı olduğunu ortaya koymuştur. Ne kadar biz göçmenlerin kente uyum süreci kapsamında kentli olma, kentli davranışı göstermeleri için kente ait özellikleri benimsemeleri kullanmalarını istesek de tampon mekanizmalar bu süreçte bireylerin önlerine engel oluşturmaktadır. Ancak bu durum göçle gelen ilk kuşakta yaşanırken ikinci özellikle üçüncü kuşaklarda aşılacaktır. Bu durumu da “ yöresel şive ya da kendi dillerini öğrenmek istemeyen üçüncü kuşak” örneğiyle açıklamak olası olacaktır.

Tüm bu anlatılanlardan sonra Bahattin Akşit göçün değişen kapsam alanını şu sözleriyle ifade etmektedir; “1970’lerdeki göç kuramları göç veren toplum, göç alan toplum ve göçen birey, hane ve toplumun ilişkisel, kültürel ve kimliğe ilişkin dönüşümler boyutunu pek fazla algılamamıştır. Oysaki yeni gelişmekte olan kuramsal çerçeveler tam olarak bu ilişkilerin, kimliklerin yerinden çıkması (dislocation) ve zaman ve mekân içinde hareketlenmesi ve bu yerinden çıkmışlık, kaymışlık,

belirlenmemişlik çerçevesinde yeni ilişkilerin ve kimliklerin inşa edilmesi ve dönüştürülmesi üzerinde odaklaşmaktadır” (Akşit, 1998: 32).

Çünkü değişen dünya gerçeğinde artık göçlerin önceki nedenlerden çok daha farklı nedenlere bağlı olarak gerçekleştiği de bir gerçektir. Küreselleşen dünya ile birlikte kentlerin büyümesi, kalabalıklaşması tersine bir göçü, insanlarda kalabalıklardan uzak yaşama isteğini, doğal afetlerden ötürü durdurulamayan bir kaçıışı ve daha birçok yeni ve farklı nedenlerden dolayı göçü beraberinde getirmiştir. Kentler artık doluluk oranlarını aşmış, ihtiyacından fazla insan barındırmaya başlamış, arz talep dengesi bozulurken, insanlar artık istediklerine ulaşamamakta ve bu durum da beraberinde bireylerin kendini sorgulamasına, nereye, kime ait olduğu ve kim olduğu sorusunu akıllara getirmektedir.

KAYNAKÇA

- Ağanoğlu, H.Y. (2001). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makûs Tarihi Göç*, Birinci Baskı Kum Saati Yayınları, İstanbul.
- Akça, B. (2002). 1923-1953 arası Türk-Bulgar İlişkileri ve 1950-51 Yıllarında Muğla Vilayetine İskân Edilen Bulgar Muhacirleri, Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Sayı 52, Cilt: XVIII, Mart 2002.
- Akşit, B. (1998). “İçgöçlerin Nesnel ve Öznel Toplumsal Tarihi Üzerine Gözlemler: Köy Tarafından Bir Bakış” Türkiye’de İçgöç, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Akyüz, J. (2008). Göç Yollarında; Kafkaslar’dan Anadolu’ya Göç Hareketleri. *Bilig Dergisi*, Sayı 46. Ankara 2002:154-162.
- Arslan, H. (2001). *Osmanlıda Nüfus Hareketleri (XVI. Yüzyıl)*, Kaknüs Yayınları. İstanbul.
- Arslan, S. (2008). *Balkan Savaşları Sonrası Rumeli’den Türk Göçleri ve Osmanlı Devleti’nde İskânları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Arslantaş, H.A. (2008). Sosyal Değişme, Kentleşme ve Kentleşmenin Din Üzerine Etkileri. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Cilt 13, Sayı: 2.
- Aslan, C. (2006). Bir Soykırımın Adı 1864 Büyük Çerkez Sürgünü, *Uluslar arası Suçlar ve Tarih*. Sayı: 1. Asam Yayınları.
- Aslan, C., Devrim, C., Huvaj,F., Papşu, M., Karaerkek, N., Özbay, Ö., Berzeg,S., Dağıstanlı, S. (2005). *Biz Çerkezler*, Kafkas Dernekleri Federasyonu Yayınları, Ankara.
- Avagyan, A. (2004). *Osmanlı İmparatorluğu ve Kemalist Türkiye'nin Devlet -İktidar Sisteminde Çerkesler*. (1.Baskı). Belge Yayınları, İstanbul.
- Ayata, A.G. (1997). “Kültürel Kimlik, Türkiye’de Etnik Kimlik ve Etnik Gruplar”, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Ayata, A.G. (1991). “Gecekondularda Kimlik Sorunu-Dayanışma Örüntüleri ve Hemşerilik”, *Toplum ve Bilim*, 1991 Kış, Sayı 51-52.
- Aydın, M.(2000). *Kurumlar Sosyolojisi*, 2. Baskı, Vadi Yayınları, Ankara.

- Aydoğan, F. (1996). Köyden Kente Göçün Ailenin Akrabalık ve Komşuluk zerine Etkileri, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Gç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Aytaç, . (2005). "Türkiye Kentleşmesinde Bir ara Kurum: Kent Kahvehaneleri". *Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı: 2.
- Babuş, F. (2006) 'Osmanlı' dan Günümüze Etnik-Sosyal Politikalar Çerçevesinde Türkiye' de Güç ve İskan Siyaseti ve Uygulamaları, Ozan Yayıncılık, İstanbul.
- Bal, H. (2006). *Kent Sosyolojisi*. Fakülte Kitabevi Yayınları. 3. Baskı. Isparta.
- Balcıoğlu, İbrahim.(2007) *.Sosyal ve Psikolojik Açıdan Gç*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Baranoğlu, Ő. (2009). Çeştepe Adı Hakkında. *Turkish Studies (International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic)*, 4 (3).
- Bayhan, V. (1997). Türkiye'de İç Göçler ve Anomik Kentleşme. . *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Gç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Bayhan, V.(2002) "Demokrasi ve Sivil Toplum rgtlerinin Engelleri; Patronaj ve Nepotizm", C.. Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:26, No:1, Mayıs.
- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı. (2009). Kentsel Yoksulluk, Gç ve Sosyal Politikalar Komisyonu Raporu (7). Ankara.
- Berzeg, N. (1996). *Çerkez Sürgünü: Gerçek, Tarihi ve Politik Nedenleri*. Takav Matbaacılık. Ankara. C.9, Ankara s: 165-176.
- Bilgili, A., Aydoğan, F. ve Güngör, C., (1997) "Doğu Anadolu Bölgesinde Zorunlu Göç Olgusunun Sosyolojik Çözümlemesi: Van rneği", *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Gç*, Devlet İstatistik Enstitüsü Yay., Ankara, ss.327-338.
- Cevizci, E. (2007). *1950 Sonrası Türkiye'ye Makedonya'dan Göç Eden Vranofçalılar zerine Sosyo-Kültürel Bir Kimlik İncelemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim Dalı, Ankara.
- Ceyhan, D. (2008). *Türkiye'de Kültürel Çeşitlilik Olarak Alt Kültürler: Çerkez ve Manav Alt Kültürleri Arasında Mukayeseli Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cindoğlu, D.(2010). *Başrt Yasağı ve Ayrımcılık: İş Hayatında Meslek Sahibi Başörtülü Kadınlar*. Tesev Yayınları, İstanbul.

- Çavuşoğlu ,H. (1999). *Bursa’da Yerleşik Yugoslav-Makedonya Göçmenlerinin Sosyo-Kültürel Yapısı Ve Sosyal Bünye İle Bütünleşme Durumu*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çavuşoğlu, H. (2007). “Yugoslavya-Makedonya” Topraklarından Türkiye’ye Göçler ve Nedenleri”. *Bilig Dergisi*, Sayı: 41/ Bahar 2007.
- Danış, A. (2004). Yeni Göç Hareketleri ve Türkiye. *Birikim Dergisi*. No: 184-185.
- Demir, G. (2010). Göç ve Sosyal Değişme Yüksek Lisans Dersi Notları .
- Demir, G.(1997). “Göç Nedenleri ve Göç Edenlerin Beklentilerindeki Gerçekleşme Durumu” *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Demirkan, T. (1996), “Tarih Boyunca Kuşatılan Özgürlük Adaları; Kentler”, *COGİTO, Kent ve Kent Kültürü*, Sayı: 8, s. 17-22, Yaz-1996, 5.Baskı, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Derviş, K. (2006). Karar Alma Sürecinde Kadının Yeri, *Görünüm Dergisi*, Sayı 37. Türkiye Aile Sağlığı ve Planlama Vakfı Yayınları.
- Doğru, H. (2002). “Osmanlı Devletinin Rumeli’deki Fetih ve İskân Siyaseti” , *Türkler*, Durugönül, E. (1997) “Sosyal Değişme Göç ve Sosyal Hareketler”, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Dündar, F.(2001). *İttihat ve Terakki’nin Müslümanları İskân Politikası:1913-1918*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Düzenli, T. (2006). *Adapazarı ve Civarında Çerkes Muhacirlerin İskânı ve Uyum Problemleri*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Erdem, T. (2010). *1864 Kafkas Göçü Öncesinde ve Göç Sırasında Yaşanan Salgınlar*. Uluslar arası Sempozyum 146. Yılında 1864 Kafkas Göçü: Savaş ve Sürgün. İstanbul. 6-7 Aralık.
- Erkal, M. (2004). *Sosyoloji*, Der Yayınları, İstanbul.
- Erkan, R. (2002) *Kentleşme ve Sosyal Değişme*, Bilim Adamları Yayınları, Ankara.
- Erkan, S. (2005). Sürgün Olgusuna Analitik Yaklaşım ve Çerkes Sürgünü Örneği. *Nart dergisi*, Sayı.43, (Mayıs-Haziran 2005), s. 9.

- Erkut, G.(1991). “Kentlileşme Sürecinin Sosyolojik Boyutu” *Kentleşme ve Kentlileşme Politikaları*, Türkiye Sosyal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Vakfı (Ed. Hande Suher), Aralık.
- Erman, T.(18.03.2010), Kentteki Göçmenin Bakış Açısından Kent/Köy Kimliği “Niçin Köylüyüz Hala?”,www.dergiler.ankara.edu.tr.
- Erol, M.; Özdemir, N.; Nair, G. (1997). Kentsel Bütünleşme Üzerinde Köy-Kent Farklılaşması ve Aile Kurumunun Etkileri: Sivas Örneği, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Eröz, M; Güler, A. (1998). *Türk Ailesi*, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları. Ankara.
- ES, Muharrem, Hamza Ateş (2004), “Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Sosyal Siyaset Konferansları*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, 48. Kitap, İstanbul.
- Genç, E. (1997). “ Kentlileşme, Geleneksel- Modern Geriliminde Kimlikler”, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Geyik, S. (2010). *Kırdan Kente Göç Sonucu Kentlilik Bilinci (Mevlana Mahallesi Örneği)* yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Giddens, A. (2008), *Sosyoloji*, Çev., Cemal Güzel, Kırmızı Yayınları, İstanbul.
- Gökçe, B. (2007) Türkiye'nin Toplumsal Yapısı ve Toplumsal Kurumlar. Savaş Yayınevi (Güncelleştirilmiş ve genişletilmiş 3. Baskı).Ankara.
- Gökdere, A. (1978), *Yabancı Ülkelere İşgücü Akımı*, İş Bankası Yayınları, Ankara.
- Gönülal, Ö. (2007) *Sanat Kavramı ile İç Göç İlişkisi Üzerine Düşünceler*. 03.01.2010, www.sanat-teorisi.com.
- Gönüllü, M. (1996). Dış Göç, *PAÜ. Eğitim Fak. Dergisi*, Sayı: 1.
- Güçlü, S.(2002). *Kentlileşme ve Göç Sürecinde Antalya'da Kent Kültürü Ve Kentlilik Bilinci*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Gün, Z.(2002). *Ergen Ruh Sağlığı ve Göç*. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.
- Güngör, E. (1999) *Dünden Bugünden Tarih, Kültür ve Milliyetçilik*, Ötüken Yayıncılık, İstanbul.
- Güvenç, B. (2005), *İnsan ve Kültür*, 11.Basım, Remzi Kitabevi, İstanbul.

- Halaçoğlu, A. (1994). *Balkan Harbi Sırasında Rumeli'den Türk Göçleri (1912–1913)*, Ankara.
- Hayır, M.(2004) Göç ve Göçe Bağlı Olarak Meydana Gelen Sosyo-Kültürel Değişimler. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:7, S. 240–256.
- Helle, H.J. (2009),”Kentlileşmiş İnsan”, *COGİTO, Kent ve Kent Kültürü*, 5.Baskı, Yapı Kredi Yayınları.
- Hurma, H. (2004). *Türkiye’de Kentleşme ve Göç Olgusunun Siyasal Katılma Etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Muğla.
- Işık, L. (2003). *İzmir Makedon Türklerinde Profesyonel Müzisyenlik*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- İçduygu, A. ve Sirkeci, İ. (Derl) (1999), *Bilânço’98, 75 Yılda Köylerde Şehirlere, Cumhuriyet Dönemi Türkiye’sinde Göç Hareketleri*. Türkiye İş Bankası Yayınları: İstanbul.
- İçduygu, A.,Sirkeci, İ., ve Aydınğün, İ., (1998). Türkiye’de İç Göç ve İç Göçün İşçi Hareketlerine Etkisi, (ed.) A. İçduygu, Türkiye’de İç Göç İçinde, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- İnalcık, H.(2000). “Osmanlı Fetih Yöntemleri”, *Söğütten İstanbul’a Osmanlı Devletinin İnbaşı*, M.(2002).“Balkanlarda Osmanlı Hâkimiyeti ve İskân Siyaseti”, *Türkler*, C.9,
- Jane, Ş. (2006). Osmanlılarda İskân Politikası ve Çerkezler, *Nart Dergisi*, Sayı 52.
- Kahramanyol, M. (2002). Türkiye’den Makedonya’ya Bakış; Dünden Bugüne Makedonya Sorunu,(Der. Murat Hatipoğlu), Avrasya-Bir Vakfı Yayınları, 34. Balkan Araştırmaları Dizisi, Ankara.
- Karadağ, A.(2003). “Osmanlıdan Günümüze Türk Kentinin Değişen Kimliği”, *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 75, Sayı: 441, (Aralık 2003), s. 147-166
- Karal, E.Z. (1999). *Osmanlı Tarihi (II. Mesrutiyet Ve I. Dünya Savası, 1908–1918)*, Ankara.
- Karaman, K. (2003). Şehirleşme Sürecinde Bireysel ve Sosyal İlişkiler (Kayseri Örneği). Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları 4.
- Karpat, K. (2003). *Osmanlı Nüfusu*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Kartal, K. (1983). “Kentlileşmenin Ekonomik ve Sosyal Maliyeti” *Amme İdaresi Dergisi*, TODAİE Yayınları, C.16, S.4., Aralık 1983.

- Kartal, K. (1992). Ekonomik ve Sosyal Yönleriyle Türkiye’de Kentleşme, Adım Yayınları, Ankara.
- Kaya, E. (2003), *Kentleşme ve Kentlileşme*, İlke Yayınları, İstanbul.
- Kaya, F. (2006). *Osmanlı Devleti’nin Rumeli’de Uyguladığı İskân Siyaseti (XV. XVI. Yüzyıllar)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı. Ankara.
- Keleş, R. (1996).*Kentleşme Politikası*, İmge Yayınları.3.Baskı. Ankara.
- Keleş, R. (1998). *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*, İmge Kitabevi, Ankara.
- Kepenek, Y., Yentürk, N. (2000). *Türkiye Ekonomisi*, Remzi Kitabevi, 10.Basım, İstanbul.
- Koca, S. (2006). *Türklerin Göçleri ve Yayılmaları*. Türkler. Cilt 1, s: 651-656. Cilt Ed.: H.C. Güzel, K. Çiçek, S. Koca.Yeni Türkiye Yayınları .Ankara.
- Kongar, E. (1999). *Toplusal Değişim Kuramları ve Türkiye Gerçeği*, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Kongar, E. (2001). *21. Yüzyılda Türkiye*, Remzi Kitabevi 29. Basım, İstanbul.
- Köksal, S. (1996). İstanbul’da Bir Kent Kondu, İletişim Yayınları İstanbul.
- Köse, O. (2010). *Rusya’nın Kırım ve Kafkasya’da Hıristiyan Nüfusu İskân Siyaseti (1770-1870)*. Uluslar arası Sempozyum 146. Yılında 1864 Kafkas Göçü: Savaş ve Sürgün. İstanbul. 6-7 Aralık.
- Kumuk, T. (1992). Çerkezlerin Türkiye’ye Sürgünü, ADIGİ-Kültür Tarih Dergisi, çev. Murat Paşu, Sayı 3, s.88-89.
- Kurtoğlu, A.(2005). “*Mekânsal Bir Olgu Olarak Hemşerilik ve Bir Hemşerilik Mekânı Olarak Dernekler*” European Journal of Turkish Studies. <http://www.ejts.org/document375.html>
- Kuruluşu Üzerine Tartışmalar*, (Der. Oktay Özel-Mehmet Öz), Ankara: İmge Kitabevi, 2000: 443-472.
- Mutluer, M.(2003). *Uluslararası Göçler ve Türkiye*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Orhonoğlu, C. (1967). *Osmanlı İmparatorluğu’nda Derbent Teşkilatı*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Öcalan, H. B. (2002). *Balkanlar’daki Türk Kültürü’nün Dünü Bugünü Yarını Uluslararası Sempozyumu: Bildiri Kitabı*, Uludağ Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Bursa, 2002, s.270.

- Özdemir, H.(2005). *Salgın Hastalıklardan Ölümler 1914-1918*, 1.baskı, TTK Yayınları Ankara.
- Özer, İnan, (2004). *Kentleşme Kentlileşme ve kentsel Değişme*, Ekin Kitabevi, Bursa.
- Özgür, U. (2007). *Bulgaristan Türklerinin 1950-1951 Yıllarında Türkiye'ye Göçleri*, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İstanbul.
- Öztürk, M. (2007), “Türkiye’de İç Göçe Katılanların Kent Yaşamına ve Kentsel Emek Piyasalarına Etkileri”, *Sosyal Siyaset Konferansları*, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, 52. Kitap, İstanbul.
- Peker, M.(1999). Nüfus Politikasındaki Değişim ve Nüfusumuzdaki Dönüşümler, Bilanço 1923-98, II. Cilt, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Rukancı, F.(2005). Balkanlar’da Müslüman-Türk Varlığının Tarihi, *Ulusal Kültürümüzün Yaşam Kaynağı Arşivlerimiz*.
- Sağlam, S. (2006). *Türkiye’de İç Göç Olgusu ve Kentleşme*. Türkiyat Araştırmaları, Sayı :5, Güz 2006, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Sallan Gül, S. (2002): “Dış Göçler, Yoksulluk ve Türkiye’de Göçmenlere Yönelik Yardımlar”, *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 23-24, s. 79-93.
- Sarıbay, A.Y.(1996), “Kent: Modernleşme ile Postmodernleşme Arasında Köprü” Kentte Birlikte Yaşamak Üstüne. Ed. Ferzan Bayramoğlu, Wald Yay., İstanbul.
- Saydam, A.(1997). Osmanlılarda Kefalet Usulü. *Tarih ve Toplum*, Sayı 164, s. 4–6
- Saylan, K. (2010). 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı’ndan (93 Harbi) I. Dünya Savaşına Kafkaslardan Orta Karadeniz Bölgesi’ne Yapılan Göçler. Uluslar arası Sempozyum 146. Yılında 1864 Kafkas Göçü: Savaş ve Sürgün. İstanbul. 6-7 Aralık.
- Selçuk, H. (2002). Tapu Tahrir ve Maliyeden Müdevver Defterlere Göre Rumeli’de İhtida Hareketleri”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 12.
- Sezal, İ.(1997). “Göçler ve Şehirleşemeyen Şehirler”, *II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç*. Devlet İstatistik Enstitüsü Matbaası, Ankara.
- Sezgin, İ.(1999). “Osmanlıların Rumeli’ye Geçışı ve İlk Fetihler” *Osmanlı*, C.I, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, s: 212-216.
- Sürüel, T. (2008). *Göç ve Sosyal Dışlanma İlişkisinin Sosyal Dışlanma Açısından Analizi (İstanbul-Sultanbeyli Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

- Şahin, K.(2008). *Aydın Örneğinden Hareketle Göç ve Kentle Bütünleşme: Kemer ve Osman Yozgatlı Mahalleleri Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Şahin, M.(2002). *Kentli Dayanışması*, Zirve Ofset.
- Şenyapılı, T. (2004). “*Baraka*”dan *Gecekonduya-Ankara’da Kentsel Mekanın Dönüşümü: 1923-1960*, İletişim Yayınları, İstanbul.
- Şimşir, B.N. (2003) “Türkiye ve Balkanlar, Balkan Türkleri”, *Balkanlarda Türk Varlığı*, Der. E. Türbedar, Balkan Araştırmaları Dizisi 9, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi Yayınları, Ankara.
- Tatlıldil, E.(2009), “Kent ve Kentli Kimliği; İzmir Örneği”, http://eab.ege.edu.tr/pdf/9_1/C9-S1-M18.pdf. 20.02.2010.
- Tayfur, K.(2008). Kosova’nın Kayıp Çerkezleri. *Atlas Dergisi*, Sayı 179,107-111.
- Teksen, A. (2003). *Kentleşme Sürecinde (Bir Tampon Mekanizma Olarak) Hemşerilik*. Ankara’daki Malatyalılar Örneği, Ank: DPT Yayınları.
- Tezcan, M(1995). *Toplumsal Değişme*, 3.Baskı, Feryal Matbaası, Ankara, 1995
- Topçu, S., Beşer, A.(2006) “Göç ve Sağlık.” *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, cilt 10 sayı (3). 06.01.2010.
- Toros, Aykut.(2008). Önsöz. *Sorunlu Bölgelerde Göç* (1.Baskı).Ankara: Global Strateji Enstitüsü.
- Turgut, M. (Ed.) (2010). Türkiye’de Aile Değerleri Araştırması. TC Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü. Ankara.
- Turhan, M. (1994). *Kültür Değişmeleri*, Marmara Üniversitesi, İFAV Yayınları, İstanbul.
- Türkdoğan, O. (1996). *Türk Tarihinin Sosyolojisi*, Turhan Yayınları Ankara.
- Ugeoz, P. (2003). *Kültürlerarası İletişim*, Üstün Eserler Basım Evi, İstanbul.
- Uguz, S., Bilgen, İ., Yerlikaya, E. E. ve Evlice, Y.E. (2004) “Göç ve Göçün Ruhsal Sonuçları”, *Ç.Ü. Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, c:13.
- Varyemez, E. (2006). *1951 Cenevre Sözleşmesi’nden Günümüze Avrupa’da mülteci Haklarının Oluşumuna Etki Eden Süreçlerin Sosyolojik bir Analizi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Vatan, K.(1995), Rumeli’ye Balkanlar’a Türklerin Gelişi, İskanı, *Vardar Dergisi*,
- Yalçın, C. (2004), *Göç Sosyolojisi*, Anı Yayıncılık: Ankara.

İnternet Kaynakları

www.atlasdergisi.com.tr

www.bilimaraştirmavakfi.org

www.cestepe.bel.tr

www.die.gov.tr

www.haritalar.net.tr

www.kafkasevi.com

www.radikal.com.tr

www.tdkterim.gov.tr

www.tuik.tr

www.wikipedia.org

EK 1: ANKET SORULARI

- 1) **Cinsiyetiniz.**
Erkek Kadın
- 2) **Yaşınız.**
25'ten küçük 25-35 36-45 46-55 56 ve üstü
- 3) **Doğum yeriniz.**
Ülke.....Şehir İlçe (belirtiniz)
- 4) **Medeni durumunuz?**
Bekâr Evli Dul/Boşanmış Ayrı
- 5) **Evlilik kararınızı nasıl aldınız?**
Ailem seçti Kendim seçtim Kendim seçtim ailem onayladı
Ailem onaylamadı, kaçtık Karşılıklı görüşerek ve birbirimizi beğenerek
Ailem benim fikrimi aldı ama eşimin ailesi onun fikrini almamış
Diğer (Belirtiniz.....)
- 6) **Evli iseniz, çocuğunuz var mı?**
Çocuğum yok 1-3 4-6 7-9 10 ve üstü
- 7) **Evli iseniz eşiniz göçmen mi?**
Evet Hayır
- 8) **Evli değilseniz evleneceğiniz kişinin memleketinizden (göçmen) olmasını ister misiniz?**
Evet
Fark etmez
Hayır
- 9) **Oturduğunuz semt:**
.....
- 10) **Kaç yıldır burada oturuyorsunuz?**
5-10 11-15 16-20 21-25 25 ve üstü
- 11) **Oturduğunuz konutun mülkiyet durumu nedir?**
Kendimize ait Kira Lojman Diğer
(Belirtiniz.....)
- 12) **Eğitim durumunuz**
Okur-yazar değil Okur-yazar ilkokul mezunu Ortaokul mezunu
Lise mezunu Üniversite veya yüksekokul mezunu
Lisansüstü mezunu
- 13) **Mesleğiniz?**
İşsiz Memur Küçük esnaf Tarım işçisi İnşaat işçisi
Ev hanımı Emekli Geçici işler Mevsimlik işçi
İşçi [kamu]
- 14) **Aydın'a ne zaman geldiniz?**
1950 ve öncesi 1951-1960 arası 1961-1970 arası
1971-1980 arası 1981-1990 arası 1991-2000 arası 2000'den sonra
- 15) **Herhangi bir sosyal güvenceniz var mı?**
Emekli Sandığı SSK BAĞ-KUR
Yeşil Kart İsteğe bağlı sigorta Hiçbir sosyal güvencem yok

- 16) Ailenizin aylık toplam geliri ne kadardır? (Evde çalışan tüm fertler ve varsa diğer gelirler dâhil)**
Asgari Ücret altı Asgari ücret -1000
1001-1500 1501-2000 2001 ve üstü
- 17) Buraya göç etme kararını kim aldı?**
Kendim Aile olarak alınan ortak bir karar
Aile büyükleri Çevremizde sözü geçen kişi/kişiler
Kendi irademizin dışında, zorlanarak Diğer
- 18) Göç etmenizdeki en önemli sebep neydi?**
Çocukların eğitimi Sosyal imkânların yetersizliği Sağlık imkânlarının yetersizliği
Güvenlik sorunu, Kan davası Geçim sıkıntısı
İşsizlik Geniş aile yapısından kurtulmak
Mübadeleyle geldik Diğer (Belirtiniz).....
- 19) Göç kararını aldıktan sonra ilk olarak nereye yerleştiniz?**
- 20) Aydın'ı tercih etmenizdeki en önemli nedeni neydi?**
Ailemin bir kısmı ve akrabalar olduğu için Aynı gruptan göçmenler olduğu için
Tanıdıklarım olduğu için Yetkililer yönlendirdiği için
İş imkânlarından dolayı Yaşamak için uygun bir yer
Diğer
- 21) Aydın'a geldiğiniz ilk dönemde barınma ihtiyacınızı nasıl karşıladınız (nerede kaldınız)?**
Kendi evimizde Ailemin, akrabaların, tanıdıkların yanında
Devletin gösterdiği bir sosyal kurumda Devletin tahsis ettiği bir evde
Kiraladığımız bir evde Diğer (belirtiniz).....
- 22) Aydın'a geldiğinizde ilk olarak kimlerle ilişki kurdunuz?**
Akraba ve tanıdıklarla Kendi grubumuzdan göçmenlerle
Diğer Balkan göçmenleriyle Türkiye'nin diğer bölgelerinden gelen göçmenlerle
Aydınlı'larla Diğer

- 23) Aydın'a ilk geldiğinizde kimlerden yardım gördünüz?**
Hiç kimseden yardım görmedim Akraba ve tanıdıklardan
Kendi grubumuzdan olan göçmenlerden Diğer göçmenlerden
Göçmen olmayan/yerlilerden Diğer balkan göçmenlerinden,
Çeşitli yardım kuruluşları ve göçmen derneklerinden
Diğer (belirtiniz).....
- 24) Göç etmeden önce yaşadığınız yere hangi sıklıkla gidip geliyorsunuz?**
Hiç gitmiyoruz Ayda bir Altı ayda bir Yılda bir Birkaç yılda bir
- 25) Kendinizi tanımlamak için aşağıdakilerden size uygun olanı işaretleyiniz.**
Göçmen Sığınmacı Zorunlu göçmen Türk vatandaşı (
Diğer.....
- 26) Anne ve babanız buraya göç mü etmişler yoksa burada mı doğmuşlar?**
Göç etmişler Burada doğmuşlar

27) Göç etmişler ise nereden gelmişler?

(belirtiniz).....

28) Yaşadığımız çevrede insanlarla aranızda herhangi bir sorun/anlaşmazlık var mı?

()Hayır () Evet

29) Yukarıdaki soruya evet cevabını verdiyseniz bu sorunlar daha çok hangi gruplarla olmaktadır? (birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz.)

()Doğu kökenli göçmen ailelerle

()Makedonya göçmeni ailelerle

()Bulgaristan göçmeni ailelerle

()Arnavutluk göçmeni ailelerle

()Göçmen olmayan (yerli)ailelerle

30) Aşağıdaki yargıları her bir göçmen grubu için değerlendiriniz.

	Göçmen olmayanlar	Bulgaristan göçmenler	Makedonya göçmenler	Arnavutluk göçmenler	Doğu kökenli göçmenler
Dost ve arkadaş olabilirim					
Komşu olabilirim					
Aynı yerde çalışabilirim					
Evlenebilirim					
Selamlaşmaktan öteye geçmez					
Selam bile vermek istemem					
Benden uzak dursunlar					

31) Komşularınız daha çok hangi gruptandır?

()Daha çok aynı göçmen grubundan olan kişiler

()Kendi göçmen grubum ve diğer bazı göçmen grupları karışık

()Daha çok göçmen olmayan/ yerliler

()Daha çok kendi göçmen grubum ve göçmen olmayanlar/ yerliler

()Tüm göçmenler ve göçmen olmayan yerliler karışık

32) Arkadaşlık (dostluk) ettiğiniz kişiler daha çok hangi gruptandır?

()Daha çok aynı göçmen grubundan olan kişiler

()Kendi göçmen grubum ve diğer bazı göçmen grupları karışık

()Daha çok göçmen olmayan/ yerliler(Aydınlılar)

()Daha çok kendi göçmen grubum ve göçmen olmayanlar/ yerliler

()Tüm göçmenler ve göçmen olmayan yerliler karışık

33) Diğer göçmen gruplarıyla ilişkilerinizde size olan yaklaşımlarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Problem yaşamıyorum
 Diğer göçmen grupları (.....) bizi istemiyor
 Yerliler(Aydınlı'lar) bizi istemiyor

34) Göçmen olmayanların (Aydınlı'ların) sizleri kendilerinden ayrı gördükleri noktalar nelerdir?

- Çalışkanlık Kültürel farklılıklar Fiziksel özellikler
 Etnik farklılıklar Dinsel farklılıklar Eğitim
 Ahlak Farklı görmüyorlar Diğer (belirtiniz).....

35) Diğer göçmenlerin sizleri kendilerinden ayrı gördükleri noktalar nelerdir?

- Çalışkanlık Kültürel farklılıklar Fiziksel özellikler
 Etnik farklılıklar Dinsel farklılıklar Eğitim
 Ahlak Farklı görmüyorlar Diğer (belirtiniz).....

36) Çevrenizdeki insanları (göçmen olan ve olmayan) hangi özelliklerinden tanırırsınız?

- Fiziksel özelliklerinden Konuşmasından/şivesinden
 Davranış özelliklerinden/alışkanlıklarından Diğer(belirtiniz).....

37) Aşağıda yer alan dilleri hangi düzeyde biliyorsunuz?

	Türkçe	Makedonca	Bulgarca	Arnavutça	Kürtçe
Çok iyi düzeyde biliyorum					
Biliyorum					
Az Biliyorum					
Hiç bilmiyorum					

38) Aşağıda belirtilen ortamlarda hangi dili konuşuyorsunuz?

	Türkçe	Yarı Türkçe yarı diğer bildiğim dil	Türkçe dışındaki bildiğim dil
Aile içinde			
Akraba ve komşularla			
Kendi grubunuzdan göçmenlerle			
Alışverişlerinizi yaparken			

39) Aşağıdaki ifadeleri kendinize göre değerlendiriniz.

	Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum
Türkçe konuşurken şivem konuşma şeklimden anlaşılıyor			
Şivemi tamamen düzelttim göçmen olduğum konuşmamdan anlaşılmaz			
Göçmen olduğumun anlaşılması beni rahatsız ediyor			
Göçmen olduğumun anlaşılması beni rahatsız etmiyor			

40) Üyesi olduğunuz herhangi bir göçmen derneği (dernekleri) var mı?

Evet Hayır

41) Cevabınız evet ise, derneğe üye olmanızda en önemli etken nedir belirtiniz.

- Diğer göçmenlerle bir araya gelme fırsatı sunuyor
 Yardımlaşma kolaylığı sağlıyor
 Grubumuzda olup biten gelişmelerden haberdar oluyorum
 Kendimi daha güvenli hissediyorum
 Diğer (belirtiniz).....

42) Derneğin hangi faaliyetlerine katılıyorsunuz?

- Tüm faaliyetlerine aktif bir şekilde katılıyorum.
 Yılda bir iki kez yapılan yemeklerine katılıyorum
 Sadece belirli zamanlardaki toplantılarına katılıyorum.
 Sadece üyeyim, hiçbir faaliyetine katılmıyorum
 Diğer
(belirtiniz).....

43) Derneğe üye değilseniz neden üye olmadınız?

- Derneğin varlığından haberim yoktu Bir faydasının olacağını düşünmüyorum
 Üye aidatı ödemek istemiyorum Derneğe ayıracak vaktim yok
 Dernek amacına uygun çalışma yapmıyorum
Diğer(belirtiniz).....

44) Göçmen derneği (dernekleri) hakkında ne düşünüyorsunuz?

- Bence göçmen dernekleri varlıklarını korumalı ve daha da güçlenmeli
 Göçmen dernekleri bizim birbirimize tutunmamızı sağlıyor
 Göçmen dernekleri bizim özümüzü kaybetmememizi sağlıyor
 Bence tüm göçmenlerin bu derneklere üye olması gerek
 Göçmen derneklerinin yarar sağlamadığını düşünüyorum.
 Göçmen dernekleri bizim bu topluma tam olarak uyum sağlamamızı engelliyor
 Diğer (belirtiniz).....

45) Hayat tarzınızın diğerlerine (Aydınlılara ya da diğer göçmenlere) göre farklı olduğunu düşünüyor musunuz?

- Çok farklı Farklı Kısmen farklı Hiç farklı değil

46) Bir göçmen olarak kendinizi bu toplumda bir yabancı olarak hissediyor musunuz?

- Evet Hayır

47) Cevabınız Evetse, nedenini belirtiniz.....**48) Kendi grubunuz için genel olarak aşağıdaki özelliklerden hangilerini uygun görüyorsunuz?**

- Dürüst Çalışkan Güvenilir Avrupalı Görgülü
 Eğitimli Temiz Tutumlu Zeki Köylü
 İkinci sınıf/ azınlık Tembel Uyum sorunu yaşayan
 Kimlik sorunu yaşayan Kentli Diğer.....

49) Göçmen olmayanların (Aydınlıların) ya da diğer göçmenlerin de sizin taşıdığımız bu özelliklere sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

- Hayır, düşünmüyorum Kısmen, düşünüyorum
 Evet, düşünüyorum Fikrim yok

50) Genel olarak kendi grubunuzdan olmayan göçmenlerin size bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Bize küçümseyerek baktıklarını düşünüyorum Bizi yabancı gibi görüyorlar
 Bizi bu topluma ait olarak görmüyorlar Bizim farklı olduğumuzu düşünüyorlar
 Bizi dışladıklarını düşünmüyorum Bizi tamamen kabullendiklerini düşünüyorum
 Bizi de kendileri gibi görüyorlar Diğer (belirtiniz).....

51) Sizi dışladıklarını ve farklı gördüklerini düşünüyorsanız, bunun sizi diğer göçmenlerle daha yakın olmaya ittiğini düşünüyor musunuz?

- Evet, düşünüyorum Hayır, düşünmüyorum
 Kısmen düşünüyorum Fikrim yok

52) Geçmişe göre değerlendirdiğinizde, göçmenlerle (kendi göçmen grubu dışındakilerle) ilişkilerinizi nasıl görüyorsunuz?

- Eskisi gibi güçlü bir şekilde devam ediyor
 Kısmen değişti
 Zayıfladı
 Fikrim yok

53) Devletin göçmenlere gösterdiği ilgiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Yeterince ilgi gösteriyor
 Devletin göçmenlere özel bir ilgi göstermesi gerekmiyor
 Yeterince ilgi göstermiyor.
 Hiçbir şekilde devletten ilgi görmüyoruz.
 Fikrim yok

54) Fırsatınız olsa oturduğunuz semtin/bölgenin dışında başka bir yerde oturmayı düşünür müsünüz?

- Evet, düşünürüm Hayır, düşünmem Kararsızım

Evetse neden.....

Hayırsa neden.....

55) Burada olmaktan memnun musunuz?

- Çok memnunum Memnunum Fark etmez
 Memnun değilim Hiç memnun değilim

56) Genel olarak değerlendirdiğinizde göçmenlerin Aydın'la tam olarak bütünleştiğini söyleyebilir misiniz?

- Tam olarak bütünleşmiştir Kısmen bütünleşebilmiştir
 Bütünleşmemiştir Fikrim yok

57) Aşağıda yer alan ifadeleri okuyarak her bir ifade hakkında ne düşündüğünüzü belirtiniz.

		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum
1	Ekonomik olarak bir yerlere gelebilmek için göçmenler kendinden olanlarla işbirliği yapmalıdırlar.			
2	Bazen kendimi Aydın'da bir yabancı gibi hissettiğim oluyor.			
3	Kültürel varlığı sürdürmek için göçmenlerin kendi aralarında ilişkilerini yoğunlaştırmaları gerekir.			
4	Göçmenler her zaman kendileriyle gurur duyarlar			
5	Göçmenler her zaman dürüst ve çalışkandırlar.			
6	Göçmenlerin yapısı diğerlerine göre farklıdır.			
7	Özellikle burada doğan yeni kuşaklar göçmen olarak görülmemektedir.			
8	Hem burada hem de geldiğimiz yerde yabancı gibiyiz.			
9	Burada ikinci sınıf vatandaş konumundayız.			
10	Aydın'da kendimizi yabancı olarak hissediyoruz.			
11	Göçmenler genellikle dışlanırlar.			
12	Göçmenler kolaylıkla kabul görürler.			

58) Lütfen aşağıda yer alan ifadeleri okuyarak her bir ifade hakkında ne düşündüğünüzü belirtiniz.

		Katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Katılmıyorum
1	Buradaki göçmenler, akrabalarım, çevrem bazen bana sıkıcı geliyor.			
2	Burada göçmenler arasında bazen kendimi yabancı gibi hissediyorum.			
3	Göçmenler arasındaki ilişkilerin artık iyice değiştiğini/bozulduğunu düşünüyorum.			
4	Kimi zaman başımı alıp göçmenlerin olduğu bu yerden çekip gitmek istiyorum.			
5	Yeni nesil göçmenler arasında dayanışma, yardımlaşma, samimiyet eskiye göre daha az			
6	Göçmenler arasında kendimi çoğunlukla güvende hissediyorum.			
7	Sahip olduğumuz geleneklerimiz düşüncelerimiz, yaşayışımız diğer göçmenlerden farklıdır.			
8	Diğer tüm (Arnavut, Makedon, Çerkez, Doğudan göçen vb.) göçmenlerle çok daha iyi ilişki kuruyoruz.			
9	Bize özgü farklı özelliklerimiz olduğunu düşünüyorum.			

59) Gelenekleriniz sizin için ne derece önemlidir?

Çok önemli Önemli Fark etmez Önemli değil

60) Geleneklerinizin gelecekteki durumunu nasıl değerlendirirsiniz?

Geleneklerimizi devam ettiremiyoruz
 Geleneklerimiz zamanla zayıflayacak ve kaybolacak
 Geleneklerimizde bazı değişimler olsa da varlığını sürdürecektir
 Geleneklerimiz zamanla daha da kuvvetlenecek
 Diğer (belirtiniz).....

61) Eski ve yeni nesli karşılaştırdığınızda geleneklere bağlılık bakımından bir fark var mı?

Yeni nesil bağlı değil Eski nesil ile fark yok Yeni nesil daha bağlı
 Eski nesil daha bağlı Yeni nesil ile eski nesil arasında uçurum var
 Fikrim yok

62) Gelenek-görenek, örf ve adetleriniz konusunda kendi göçmen grubunuz dışındakilerle uyumsuzluklar yaşadınız mı (yaşıyor musunuz)?

- Evet, yaşıyoruz
 Kısmen, yaşıyoruz
 Hayır, yaşamıyoruz
 Fikrim yok

63) Kendinizi tam olarak nereye ait hissediyorsunuz? Sorusuna nasıl cevap verirdiniz?

- Uzun süredir Aydın'dayız, artık Aydınlıyız.
 Geldiğimiz yer değişti, biz değiştik ne buraya aidiz ne de geldiğimiz yere.
 Fikrim yok

64) Aydın'a geldiğinizde karşılaştığınız en büyük sorun neydi?

- Barınma/oturacak ev Ev yapacak arsa bulamama
 İş bulamama Kent ve mahallenin olanaklarından faydalanamama
 Yardım edecek kimseyi bulamama Diğer
 (belirtiniz).....

65) Ailece en çok kimlere ev ziyaretlerine gidiyorsunuz?

- Kendi göçmen grubumuza Balkan göçmenlerine Doğu kökenli göçmenlere
 Yerli ailelere(Aydınlılara) Fark etmiyor, hem doğu hem de balkan göçmenlerine

66) Aynı şekilde yasama olanağı bulsanız, göç etmeden önceki yaşadığınız yere geri dönmeyi ister misiniz?

- Evet Hayır

67) Gelenek göreneklerinizin, gelecek kuşaklara aktarılmasının gerekliliği konusundaki düşünceniz nedir?

- Bozulmadan, mutlaka gelecek kuşaklara aktarılmalıdır.
 Gelecek kuşaklara aktarılması önemlidir ama şart değildir.
 Gelecek kuşaklara aktarılmamalıdır.

68) Gelecek kuşaklara aktarılması öncelikli olan unsur/unsurlar sizce nedir?

- Günlük yaşama ait kurallar Ana dil Topluluğumuzun tarihi.
 Gelenek görenek, örf-adet Hepsi Hiçbiri

69) Mensup olduğunuz topluluğun, gelenek göreneklerinin yaşanması konusundaki düşünceniz nedir?

- Geçmişte olduğu gibi tamamı yaşanıyor.
 Büyük bir kısmı yaşanıyor.
 Çok az bir kısmı yaşanıyor.
 Tamamen yok oldu, yaşanmıyor.

70) Sizce aşağıdakilerden hangileri birer ihtiyaçtır?

Ürünler	Evet	Hayır
Otomobil		
Bilgisayar		
Cep telefonu		
Kredi kartı		

71) Aşağıdaki ürünlerden hangisine sahipsiniz?

Ürünler	Evet	Hayır
Otomobil		
Bilgisayar		
Cep telefonu		
Kredi kartı		

72) Çocuklarınızın kiminle evlenmesini istersiniz?

- Bizden biriyle evlenmesini isterim (tanıdık, akrabadan, bizim göçmen grubundan birisiyle)
 Farklı göçmen grubundan biriyle
 Göçmen olmayan biriyle
 Kendisinin tercih edeceği biriyle

73) Evde alınan kararlarda kimin sözü geçerlidir?

- Eşim Ben Ben ve eşimle birlikte Aile büyükleri Ortaklaşa

74) Erkeğin ev işleriyle ilgisi ne düzeyde olmalıdır?

- Ev işleri kadının olduğu kadar erkeğin de görevidir
 Erkek ev işlerine yardımcı olmalıdır
 Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işlere yardımcı olmalıdır
 Erkek ev içi işleri paylaşmalıdır
 Erkek eğer kadın çalışıyorsa ev içi işleri paylaşmalıdır
 Erkek ev içi işlere katılmamalıdır

75) Çocuklarınızın karşı cinsle arkadaşlığını nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Oğlumun kız arkadaşı olabilir.
 Oğlumun kız arkadaşı olamaz.
 Kızımın erkek arkadaşı olabilir.
 Kızımın erkek arkadaşı olamaz.
 Her ikisinin de hem kız hem erkek arkadaşı olabilir.

76) Çocuğunuz ya da ailenizden bir başkasının mutsuz bir evliliği varsa boşanması konusunda ne düşünöyorsunuz?

- Mutsuzsa mantıklı olan boşanmasıdır.
 Mutsuzda olsa arada çocuklar varsa, çocuklar için bu evlilik devam etmelidir.
 Bizde bir kere evlenilir, ölene kadar evli kalınır, boşanma olmaz.
 Olmuyorsa zorlamak anlamsızdır, son çare boşanmaksa doğru olan odur.
 Mutsuzda olsa evlilik devam etmelidir.

77) Kadın erkek eşitliğı hakkında neler düşünöyorsunuz?

- Kadın ve erkek tamamen eşittir.
 Kadın ve erkek eşitliğı bir ölçüde gerçekleşmiştir. Erkek üstündür.
 Kadın üstündür. Duruma göre değışir.
 Fikrim yok.

78) Kadın ve erkeğın eşit olmadığını düşünöyorsanız bunun sebebi sizce nedir?

- Erkeklerin fiziksel olarak üstünlüğü
 Erkeklerin zihinsel olarak üstünlüğü
 Toplumdaki gelenek ve göreneklerin erkeğı üstün kılması (Toplumdaki alışkanlıklar)
 Erkeğın ailenin direğı olması sebebiyle evin geçimini sağlaması
 Dinin erkeğı üstün olarak göstermesi
 Diğeri (Belirtiniz).....

79) Sizce aşağıdaki işler kimin görevidir?

	Kadın	Erkek	Ortaklaşa
Evin geçimini sağlamak			
Ev işlerini yapmak			
Çocuklara bakma, onları terbiye etme			
Aileyi dışarıda temsil etmek			
Fatura vb. ödemeleri yapmak			
Aile içindeki düzeni sağlamak			
Çocukların okul ile ilişkileri (veli toplantısı vb.)			

80) Herhangi bir şeye ihtiyacımız olduğunda/başımız sıkıştığında ilk olarak kimden yardım istersiniz?

- Ailem ve en yakın akrabalarımın Yakın arkadaşlarımdan
 Komşularımdan Kendi göçmen grubumdan
 Diğeri belirtiniz.....

81) Maddi konularda (borç para gibi) herhangi bir ihtiyacımız olsa ilk olarak kimden yardım istersiniz?

- Ailem ve en yakın akrabalarımın Yakın arkadaşlarımdan
 Komşularımdan
 Banka vb. kuruluşlardan Çalıştığım yerden
 Diğeri (belirtiniz).....

82) İş arayacak olsanız, ilk aklınıza gelen hangisidir?

- Gazete ilanları İşçi bulma kurumu Akrabalarım Hemşerilerim
Arkadaşlarım Üst düzeydeki ileri gelen (siyasiler vb.) tanıdıklar

83) Yiyecek, içecek ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?

- Semt Pazarlarından Yakın çevre ve mahalledeki Bakkallardan
Alışveriş merkezleri İnternet Diğer.....

84) Kıyafet ihtiyaçlarınızı karşılamak için nerden alışveriş yapıyorsunuz?

- Semt Pazarlarından Kendimiz dikiyoruz/diktiriyoruz
Neresi ucuzsa oradan Diğer.....

85) Aydın merkeze daha çok hangi amaçla gidiyorsunuz?

- Gezmek, dolaşmak için İşim orda olduğu için Alışveriş için
Resmi dairelerde işim olduğu için Doktora gitmek için

86) Aydın kent merkezine ne sıklıkla gidirsiniz?

- Her gün giderim Haftada birkaç defa Haftada bir defa
Ayda birkaç defa Ayda bir Çok nadir
Hiç gitmem Diğer (Belirtiniz.....)

87) Sizce Aydın'ın en önemli sorunu nedir?

- Alt yapı(Yol, su, elektrik, kanalizasyon) Temizlik Ulaşım
Park ve yeşil alan yetersizliği Sağlık kuruluşlarının azlığı
Plansız yapılaşma Eğitim kurumlarının yetersiz olması
Fikrim yok Diğer.....

88) Boş zamanlarınızı genelde nasıl değerlendirirsiniz (en çok ve en sık yapılanı işaretleyin)?

- Gezerim Kahveye giderim Kitap/gazete okurum TV izlerim(evde)
Sinema ya da tiyatroya giderim Örgü vb. el işi yapıyorum
Ailemle (eşim ve çocuklarımla vakit geçiririm)
Akraba/dost/ komşu ziyaretlerinde bulunarak onlarla sohbet ederim
Diğer (Belirtiniz.....)

89) Tasarruflarınızı(biriktirdiğiniz parayı) nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Konut (Aydın'da) Arsa (Memlekette) Altın alırım
Konut (Memlekette) Döviz alırım Bankaya yatırım
Arsa (Aydın'da) Biriktiremiyorum Diğer.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Hülya KARAKAŞ YALAP

Doğum Yeri ve Tarihi : BÜNYAN/KAYSERİ – 30.01.1986

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
Sosyoloji Bölümü.

Yüksek Lisans Öğrenimi : Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sosyoloji Anabilim Dalı.

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Bilimsel Faaliyetleri : TÜBİTAK destekli ADÜ öğretim üyesi Prof. Dr. Gülşen
Demir başkanlığında “Turizm ve Değişme” konulu
projede anketörlük

Yrd. Doç. Dr. Gülhan Demiriz danışmanlığında
Yayınlanmamış Sokakta Çalışan Çocuklar Üzerine Alan
Araştırması

25-26 Mart 2009 XV. Sosyoloji Öğrencileri Kongresi
(İzmir- Bornova) – Sosyal Politikalar Konulu Bildiri
Sunumu

ADÜ öğretim üyesi Yrd. Doç. Dr. Cevdet Özdemir
Danışmanlığında “Aydın Belediyesi Çalışanları ve İş
Verimi” konulu alan çalışması

İş Deneyimi

Stajlar : 2 yıl Süreyle Orta Öğretim Öğrencilerine Eğitim Koçluğu

Çalıştığı Kurumlar : Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Kısmi Zamanlı Çalışma Programı Kapsamında Veri Hizmetleri Hazırlama Elemanı